

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN MUHASEBE EĞİTİMİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI: SHATT AL-ARAB
ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2024

©2024-Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

T.C.
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN MUHASEBE EĞİTİMİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI: SHATT AL-ARAB
ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS DISTANCE
ACCOUNTING EDUCATION: A RESEARCH AT SHATT AL-
ARAB UNIVERSITY

Hazırlayan

Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Hatice Pınar KAYA

KIRŞEHİR-2024

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI tarafından hazırlanan “*Öğrencilerin Uzaktan Muhasebe Eğitimine İlişkin Tutumları: Shatt Al-Arab Üniversitesinde Bir Araştırma*” adlı tez çalışması 22.01.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Doç. Dr. Hatice Pınar KAYA

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Emine ŞENER

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Nigar ÖZÇETİN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2024

(İmza)

Prof. Dr. Cemalettin İPEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2024

Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

İmza

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN TUTUMLARI: SHATT AL-ARAB ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

Danışman: Doç. Dr. Hatice Pınar KAYA

2024-(XII+78) Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Hatice Pınar KAYA

Doç. Dr. Emine ŞENER

Dr. Öğr. Üyesi Nigar ÖZÇETİN

Covid-19 salgını sürecinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin devam ettirilmesi için uzaktan eğitim hayati bir önem kazanmıştır. Daha önce yapılan çalışmalara göre öğrencilerin uzaktan öğrenmeye yönelik bakış açıları ve tutumları farklılık göstermektedir. Bazı öğrenciler uzaktan öğrenmeyi tatmin edici ve motive edici bulurken, bazıları ise geleneksel öğrenmenin yerinin doldurulamaz olduğunu düşünmektedir. Irak'ta ve dünya genelinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler arasında uzaktan eğitimin kabul edilebilirliğinin olduğu ancak Irak gibi bazı az gelişmiş ülkelerde öğrencilere online eğitim verme konusunda bazı eksiklikler olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada Irak'ın Basra şehrindeki Shatt Al-Arab Üniversitesinde yüz yüze ve uzaktan eğitim almış olan muhasebe bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine, gece ya da gündüz programında olmalarına, sınıflarına ve yaşlarına göre uzaktan eğitime yönelik tutumlarının değişiklik gösterip göstermediği çalışma kapsamında incelenmiştir. Bu çalışma, öğrencilerin muhasebe derslerinde uzaktan öğrenmeye yönelik tutumlarını ortaya koymak açısından önemlidir. Çalışma kapsamında toplam 357 öğrenci örneklem olarak belirlenmiş ve muhasebe bölümü öğrencilerine anket sorularından oluşan bir form dağıtılarak, soruları cevaplamaları istenmiştir. Nicel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmanın sonuçları, muhasebe bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik çok olumlu bir tutuma sahip olduklarını ortaya

çıkarmıştır. T-testi ve ANOVA sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, bölümleri, sınıfları ve yaşları ile uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulguların gelecekte eğitim-öğretim faaliyetlerindeki kalitenin artırılmasında karar alıcılara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, muhasebe, muhasebe eğitimi, eğitim kalitesi.

ABSTRACT

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS DISTANCE ACCOUNTING EDUCATION: A RESEARCH AT SHATT AL-ARAB UNIVERSITY

MASTER'S THESIS

Preparer: Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hatice Pınar KAYA

2024-(XII+78) Pages

Kırşehir Ahi Evran University Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Jury

Assoc. Prof. Dr. Hatice Pınar KAYA

Assoc. Prof. Dr. Emine ŞENER

Assist. Prof. Dr. Nigar ÖZÇETİN

Distance education has become vital to continue education and training activities during the Covid-19 epidemic. According to previous studies, students' perspectives and attitudes towards distance learning vary. While some students find distance learning satisfying and motivating, others find traditional learning irreplaceable. It is known that distance education is acceptable among accounting students in Iraq and around the world, but there are some deficiencies in providing online education to students in some underdeveloped countries such as Iraq. This study aimed to investigate the attitudes of accounting department students who received distance education at Shatt Al-Arab University in Basra, Iraq, towards distance education. Within the scope of the study, it was examined whether students' attitudes towards distance education varied according to their gender, whether they were in a day or night program, their grades and their ages. This study is important in terms of revealing students' attitudes towards distance learning in accounting courses. In the study, a total of 357 students were determined as a sample and a form consisting of survey questions was distributed to accounting department students and they were asked to answer the questions. The results of this study, in which the quantitative research method was adopted, revealed that accounting department students have a very positive attitude towards distance education. According to the t-test and ANOVA results, statistically significant differences were detected between the genders, departments, classes and ages of the students participating in the research and the sub-

dimensions of their views on distance education. It is expected that the findings obtained from the study will contribute to decision makers in increasing the quality of education and training activities in the future.

Keywords: Distance education, accounting, accounting education, education quality.

ÖN SÖZ

Covid-19 virüsünün ortaya çıkması ile birlikte tüm dünyada neredeyse hayat durmuş, insani ve maddi kayıplar yaşanmıştır. Bu salgının ilk ortaya çıktığı zamanlarda büyük bilgi eksikliği yaşanmış ve salgın karşısında gerekli olan tedaviyi bulmak biraz zaman almıştır. Yapılan bilimsel çalışmalar, araştırmalar ve deneyler sonucu bu hastalığı ortadan kaldıran ilaçların bulunması eğitim sayesinde. Salgının öğrenciler arasında da hızla yayılmaya başlaması yüz yüze verilen eğitimde ciddi derecede aksaklıklara sebep olmuştur. Salgının olumsuz etkilerini azaltmak için okullarda ve üniversitelerde önlem olarak uzaktan eğitim yoluna gidilmiştir. Eğitim, hayatın en önemli yapı taşlarından biridir. Her şartta eğitim-öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğramadan devam etmesi için salgın sürecinde de okullarda ve üniversitelerde bu faaliyetler uzaktan olacak şekilde yeniden mevcut şartlara göre tasarlanmıştır.

Bu çalışmada öğrencilerin muhasebe alanında uzaktan eğitime yönelik tutumları araştırılmıştır. Muhasebe derslerinin uzaktan eğitim sistemi kullanılarak öğretilmesine öğrencilerin bakış açısının nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında Irak'taki Basra Valiliğine bağlı Shatt Al-Arab Üniversitesinde muhasebe öğrenimi gören lisans öğrencileri üzerinde anket tekniği kullanılarak nicel bir araştırma gerçekleştirilmiş ve araştırma kapsamına alınan öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin tutumları araştırılmıştır. Yapılan bu çalışmanın salgın, deprem gibi bazı olağanüstü durumlarla karşılaşılması durumunda ya da muhasebe eğitimini öğrenciler açısından daha yararlı hale getirmek için uygulanan ya da uygulanması planlanan uzaktan muhasebe eğitiminin mevcut durumunu ortaya koymak ve yararlarını artırmak açısından literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Yüksek lisans çalışmalarım boyunca bana destek olan, beni her zaman cesaretlendiren ve karşılaştığım her sorunda bana hep yardımcı olan danışmanım Doç. Dr. H. Pınar KAYA'ya şükranlarımı sunarım. Çalışmalarım esnasında anket verilerinin toplanmasını kolaylaştıran Shatt Al-Arab Üniversitesinde görev yapan yetkililere ve aynı zamanda çalışmama katılan muhasebe bölümü öğrencilerine en içten şükranlarımı sunarım. Bu vesileyle aile hayatımda her türlü desteği içtenlikle sağlayan, çalışmalarım boyunca her zaman yanımda olan, ailevi sorumluluklarımın çoğunu omuzlayan sevgili eşime, anneme ve kardeşlerime teşekkür ederim. Ayrıca bana gerekli manevi desteği ve rahatlığı sağlayan ve çalışmalarımda yardımcı olan sevgili arkadaşım Yasser Rahmaty'ye şükranlarımı sunarım. Son olarak bu bilimsel araştırmayı hayattaki rol modelim ve ilham kaynağım merhum babam Prof. Dr. Ali Majeed AL-HAMMADI'ye atfediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER TABLOSU.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	3
1. UZAKTAN EĞİTİME GENEL BAKIŞ	3
1.1. Kavramsal Açıklamalar.....	3
1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel ve Kavramsal Gelişimi	6
1.3. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	8
1.4. Uzaktan Eğitimin Unsurları.....	10
1.5. Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Gerekçeleri ve Temel İlkeleri.....	11
1.6. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları.....	12
1.7. Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar	13
1.8. Uzaktan Eğitimde Başarıya Ulaşmayı Etkileyen Faktörler	15
1.9. Covid-19 Salgınının Uzaktan Eğitim Üzerindeki Küresel Etkisi.....	17
BÖLÜM II	20
2. BİLGİ TEKNOLOJİSİ VE UZAKTAN MUHASEBE EĞİTİMİ	20
2.1. Bilgi Teknolojisi Kavramı ve Altyapısı	20
2.2. Bilgi Teknolojisine Yönelimin Hızlanmasının Nedenleri	22
2.3. Bilgi Teknolojisinin Avantajları ve Riskleri	24
2.3.1. Bilgi Teknolojisinin Avantajları	24
2.3.2. Bilgi Teknolojisinin Riskleri.....	25
2.4. Bilgi Teknolojisinin Muhasebe Üzerindeki Etkisi.....	26
2.5. Uzaktan Muhasebe Eğitimi ve Önemi.....	28
2.6. Bilgi Teknolojisinin ve Covid-19 Salgınının Uzaktan Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkisi.....	31
2.7. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Uzaktan Muhasebe Eğitimine İlişkin Temel Bilgiler	34

2.7.1. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Akademik Birimler ve Uzaktan Eğitim	34
2.7.2. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Muhasebe Bölümü	37
2.7.3. Öğrencilerin Becerilerini Geliştirmede Uzaktan Muhasebe Eğitiminin Rolü	38
2.7.4. Uzaktan Muhasebe Eğitiminde Shatt Al-Arab Üniversitesinin Karşılaştığı Zorluklar	42
BÖLÜM III	44
3. ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARI	44
3.1. Araştırmanın Problemi	44
3.2. Literatür Özeti	44
3.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	52
3.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	53
3.5. Araştırmanın Kısıtları	53
3.6. Araştırmanın Yöntemi, Modeli ve Hipotezleri	53
3.7. Araştırmanın Bulguları	55
SONUÇ VE ÖNERİLER	65
KAYNAKÇA	69
EKLER	76
ÖZGEÇMİŞ	78

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler	55
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumları	56
Tablo 3.3. Güvenilirlik Düzeyleri	57
Tablo 3.4. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi.....	58
Tablo 3.5. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett Testi	58
Tablo 3.6. Açıklanan Toplam Varyans Tablosu.....	59
Tablo 3.7. Döndürülmüş Bileşen Matrisi	60
Tablo 3.8. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılık Durumunun Analizi ...	61
Tablo 3.9. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Bölüme Göre Farklılık Durumunun Analizi	62
Tablo 3.10. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Sınıfa Göre Farklılık Durumunun Analizi	63
Tablo 3.11. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılık Durumunun Analizi	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Bilgi Teknolojisi Altyapısı	21
Şekil 2.2. Bilgi Teknolojisine Yönelimin Hızlanmasının Nedenleri	23
Şekil 2.3. Bilgi Teknolojisinin Avantajları	24
Şekil 2.4. Bilgi Teknolojisi Riskleri	26
Şekil 2.5. Shatt Al-Arab Üniversitesine Bağlı Akademik Birimler.....	35
Şekil 2.6. Shatt Al-Arab Üniversitesi Uzaktan Eğitim Portalı	37
Şekil 2.7. Shatt Al-Arab Üniversitesi Uzaktan Eğitim Ders Platformu	37
Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli	54

SİMGELER VE KISALTMALAR

Çalışma içeriğinde kullanılmış olan kısaltmaların karşılığı aşağıda verilmiştir.

Kısaltmalar	Açıklamalar
ANOVA	Tek Yönlü Varyans Analizi
BT	Bilgi Teknolojisi
E-Ö	E-Öğrenim (Uzaktan Eğitim)
SAUC	Shatt Al-Arab Üniversitesi Dersleri
Sig.	Anlamlılık Düzeyi
TDK	Türk Dil Kurumu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Dünya, Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılının sonlarında yayılmaya başlayan Covid-19 virüsüyle enfekte olan ve ölen kişilerin sayısındaki artışa tanık olmak zorunda kalmıştır (Moawad, 2020: 103). Bu virüs Çin'den başlayarak tüm dünya ülkelerine kısa sürede yayılmış ve çok ciddi küresel bir tehdit haline gelmiştir. Dünya çapında sağlık, ekonomi, eğitim, turizm ve diğer sektörler dahil olmak üzere birçok alanı büyük ölçüde etkilemiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak bazı ülkeler, hastalığı kontrol altına alabilmek için en önemlisi sosyal mesafe olmak üzere birçok ihtiyati tedbiri uygulamaya koymuştur.

Salgınla mücadele etmek ve insanların hayatlarını korumak amacıyla, dünyanın birçok yerinde yüz yüze eğitim veren okullar ve üniversiteler kapatılmış ve eğitimden tamamen vazgeçmek yerine uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu süreçte uzaktan eğitim gören öğrencilerin %90'a ulaşması, uzaktan eğitimin bir seçenek değil, zorunluluk olduğunun en açık ispatıdır (UNESCO, 2020: 138). Salgın süreci boyunca uzaktan eğitim dünyanın her yerindeki öğrencilerle iletişim kurmanın ve onlara eğitim sunmanın tek, güvenli ve en etkili yolu olarak genel kabul görmüştür.

Dünya ülkelerinin Covid-19 salgını sürecinde içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında, üniversitelerde ve diğer okullarda yüz yüze gerçekleşen eğitimin uzaktan eğitime dönüştürülmesi yönünde güçlü bir eğilimin olduğundan bahsetmek mümkündür. Bu açıdan uzaktan eğitimin etkili olup olmayacağına salgın döneminde tecrübe edilmesi bir ihtiyaç haline gelmiştir. Irak devleti, uzaktan eğitime yönelik hızlı planlar geliştirmede öne çıkan ülkelerden birisidir. Bu durumu Irak üniversitelerindeki eğitim sistemi açıkça ortaya koymuş ve ülkedeki bazı üniversiteler hızlı ve yüksek verimlilikle uzaktan eğitime geçişte başarıya ulaşmıştır. Irak devletinin güneyinde bulunan ve Irak'ın ikinci büyük şehri olan Basra'daki Shatt Al-Arab Üniversitesi hem uzaktan öğrenme platformları hem de hibrit öğrenme yöntemleri aracılığıyla tüm öğrenim eksenlerini yıllar önce etkinleştirmiş olması nedeniyle, salgın döneminde eğitim ve öğretime hazır olduğunu ortaya koyan üniversitelerden birisi olmuştur. Üniversite ayrıca, Covid-19 salgını sırasında uzaktan verilen eğitimin sayısal olarak büyük boyutlara ulaşması sonucu, tüm dersleri sanal sınıflara dönüştürme konusunda da istekli davranmıştır (Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Uzaktan eğitim dünya çapında birçok üniversitenin başvurduğu eğitim yöntemlerinden biri olup, uzaktan eğitimin etkinliği birçok çalışmada kanıtlanmıştır (Cory, 2011: 31; Chen vd., 2017: 45; Baldwin ve Jesus, 2017: 2). Fakat, bazı araştırmalar uzaktan eğitimde kopya

çekmenin kolaylığını, öğrenciler ve akademisyen arasında ilişki kurmanın zorluğunu ve ayrıca uzaktan bilgi almanın güçlüğünü ortaya koymuş, bu husustaki endişelerini dile getirmiştir (Tate vd., 2017: 13). Bu nedenle Shatt Al-Arab Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitimin kalitesine ilişkin görüşlerinin ve uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının tespit edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çıkış noktası uzaktan muhasebe eğitimi olan bu çalışmada; uzaktan eğitim ve öğretimin kalitesini, akademisyenler ve üniversite öğrencileri arasındaki etkileşimini ve uzaktan eğitimin kullanılabilirlik, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik açısından mevcut durumunu incelemek ve öğrencilerin akademik başarı ve tercih açısından uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitime yönelik tutumları doğrultusunda çalışma sonucunda uzaktan eğitim ile ilgili bazı çıkarımlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya ait verilerin anket tekniği ile elde edildiği bu çalışma nicel bir araştırmadır. Yapılan anketler sonucu elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiş ve önemli bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmanın en önemli sınırlılığı, araştırmaya sadece Irak'taki Shatt Al-Arab Üniversitesinde öğrenim gören Muhasebe bölümü öğrencilerinin dahil edilmiş olmasıdır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, sadece ankete katılan öğrencilerin görüşlerini yansıtmaktadır. Yapılan bu çalışmanın uzaktan muhasebe eğitime yönelik öğrencilerin bakış açısını ortaya koymayı amaçlaması sebebiyle önemli olduğu, çalışmadan elde edilen sonuçların uzaktan muhasebe eğitiminden sağlanan faydaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmanın üç temel bölümden oluşması planlanmıştır. Birinci bölümde uzaktan eğitim ile ilgili kavramsal açıklamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda uzaktan eğitimin tarihsel ve kavramsal gelişimi, özellikleri, unsurları, ortaya çıkış gerekçeleri, ilkeleri, avantaj ve dezavantajları, uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar, başarıyı etkileyen faktörler ve Covid-19 salgınının uzaktan eğitim üzerindeki küresel etkisi açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde bilgi teknolojisi ve uzaktan muhasebe eğitimi hakkında bilgiler verilmiştir. Bilgi teknolojisi ve altyapısı, bilgi teknolojisine yönelimin hızlanmasının nedenleri, bilgi teknolojisinin avantajları ve riskleri, uzaktan muhasebe eğitimi ve önemi, bilgi teknolojisinin ve Covid-19 salgınının uzaktan muhasebe eğitimi üzerindeki etkileri ve Shatt Al-Arab Üniversitesinde uzaktan muhasebe eğitime ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Shatt Al-Arab Üniversitesinin muhasebe bölümünde öğrenim gören lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarını ölçmeyi amaçlayan nicel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Üçüncü bölümü ise sırasıyla sonuç ve öneriler bölümü, kaynakça ve ekler takip etmiştir.

BÖLÜM I

1. UZAKTAN EĞİTİME GENEL BAKIŞ

Yapılan bu çalışmanın birinci bölümünde öncelikle uzaktan eğitimin ve uzaktan eğitim ile ilgili kavramların açıklamasına, uzaktan eğitimin tarihsel gelişimine, özelliklerine, unsurlarına, avantajlarına ve dezavantajlarına yer verilmiştir. Devamında uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar ortaya konulmuş ve uzaktan eğitimin başarıya ulaşmasında etkili rol oynayan faktörler açıklanmıştır. Son başlıkta ise Covid-19 salgınının uzaktan eğitim üzerindeki küresel etkisi incelenmiştir.

1.1. Kavramsal Açıklamalar

Özellikle Covid-19 salgınının ortaya çıkması ile tüm dünya ülkelerinde eğitim ve öğretimin sürekliliğini sağlamak açısından uzaktan eğitime geçiş eğilimi görülmüştür. Yüz yüze eğitime devam etmenin salgının boyutunu artırma endişesinden dolayı ilk akla gelen çözüm yolu olan uzaktan eğitim, internet ve bilgi teknolojilerinin kullanımına bağlı olan bir uygulamadır. Bu açıdan uzaktan eğitimi kavramsal olarak ortaya koymak için, bir arada kullanıldığı terimlerle birlikte uzaktan eğitimin tanımını yapmak gereklidir. Aşağıda söz konusu kavramların tanımlarına ve açıklamalarına yer verilmiştir.

Covid-19: 2019 yılının sonunda Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve korona adı verilen virüs akciğerlerde derin iltihaplanmalara neden olan ve temas yoluyla hızla yayılan tehlikeli bir hastalıktır. Hayvanlarda ve insanlarda hastalığa neden olabilen Covid-19, insanlarda şiddetli soğuk algınlığından çok daha ciddi hastalıklara kadar değişen solunum yolu rahatsızlıklarına yol açan bir virüs ailesidir. Enfekte olan kişilerde ağır bir solunum rahatsızlığı ve hatta ölüm ile sonuçlanması nedeniyle, dünyanın bir kapanma sürecine girmesine yol açan bu virüsün eğitim üzerinde de olumsuz etkileri olmuştur (Nicola vd., 2020: 178).

Uzaktan eğitim (e-öğrenme, çevrimiçi eğitim, online eğitim): Eğitimsel öğrenme süreciyle bağlantılı etkileşimli bir sistemdir. Bu sistem, elektronik ağlar ve akıllı cihazlar aracılığıyla öğrenciye ders ve aktivite sunan dijital bir elektronik ortamın varlığına dayanmaktadır (Berg ve Simonson, 2018: 232). Uzaktan eğitim; öğrencilerin etkileşimli eğitim yazılımı, elektronik ağlar ve akıllı cihazlar aracılığıyla belirli hedeflere ve sonuçlara ulaşmak için akademisyenler ile karşılıklı etkileşime girdiği planlı ve amaçlı bir süreç olarak tanımlanabilir. Bir diğer ifade ile uzaktan eğitim; talebe göre öğrenciye sunulan ve entegre bir dijital elektronik ortama dayanan dersler oluşturmayı, bunları elektronik ağlar aracılığıyla sunmayı, rehberlik etmeyi, yönlendirme sağlamayı ve testler düzenlemeyi amaçlayan

etkileşimli bir uzaktan eğitim sistemidir (Abdul Hamid, 2009: 15). Teknolojideki sürekli değişim ve gelişim, bilgisayar ve internet gibi modern teknolojilerin kullanılması ihtiyacını doğurmuş ve bu teknolojiler yaşamın temel ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir. Bu da eğitim sürecini etkilemiştir. 2000 yılında ortaya çıktığı bilinen uzaktan eğitim kavramı, kapsamlı bir müfredat aracılığıyla becerileri, eğitimi ve bilgiyi desteklemek ve geliştirmek için bilgisayarların ve internetin kullanılmasını içerir (Al-Sharif, 2016: 168). Uzaktan eğitim sayesinde kişiler artık yer ve zamana bağlı kalmadan kendisine uygun olan eğitimi seçebilmektedir.

İnternet: İnternet terimi uluslararası meşru ağdan türetilmiştir. Anlaşılabilir olmasına rağmen Türk Dil Kurumu bunu Türkçeye “genel ağ” olarak çevirmiştir. İnternet, bilgisayar ağları arasındaki bağlantıdan ortaya çıkmıştır. Sınırları ve yöneticileri olmayan küresel bir bilgi iletişim ağı olarak nitelendirilmektedir (TDK, 2023). Başka bir deyişle internet, milyonlarca bilgisayar ve alt ağı ortak bir protokol kullanarak iletişim kurduğu, birbirlerinin kaynaklarını daha hızlı ve verimli bir şekilde paylaştığı bir dünyadır. İki veya daha fazla yerel veya genişletilmiş ağ arasında, tüm bilgisayarları birbirine bağlayan en kapsamlı uluslararası kaynaklar kümesi olarak hizmet vermektedir (Aksu ve İrgil, 2003: 19; Balay vd., 2014: 23).

Bilgi Teknolojisi (BT): Bilgi teknolojisi, teknoloji yönetimi alanıdır ve süreçler, bilgisayar yazılımı, bilgi sistemleri, bilgisayarlar, programlama dilleri ve veri oluşturma gibi alanlar dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çok çeşitli alanları kapsar. Kısacası, herhangi bir multimedya dağıtım mekanizması yoluyla herhangi bir görsel formatta veri, bilgi veya algılanan bilgiyi sunan her şey, bilgi teknolojisi olarak bilinen alanın bir parçası olarak kabul edilir. BT uzmanları, uygulamaların kurulumundan karmaşık bilgisayar ağlarının ve bilgi veri tabanlarının tasarlanmasına kadar çok çeşitli işler gerçekleştirir. BT uzmanlarının gerçekleştirdiği görevlerden bazıları; veri yönetimi, ağ oluşturma, bilgisayar donanım mühendisliği, veri tabanı ve yazılım tasarımı ve tüm sistemlerin idaresi ve yönetimidir. Bilgi teknolojisi geleneksel kişisel bilgisayar ve ağ teknolojisinin ötesine geçerek cep telefonlarına, televizyonlara, arabalara vb. noktalara kadar uzanmaktadır.

Tutum: Bireyin ele alınan bir nesneye, duruma, olaya karşı olan olumlu veya olumsuz tavrı olarak kabul edilir (Ertuğrul ve Özdemir, 2014: 205). Tutum, bir nesneye ya da duruma ilişkin geçmişten itibaren yaşanan tecrübelerin bir özeti şeklinde de tanımlanabilir. Kişilerin tutumları, sosyal ve psikolojik faktörler içermesi sebebiyle sosyal psikoloji bilim alanının konusuna girmektedir. Ancak günümüzde eğitime yönelik yapılan araştırmalar, kişilerin öğretim materyallerine, öğreticiye, öğretim alanına ilişkin tutumlarının akademik başarılarını

etkilediğini göstermektedir. Tutumlar; bilişsel öge, duygusal öge ve davranışsal öge olmak üzere üç temel ögeden oluşmaktadır (Kurtlar ve Yıldız, 2020: 54). Tutum ile ilgili literatürdeki çalışmalar, öğrencilerin derse ve konuya olan tutumlarının, onların derse nasıl yaklaştıklarını, o konudaki bilgi düzeylerini, performanslarını, bilgi edinme isteklerini ve ilgilerini belirleyebileceğini ortaya koymaktadır (Ertuğrul ve Özdemir, 2014: 205).

Verimlilik: Bu kavram en yüksek başarı seviyelerine ulaşmak ve en düşük maliyetle en iyi sonuçları elde etmek için çalışmak anlamına gelir. Bu çalışma açısından verimlilik kavramı üniversite öğrencileri ve akademisyenler arasındaki etkileşim sırasında eğitim yazılımı, elektronik ağlar ve akıllı cihazlar kullanarak yüz yüze öğrenme için gereken süre ve maliyete kıyasla daha etkin eğitsel sonuçlara ulaşma düzeyi olarak açıklanabilir.

Muhasebe: Mali nitelikteki işlem ve olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi ve sonuçlarının yorumlanmasını sağlayan bir bilim dalıdır. Muhasebe aynı zamanda bir ekonomik varlık hakkındaki finansal bilgileri ölçen, işleyen ve raporlayan bir bilgi sistemi olarak da adlandırılabilir. (Conn, 1978: 9). Bilgi teknolojisindeki ilerlemeler muhasebe sistemlerini büyük ölçüde geliştirmiş ve ekonomik yaşamı değiştirmiştir. Bilgisayarlar ve diğer dijital teknolojiler ofis verimliliğini artırmış, belgelerin hızlı alışverişini, araştırmayı, uzak bölgelerdeki ortaklarla iş birliğini ve veri toplama ve analizini kolaylaştırmıştır. Bilgi teknolojisi, iş fırsatlarını belirlemek ve takip etmek için her türlü bireysel ekonomik aktöre yeni değerli araçlar sağlamıştır (Ballada ve Ballada, 2011: 89). Muhasebe uygulamalarının büyük bir kısmının günümüzde elektronik şekilde gerçekleştirilebiliyor olması, bilgi teknolojilerinin muhasebe alanında kullanıldığına ve birçok işlemi kolaylaştırdığına işaret etmektedir.

Muhasebeci: Muhasebe ile ilgili işlemleri gerçekleştiren meslek mensuplarına muhasebeci adı verilir. Muhasebecilik mesleğinin yeterlilik ve becerilerinin kazanılması noktasında üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi büyük öneme sahiptir. Muhasebecilik mesleğinin tercih edilmesinde üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin etkisi oldukça fazladır. Üniversitelerde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin bu derse karşı göstermiş oldukları tutum ilerde bu mesleği seçip seçmeyeceklerini etkilemektedir. Muhasebe ve muhasebecilik mesleği, işletmelerin geçmişe yönelik sağlıklı, tam ve doğru bilgiler sunmasının yanında, bu verilerle geleceğe yönelik planların hazırlanmasında doğru ve etkin karar alma sürecinde yol gösterici bir rol üstlenmektedir. Muhasebenin bu işlevlerinin doğru bir şekilde yerine getirebilmesinin temel şartı, mesleğinin sorumluluğunu bilen ve iyi eğitim almış muhasebecilerin varlığıdır (Ertuğrul ve Özdemir, 2014: 205).

1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel ve Kavramsal Gelişimi

Uzaktan eğitim, modern çağda başlamamıştır. Tam aksine tarihi iki yüzyıldan fazla bir süreye dayanır. 1729 yılında Caleb Philips, Correspondence Class gazetesi aracılığıyla haftalık dersler sunarak uzaktan eğitime başlamıştır. 1922 yılında Pennsylvania Üniversitesi, radyo üzerinden dersler sunmaya başlamıştır ve 1968 yılında Stanford Üniversitesi, mühendislik öğrencileri için televizyon aracılığıyla dersler yapmıştır. 1982 yılında bilgisayarların eğitim alanına girmesi ve 1992 yılında internetin yaygınlaşmasıyla uzaktan eğitimde büyük bir gelişme yaşanmıştır. 2002 yılına gelindiğinde ise öğrenme sistemleri açık hale gelmiş ve tüm öğrencilere hizmet vermeye başlamıştır (UNESCO, 2020: 138).

Uzaktan eğitim, uzun yıllar önce başlayan ve günümüze kadar büyük gelişmeler göstermiş olan bir eğitim olgusudur. Ancak uzaktan eğitim teriminin kullanılmaya başlaması o kadar eski değildir. Kavramın nispeten yeni olduğu ve belirli veya sabit bir tanımının olmadığı ifade edilebilir. Bu nedenle geçmişten günümüze uzaktan eğitim kavramları farklılık göstermiş ve en sonunda birbirleriyle örtüşmüştür. Bu tanımlar arasında en önemlileri şunlardır:

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrenci arasındaki doğrudan iletişimin tamamen yokluğu ile karakterize edilir, çünkü eğitim materyali bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak yerel veya küresel ağlar (internet) aracılığıyla sunulur (Al-Shahran, 2012: 10). Uzaktan eğitim terimi, eğitime ve eğitim fırsatlarına erişimi odaklayan ve öğrencileri zaman ve mekân kısıtlamalarından kurtaran bir yaklaşımı temsil etmektedir. Öğrencilere esnek öğrenme fırsatları sunar. Uzaktan eğitim, bilgi teknolojisinin, bilgi işlem ve iletişim uygulamalarının birden fazla yerde uygulandığı bir öğrenme şekli olarak tanımlanabilir. Genellikle geleneksel bir eğitim ortamındaki öğrenciler dışındaki öğrencilere bireysel olarak eğitim sunmayı amaçlayan öğretim yöntemleri ve teknolojiye odaklanan bir eğitime işaret etmektedir (Marija, 2012: 25). Uzaktan eğitim; öğrencilere herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde eğitim programları sunmak için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak etkileşimli bir eğitim ve öğrenme ortamı sağlamak amacıyla organize edilmiş bir eğitim sistemidir (Salem, 2014: 10).

Uzaktan eğitim sürecinin temel fikrinin bilgiyi öğrenciye ulaştırmak, öğrencinin mevcut becerilerini, deneyimlerini ve bilgisini geliştirmek ve onlara yeni bilgiler eklemek olduğunu savunur; bunu çeşitli teknik araçlar, bilgisayar yöntemleri ve tekniklerle gerçekleştirir. Bu yaklaşım zaman, çaba ve maliyetin azaltılmasını amaçlar. Bu nedenle uzaktan eğitim, öğrencinin aradığı bilimsel içeriğe ilişkin deneyim, bilgi ve becerinin kazanılmasını kolaylaştırır ve anlayışı hızlandırır. Uzaktan eğitimin sanal sınıflarda, öğretmen ve öğrencinin

varlığı açısından geleneksel sınıflardaki eğitimle benzer olduğuna inanmaktadır. Ancak fark, zaman veya mekânla sınırlı olmaması ve elektronik bir ortamda gerçekleşmesidir. (Al-Ani, 2015: 19).

Uzaktan eğitim, öğrenenin bilgi kaynağından farklı bir yerde bulunduğu modern bir eğitim yöntemidir. Uzaktan eğitim ile eğitim programı, eğitim kurumundan farklı yerlere aktarılır ve uzaktan eğitim sadece internet aracılığıyla değil, herhangi başka bir araçla da kullanılabilir. Berg ve Simonson ise uzaktan eğitimi eğitim süreciyle bağlantılı etkileşimli bir sistem olarak tanımlar (Berg ve Simonson, 2018: 232). Bu sistem, öğreneni elektronik ağlar ve akıllı cihazlar aracılığıyla derslere ve etkinliklere maruz bırakan elektronik bir ortamın varlığına dayanmaktadır.

Uzaktan eğitim yöntemini eğitim süreci için bilgi ve iletişim teknolojisinin bulgularını kullanma şeklinde tanımlar. Bu yöntemin biçimleri, geleneksel sınıflarda elektronik sunum yöntemlerinin kullanılmasıyla başlar ve sanal okulların oluşturulmasıyla devam eder (Al-Ashi, 2018: 95). Uzaktan eğitim, eğitim sistemini destekleyen yeni bir kavramdır (Mahdi, 2018: 12). İnternet dahil yeni teknolojilerin bilgi edinme konusunda yeni fırsatlar sunduğuna dikkat çeker. Uzaktan eğitim öğrencilere, bilgiye kendi seçtikleri bir yerde ve zamanda erişim sağlar, uzak yerlere öğrenmeye gitme ihtiyacını ortadan kaldırır.

Uzaktan eğitim aynı zamanda Basilaia ve Kvavadze (2020) tarafından tanımlandığı gibi, eğitim sonuçlarını elde etmeyi amaçlayan düzenli bir süreçtir. Bu süreç öğrenen, içerik ve eğitimsel etkinlikler arasında ses, görüntü, film ve etkileşim sağlayan teknolojik araçların kullanılmasını içerir (Basilaia ve Kvavadze, 2020: 58). Bu ise öğrenci için uygun zaman ve mekânda gerçekleşmektedir (Yulia, 2020: 1). Uzaktan eğitim geleceğin eğitim yöntemi olmaya adaydır. Mevcut neslin akıllı telefon cihazlarına olan güçlü ilgisi ve çeşitli uygulamaların yaygın kullanımı, teknolojinin eğitim sürecine entegre edilmesini küresel bir trend haline getirmiştir. Eğitim etkinlikleriyle etkileşim giderek mobil cihazlar aracılığıyla gerçekleşirken, öğrencileri motive eder ve geleneksel çalışma sınırlamalarından uzaklaştırır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan ve önceki tanımlardan yola çıkarak uzaktan eğitimin, eğitim içeriğini öğretmenden öğrenciye, internet veya başka araçlar aracılığıyla iletişim teknolojilerini kullanarak aktarma süreci olduğu ve içeriğinin mekân farklılığına dayandığı ifade edilebilir. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak uzaktan eğitim kavramının da geçmişten günümüze daha fazla benimsendiği, değişiklik gösterdiği ve ilerleme sağladığı ileri sürülebilir.

Uzaktan eğitim olarak bilinen diğer isimler şunlardır:

- Yazışma Eğitimi ve Öğretimi: Bu, görünüşte en eski uzaktan eğitim türüdür ve öğretmenin içeriği basılı, sesli veya görsel materyaller aracılığıyla iletmekten sorumlu olduğu bir öğretim yöntemini temsil etmektedir.

- Tele-Öğretim: Bu, doğrudan iletişime dayalı etkileşimli uzaktan öğrenme türüdür ve herhangi bir zamanda ve her yerde tüm öğrencilere elektronik içeriğe ücretsiz erişim imkânı sunmaktadır.

- Açık Öğretim: Ev eğitimi ve bağımsız eğitim olarak da adlandırılan açık öğretim, öğretim araçlarının kullanımına dayanan bir eğitim etkinliğidir ve nasıl elde edileceği, zamanı, süresi veya başarı hızı açısından çalışma üzerindeki kısıtlamaları azaltır.

- E-Öğrenme: Bu eğitim türünde bilgiyi tüm öğrencilere iletmek için eğitim araçları ve görsel araçlar kullanılmaktadır.

1.3. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Geleneksel eğitim kavramı; klasik anlatım, ders kitapları ve basılı belgelerin kullanıldığı öğretim biçimiyle ilgilidir. Bunu yaparken öğrenciler bilginin pasif alıcılarıdır ve eğitimin temel amacı bilgiyi kaynaklardan ve öğretmenden öğrenciye aktarmaktır (Sangster vd., 2020: 425). Modern eğitim anlayışında ise amaç artık basit bir eğitim anlayışı değildir. Çok çeşitli bilgi kaynaklarının olması ve bilgiye ulaşımın zor olmaması sebebiyle öğrenciyi bilgi edinme sürecine aktif olarak dahil etmek mümkündür. Öğrenciler ihtiyaç duydukları kaynağı seçebilme imkanına da sahiptir. Günümüzde öğretmenin artık bir bilgi kaynağı değil, öğrenciyi olması gerekene yönlendiren bir rehber olduğu bir model kullanılmaktadır. Bu modern yaklaşımın ortaya çıkmasını sağlayan ise bilgi teknolojisinin eğitimde uygulanmasıdır (Almendingen vd., 2021: 13).

Uzaktan eğitim, öğretim içeriklerinin öğrencilere internet üzerinden iletildiği herhangi bir dilde öğretim biçimini ifade eder. Unutulmaması gereken önemli nokta, konunun sadece belirli bir alana ait eğitim materyallerinin internette yayınlanması değil, sosyal ve diğer yönlerden klasik öğretime mümkün olduğunca benzemeye çalışan çevrimiçi öğrenme ile ilgili olduğudur. Üstelik çevrimiçi öğrenme sıklıkla bilginin kaynağına ulaşmanın zor olması, öğretim içeriğinin kalitesiz sunumu vb. klasik öğretim yöntemlerinin bazı eksikliklerinden kaçınmaya çalışır. Uzaktan eğitim sisteminin etkin hale getirilmesi için sistemin sahip olması gereken özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Eğitim sürecinde katılımcılar arasındaki iletişim bilgisayar aracılığıyla sağlandığı için bilgisayarın ve internet bağlantısının eğitime uygun olması gerekmektedir. Bu tür bir eğitim ortamının ön koşulu, eğitimle ilgilenen herkesin önünde internete bağlı bir bilgisayarın olmasıdır (Nicola vd., 2020: 94).

- Öğrencilerle ilgili çeşitli yönetsel verilerin yanı sıra eğitim içeriğinin yönetiminin de iyi bir şekilde yapılması önemlidir.

- Öğrenci ve öğretmenler ile eğitim veren kurum veya kuruluşlar arasında çift yönlü iletişimin etkin bir şekilde sağlanması gereklidir.

- Eğitim materyallerinin öğrenciler tarafından kontrol edilmesinin vurgulanması gereklidir (Almendingen vd., 2021: 13).

- Çeşitli testler ve değerlendirme sınavları yoluyla verilen eğitimlerin öğrencilere sağladığı bilginin belirli aralıklarla tespit edilmesi gerekir.

- Verilen eğitim içeriğinin bir web sunucusunda saklanması ve eğitimin kaydedilmesi gerekir (Birişçi, 2013:26).

Sabry (2009), uzaktan eğitimin en belirgin özelliklerinden birinin etkileşimli bir öğrenme ortamı sağlama olduğuna inanmaktadır. Bu yaklaşım öğrenmeye eğlence unsuru katmaktadır, öğrencinin kendi kendini eğitime çabasına odaklanmaktadır, zaman ve mekân sınırlarını aşmaktadır ve içerik ve bilgiyi eğitim gereksinimlerine uygun bir şekilde güncelleme kolaylığı sağlamakta ve hız ile karakterize edilmektedir (Sabry, 2009: 2). Al-Gharib (2009) ise uzaktan eğitimin üç en önemli özelliğini tanımlamıştır. Bu özellikler öğrencinin ihtiyaçlarına ve isteklerine göre eğitim materyalinin aktarılması ve sunulmasında esneklik sağlamaktır. Elektronik erişim, öğrencinin mevcut elektronik eğitim kaynaklarından kendi öğrenimini elde etmesini temsil etmektedir. Böylece her öğrenci eğitimini bireysel olarak tamamlayabilmektedir. Üretken öğrenme ortamlarında eğitim ve öğretim fırsatları sunma, öğrencilere iş birliği yapma, sorunları çözme ve eğitim içeriği bağlamında keşfetme fırsatı sağlamaktadır (Al-Gharib, 2009: 13).

1.4. Uzaktan Eğitimin Unsurları

Klasik eğitimin uzaktan eğitime dönüşümüyle birlikte katılımcıların eğitim sürecindeki rollerinin yapısında büyük değişiklikler olmuştur. Bunu yaparken klasik eğitimde eğitim sürecinin ana unsurları olan öğrenci ve öğretmenlere (akademiye), uzaktan eğitimde bir de teknik ekip dahil edilmiştir (Crawford vd., 2020: 5).

Uzaktan eğitimin ilk unsuru öğrencidir. İnternette öğrenme yoluyla şekillenen uzaktan eğitimin öğrenci unsuru ve psikolojik yönleri incelendiğinde, öğrencilerin rolündeki ana değişikliklerin aşağıdakilerle ilgili olduğu ortaya çıkmaktadır.

- Öğrenci mekânsal olarak diğer öğrencilerden ve öğretmenlerden izole edilmiştir. Bu nedenle eğitimde diğer katılımcılarla iletişime dayalı motivasyon faktörleri eksiktir (UNESCO, 2020: 18).

- Teknolojinin eğitim içeriği sunmanın ana yolu olduğu göz önüne alındığında, eğitim sürecini başarılı kılmak için hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin teknoloji kullanımına aşina olmaları gerekir (Sangster vd., 2020: 431).

- Öz denetim ve öz disiplin gereklidir çünkü derslerin akreditasyon hızını yalnızca öğrenci belirler.

- Öğrenciler arasında uygun duygusal ilişkilerin kurulması için öğrencilerin duygularını sözlü olarak ifade etme konusunda daha büyük bir beceriye ihtiyaçları vardır (Sangster vd., 2020: 455).

Uzaktan eğitimin ikinci unsuru öğretmenler ya da akademisyenlerdir. Uzaktan ders verme öğretmenlere, önceki geleneksel ders verme mekanlarına göre biraz farklı taleplerin oluşmasından dolayı farklı sorumluluklar yüklemektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Öğretmenler, öğrencilerinin ihtiyaçlarını anlayabilmeli ve yüz yüze temas olmadığı için onların ihtiyaçları hakkında minimum düzeyde bilgiye sahip olmalıdır.

- Eğitim içeriğinin iyi sunumu, klasik eğitime göre çok daha karmaşık bir hazırlık gerektirir (Hjelsvold vd., 2020: 5). Öncelikle eğitim içeriğinin sunulacağı formatın titizlikle seçilmesi gerekir. Daha sonra öğrencinin gelişiminin nasıl izleneceği ve değerlendirileceği belirlenir. Son olarak, eğitim içeriği oluşturmak için uygun bir araç seçilir. Öğretmenlerin eğitim içeriğine ilişkin bilgilerin yanı sıra belirli becerilere de sahip olmaları gerekir (Hjelsvold vd., 2020: 5).

- Teknik okuryazarlık derecesi, teknolojinin öğretmene sunduğu birçok fırsattan yararlanabilme yeteneğidir. Bu, öğretmenlerin teknolojiye aşina olduğunu göstermektedir.

- Öğretmenlerin önündeki önemli bir diğer görev, uzaktan eğitimin doğası gereği zor kurulan katılımcılar arasındaki iletişimi kolaylaştırmaktır. Bu açıdan öğretmenlerin iletişim becerileri uzaktan eğitim açısından önemlidir (Nicola vd., 2020: 122).

Uzaktan eğitimin üçüncü unsuru ise teknik ekiptir. Klasik eğitim sürecinin ana unsurları öğrenciler ve öğretmenler olmasına rağmen uzaktan eğitimde teknik ekip de kritik öneme sahiptir. Teknik ekip, her eğitimin de özel ihtiyaçlarına bağlı olarak bilgi teknolojilerinin uygulama ve kullanımı alanında uzman kişileri ve web tasarımcılarını ifade etmektedir. Çoğu eğitim yazılım aracını kullanmak ortalama bir bilgisayar kullanıcısı için sorun olmasa da belirli bir programla çalışırken uzmanlara danışılarak daha karmaşık bazı uygulamaların oluşturulması gerekli olabilmektedir. Ayrıca içeriğin tasarımı konusunda da istişare ihtiyacı sıklıkla ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle, uzaktan eğitim programlarının etkin bir şekilde kullanılmasında sürekli teknik desteğin sağlanması kritik öneme sahiptir (Hjelsvold vd., 2020: 42).

Uzaktan eğitim hedefleri eğitim sisteminin tüm unsurlarıyla uyumlu olarak değişmiştir. Söz konusu hedefler; öğrencinin eğitim sürecinin diğer unsurlarıyla etkileşimi, yeni bir etkileşimli eğitim ortamı yaratma, bilgi ve deneyim kaynaklarının çeşitliliği olarak sayılabilir. Bu hedeflere öğrencilerin öğretmenleri ile etkileşim sürecini destekleyerek, deneyimlerin ve anlamlı diyalogların paylaşılması, öğrencinin teknolojileri kullanmak için gerekli becerileri kazanması ve öğretmenlerin mesleki gelişimi eklenebilir (Abu Shaaban, 2009: 15).

1.5. Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Gerekçeleri ve Temel İlkeleri

Uzaktan eğitimin ortaya çıkışını etkileyen çeşitli gerekçeler mevcuttur. Söz konusu gerekçeler; coğrafi, sosyal ve kültürel, ekonomik ve psikolojik olmak üzere dört grup altında toplanabilir (Kırık, 2014: 75).

• **Coğrafi Gerekçeler:** Öğretmenler ve eğitim kurumları arasındaki mesafe, coğrafi olarak izole bölgelerin varlığı, bazı bölgelerde nüfusun azlığı ve kurumların bu bölgelere hizmet sunamama durumudur.

• **Sosyal ve Kültürel Gerekçeler:** Bilimsel ve teknolojik değişikliklerle bir arada yaşama, bilgi okuryazarlığını yok etme, kamu ve özel kuruluşlardaki çalışanları asimile etmedir.

• **Ekonomik Gerekçeler:** Geleneksel eğitimin yüksek maliyeti, fazla zaman ve çaba gerektirmesi, toplumdaki yoksullara hizmet sunma eğilimi ve ekonomik gelişime hizmet etmek için insan kaynağı sağlama gerekliliğidir.

• **Psikolojik Gerekçeler:** Öğrencinin motivasyonunu artırma, yaş, meslek veya cinsiyet fark etmeksizin bireylerin beklentilerini karşılama ve öğrenci ile eğitim isteği arasındaki psikolojik engeli kaldırmadır.

Dünya'nın yaşadığı kritik koşulların ışığında, yukarıda belirtilen gerekçelere Korona virüsün yayılması sonucu eğitim kurumları tarafından verilen örgün eğitimin kesilmesine ve uzaktan eğitime geçilmesine sebep olan sağlık gerekçelerinin de eklenmesi mümkündür.

Uzaktan eğitimin dayandığı temel ilkelerden en önemli olanları şunlardır (Amer, 2013: 13):

- Tüm bireylere eğitim fırsatlarını sunma ilkesi.
- Tüm engelleri aşma ilkesi olarak esneklik ilkesi.
- Eğitim demokrasisi ilkesi, eğitimi programlamak ve bireyselleştirmek ilkesi.
- Öğrencinin kendi öğrenme sürecini kontrol etme ilkesi.
- İçsel motivasyonu uyandırma ilkesi, eğitimi geliştirme ve sürekli olarak sürdürme ilkesidir.

1.6. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitim, eğitimin amaçlarını yüksek verimlilikle gerçekleştirmeye yarayan, zaman ve emek tasarrufu sağlayan, aynı zamanda öğrencilerin özelliklerine uygun ve eğlenceli bir şekilde öğrenmesini sağlayan bir sistemdir. Aynı zamanda öğretmen ve öğrenciye teknolojik gelişmelerle aynı hızda ilerleme imkânı ve motivasyonu vermektedir (Abdel Naeem, 2016: 4). Uzaktan eğitim, zamanın gereksinimlerine uygun, eğitim ve öğretim alanında modern yöntemlerden biri olarak kabul edilir. Eğitim materyalini uygun zamanda ve sürede sunması ve yüksek eğitim maliyetlerini azaltması açısından büyük yarar sağlar (Dağlar, 2023: 21).

Birçok eğitimci, uzaktan eğitimin bir dizi olumlu yönü olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar arasında maliyetleri azaltma, herkesin kullanabileceği bir yöntem olma, yeni beceriler edinme ve üniversite kısıtlamalarından uzakta deneyim kazanma, zamanı verimli bir şekilde kullanma ve öğrenciler arasındaki gereksiz etkileşimleri azaltarak zaman kaybına neden olan sohbetleri ve fazla soruları azaltma sayılabilir. Bu, öğrencinin herhangi bir kesinti veya engel olmadan öğrendiği bilginin miktarını artırır, eğitimi daha düzenli ve tarafsız hale getirir ve sonuçları tarafsız, adil ve çevre dostu bir şekilde değerlendirir. Uzaktan eğitim, bireyler arasındaki kültürel, bilimsel ve sosyal düzeyi yükseltmede etkili bir rol oynar, öğretim elemanı ve yetişmiş personel konusundaki büyük eksikliği giderir. Öğrenciyi maksimum düzeyde beceri ve akademik başarı elde etmeye motive eder (Ferreiman, 2014: 15, Al-Dwikat, 2017: 10).

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim programlarında bulunmayan birçok avantaj sunar. Amer (2013)'in belirttiğine göre, bu avantajlardan biri eğitimi yaymak ve zorlukları aşmak için kolay bir yol olmasıdır. Toplumun değişen talepleri arasında yüksek bir denge ve uyum sağlar. Eğitim ve psikoloji alanındaki pek çok modern ilkeye yanıt verirken, öğrencilere esneklik ve bağımsızlık sağlar ve geleneksel tarza göre bireyler için eğitim maliyetini azaltır. Abbas (2018)'a göre, uzaktan eğitimin en önemli avantajlarından biri öğrenciler arasındaki iletişim olasılığını artırması ve öğretmenlerle öğrenciler arasındaki iletişim fırsatını sağlamasıdır. Bu da öğrenci için sağlam bir temel oluşturmaya yardımcı olur (Amer, 2013: 13).

Uzaktan eğitimin birçok avantajı olmasına rağmen, izolasyon ve yalnızlık gibi birçok olumsuzluğu da vardır. Bu olumsuzluk, öğrencilerin doğrudan iletişim ve etkileşim kurmak yerine bilgisayarlar ve akıllı telefonlarla etkileşime geçmesi ve internet üzerinden öğrencilere geri bildirim sınırlı olması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Uzaktan eğitim, toplumsal izolasyona, çevrimiçi değerlendirmelerde kopya çekmenin önlenememesine ve büyük ölçüde teknolojiye bağımlılığa neden olabilir. Ayrıca, uzaktan eğitim herkese sunulsa da birçok kişi uzaktan eğitim için gerekli olan akıllı telefonlara, bilgisayarlara veya güvenilir bir internet bağlantısına sahip olmayabilir. Öğretim üyeleri genellikle çevrimiçi öğretimde pratik yerine teoriye daha fazla odaklanır ve uzaktan eğitimde yüz yüze iletişim olanağı yoktur. Bu da motivasyon üzerinde olumsuz etki yaratır. Bazı kişiler öğrenmek için kendilerini motive etmekte zorlanabilir ve bazı toplumlar bu eğitim türünü kabul etmeyebilir, uzaktan eğitimin iş olanakları sağlamadaki başarısı konusunda şüpheli olabilir. Ayrıca, öğrencilerin yanıt verme düzeyini artıran etkileşimli ve çekici bir öğrenme ortamının eksikliği de uzaktan eğitimde öğrencilerin eğitime katılımını engellemektedir (Hetsevich, 2017: 922).

1.7. Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Uzaktan eğitim, bir dizi önemli engelle karşı karşıyadır. Güvenlik ve gizlilik bunların başında yer alır. İnternette çevrimiçi işlemlerin yapıldığı araçların bilgisayar korsanlığı riski taşınması, veri kaybına veya değişikliğine yol açabilir, bu da eğitim sürecinin bütünlüğünü zayıflatabilir. Bazı ülkeler uzaktan eğitimle elde edilen sertifikaları tanımazlar, bu da kişileri bu ülkelerde çalışamaz hale getirir. Bazı şirketler ve kurumlar da bu tür sertifikalara sahip kişileri işe almak istemeyebilir, onları aldıkları eğitim açısından yetersiz bulabilirler. Ayrıca, etkili iletişimi sağlayan uygun teknolojik altyapı, cihazlar ve iletişim hatları temin etme zorlukları da mevcuttur. Toplumun uzaktan eğitim konusundaki olumsuz algısı, kişilerin böyle bir yola yönelmekten kaçınmalarına neden olabilir. Ayrıca eğitim materyallerini tasarlayacak ve eğitim sürecini denetleyecek nitelikli insan kaynaklarının eksikliği de uzaktan eğitime bir

engel olabilir (Al-Otaibi, 2012: 16). Hamdan ve Al-Obaidi (2007), kamuoyunun uzaktan eğitim hakkındaki bilgi eksikliğini öne çıkan bir engel olarak gösterirler. Bu farkındalık eksikliği, uzaktan eğitime yönelik olumsuz bir bakış açısına yol açabilir ve uzaktan eğitimin potansiyel faydalarını sınırlayabilir. Eğitim kurumları genellikle teknolojik kaynaklarda yetersizlik yaşarlar (Hamdan ve Al-Obaidi, 2007:1). Covid-19 pandemisi, dünya genelinde eğitim sektörüne büyük etki yapmış, okulların, üniversitelerin, eğitim merkezlerinin ve diğer eğitim kurumlarının kapanmasına neden olmuştur. Geleneksel eğitim yöntemleri gerilerken, uzaktan eğitim öğretme ve öğrenme sürecinin devamlılığını sağlamak için öne çıkmıştır. Uzaktan eğitim evden öğrenme olanağı sunmuş ve kişiler arasındaki fiziksel etkileşimi azaltarak virüsün yayılmasını sınırlamıştır (Yulia, 2020: 13).

Sawalhia (2020) eğitim sürecinin bilgi teknolojisi devriminden doğrudan etkilenmesi sonrasında, bilgi teknolojisini eğitim sürecine entegre etmenin gerekliliği konusunda yoğun tartışmalar yapıldığını ve uzaktan eğitimin uzun süredir tartışıldığını ileri sürmüştür. Covid-19 pandemisi ile birlikte fiziksel mesafe ve doğrudan iletişimin kesintiye uğradığı koşullarda eğitimin devamı alternatif ve acil bir gereklilik haline gelmiştir. Büyük teknolojik gelişmeler ve bilgisayar, internet ve ses, görüntü ve video gibi modern iletişim araçlarının yaygınlaşması ışığında, uzaktan eğitim birçok öğrencinin evde kolaylık ve rahatlıkla eğitim almasını ve en az zaman ve çaba harcamasını sağlayan bir öğrenme yöntemi haline gelmiştir (Sawalhia, 2020: 121). Covid-19 pandemisi ışığında uzaktan eğitimin karşı karşıya kaldığı aşağıdaki sorunlara dikkat çekmektedir (Sunil, 2015: 18).

Destek eksikliği sorunu: Öğretmen öğrencileri ile aynı yerde olmadığı için, öğretmenin öğrenci üzerindeki desteği azalabilir ve bazı öğrenciler bilgilerinin temel yapı taşlarını kaybedebilirler.

İzolasyon hissi sorunu: Sosyal açıdan bazı öğrenciler kendilerini izole edilmiş hissedebilir ve geleneksel eğitim ortamında keyif aldıkları etkileşimi kaybedebilirler.

Uzaktan eğitimde disiplin sorunu: Bazı öğrenciler kendilerini disipline etmekte sorun yaşamadıkları için uzaktan öğrenme ile ilgili bir problemle karşılaşmazlar ancak diğerlerinin organizasyon, görevleri önceliklendirme, çalışma ve zaman yönetimi gibi becerileri içgüdüsel olarak gelişmemiş olabilir.

Teknoloji sorunu: Bir öğrencinin uzaktan eğitimde başarılı olabilmesi için ihtiyaç duyduğu tüm teknolojilere erişebilmesi ve bu araçları etkili bir şekilde kullanabilmesi gerekir.

Bilgi teknolojisindeki muazzam gelişmeye rağmen, bu gelişmenin üniversitelerde uzaktan eğitimin uygulanmasını ve daha iyi seviyeye gelmesini engelleyen zorlukların ortaya çıkmasına engel olamamaktadır. Abu Al-Rawi, üniversitelerde uzaktan eğitimin kullanımını engelleyen aşağıdaki sorunlara dikkat çekmektedir (Abu Al-Rawi, 2020: 259).

Akademik sorunlar: Üniversitelerde bilgisayar eğitimine yönelik özel derslerin bulunmaması, bazı öğretim üyelerinin bilgisayar kullanma konusunda isteksiz olmaları veya herkesin sahip olamayacağı beceriler gerektirdiğinden bilgisayarı kullanamamaları, ayrıca bu alanda kendilerini yetkinleştirmek için gerekli eğitim kurslarını almadıkları gerçeği gibi akademik engeller bulunmaktadır.

Teknik sorunlar: Uzman eksikliği ve birçok üniversitenin eğitim alanındaki teknolojik gelişmelerin hızına ayak uyduramaması söz konusudur.

Finansal sorunlar: Üniversitelere uzaktan eğitim amacıyla mali ödenek ayrılmaması, uzaktan eğitimin finansal maliyetinin yüksek olması ve birçok Arap ülkesinin yaşadığı ekonomik krizler finansal açıdan engel teşkil etmektedir.

İdari sorunlar: Birçok üniversitenin idaresi, rutin idari zorluklar nedeniyle uzaktan eğitimin kullanımını teşvik etmemektedir.

1.8. Uzaktan Eğitimde Başarıya Ulaşmayı Etkileyen Faktörler

Covid-19 pandemisinin de etkisi ile uzaktan eğitim kendini güçlü bir şekilde hissettirmiştir. Geleneksel eğitimden uzaktan eğitime esnek bir şekilde geçişi destekleyen bir dizi önemli unsur bulunmaktadır. Bunlar arasında dijital içerik oluşturma konusunda uzmanların bulunması, öğretmenlere teknik eğitim sağlanması, sorunları takip eden bir mekanizmanın oluşturulması, öğrencilere psikolojik destek sağlanması ve eğitim sonuçlarını ve çıktıları iyileştiren planlar geliştirilmesi gibi faktörler bulunmaktadır (UNESCO, 2020: 18).

Omar (2020), uzaktan eğitimi uygulamak için tüm eğitim kurumlarına uygulanacak tek bir reçetenin olmadığını belirtmektedir. Yaş aşamasından başlayarak teknolojik altyapıya ve eğitim kurumunun normal durumlarda eğitimde teknolojiyi ne kadar kullandığına kadar birçok faktör bu süreci etkilemektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitimde öğretmenlerin ve öğrencilerin bu yöntemi uygulamaya hazır olma düzeyi, öğrencilerin öğrenme becerileri ve kurumun bu becerileri geliştirmeye olan ilgisi gibi faktörler etkilidir (Omar, 2020: 131).

Birçok eğitimci ve uzman uzaktan eğitimin, eğitim müfredatı ve idari programların yanı sıra, eğitim sürecinin taraflarından birini (öğretmen ve öğrenciyi) tehdit etmesi durumunda,

başarısını engelleyen bir dirençle karşılaşabileceğine inanmaktadır. Bu nedenle, uzaktan eğitimin başarısının ilk koşullarından biri, geleneksel öğretim yöntemlerini tamamlayıcı olması gerektiğidir. Hem öğretmenler hem de öğrenciler uzaktan eğitim becerilerine ve araçlarına sahip olmalıdır, ayrıca uygun altyapının mevcut olması gerekmektedir (Al-Ani, 2015: 23).

Uzaktan eğitim ortamında öğretmen ve öğrencinin başarılı olmalarını sağlayacak gereksinimleri aşağıdaki gibi sıralamıştır (Al-Atribi, 2019: 19).

1. Öğretmen için: Öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını anlama, ders içeriğini kapsama ve eğitim hedeflerine odaklanma, çeşitli öğretim yöntemlerini benimseme, öğrencinin seviyesinden daha yüksek bir elektronik kültüre sahip olma, geri bildirim elde etme, öğrencilerle iletişim kurma ve öğrencilerin sorularını yanıtlama, işletim sistemi sorunlarını ve araçlarını anlamadır (Akpınar, 2003: 82).

2. Öğrenci için: Belirtilen eğitim ve çalışma programına bağlılık, öğrenme isteği, teknolojik kültür konusunda yeterli bilgiye sahip olma ve internet hizmetlerini kullanabilme yeteneğidir.

Uzaktan eğitimde öğretmenin yerine getirmesi gereken en önemli rollerden biri bir teknoloji uzmanı olmasıdır (Shehata, 2003: 20). Öğretmen, kendi kendine etkili eğitim ve öğretim sürecine katkı sağlayacak bir teknolojik bilgi düzeyine sahip olmalı, öğrencilere bilgi sağlamalı ve onları bilişsel ve teknik kaynaklara başvurarak müfredatı zenginleştirmeye teşvik etmeli, bazı eğitim birimlerini programlama ve tasarlamaya katılmalı ve web sitelerini hazırlama ve tasarlama konusunda eğitim almalı ve bunları ağı yüklemelidir.

Uzaktan eğitimin etkili olabilmesi için öğretmenlerin aşağıdaki adımları atması gerekmektedir (Basilaia ve Kvavadze, 2020: 58; Yulia, 2020: 19).

1. Eğitim içeriğinin düzenlenmesi: Öğretmenler, hedeflere etkili bir şekilde ulaştıracak eğitim materyali hazırlamak için bir eğitim tasarımı benimsemek, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını araştırmak, bunlara ulaşmak için uygun amaç ve araçları belirlemek, ölçme ve geri bildirim araçlarını seçmek gibi yöntemlere başvurabilirler.

2. Uygun eğitim araçlarının seçilmesi: Eğitim araçlarının seçimi, iletişim için uygun eğitim yazılımının ve öğrenciler arasında etkili ve yaygın iletişim araçlarının seçilmesiyle belirlenir.

3. Ölçüm araçlarının belirlenmesi: Uzaktan eğitim değerlendirmenin güvenilirliğinin düşük olmasından, testlerin uygulanmasını kontrol etmenin zorluğundan ve kopya çekmeyi

önlemek için denetleme sürecinin imkansızlığından kaynaklanan sorunlarla karşılaşılabilir. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerle etkileşim sırasında formatif değerlendirmeye başvurabilir veya gerçek değerlendirmeyi kullanabilirler.

4. Öğrenmenin bireyselleştirilmesi ve farklı öğrenme ihtiyaçlarının ve stillerinin karşılanması: Öğrenciler arasındaki öğrenme stillerinin çeşitliliği, öğrencilerin bilgisayar kullanma yetenekleri, öğrenme zamanları ve sahip oldukları ağların ve cihazların birbirinden farklı olan kalitesi göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Mesleki gelişim: Öğretmen, elektronik yeterliliğini sürekli olarak geliştirir ve eğitim sürecinde modern teknolojiyi kullanmaya yönelik hazırlık düzeyini yükseltir.

Uzaktan eğitimin coğrafi konum ve mesafe farkına dayalı bir eğitim biçimi olduğunu ve önemini coğrafi bölge farklılığına rağmen eğitim programını sunma yeteneği ile açıklamaktadır. Uzaktan eğitim, öğrencileri eğitime çekmek ve öğrencilerin geleneksel eğitim programlarına katılmak için karşılaştıkları zorlu koşullara karşı meydan okumak için bir çabadır. Üniversiteler, uzaktan eğitimi etkinleştirmek için büyük çaba harcamaktadır, bu da öğrenciler ve öğretim üyeleri arasında etkileşim ve iletişime izin veren bir eğitim ortamı inşa etmek ve toplumun gelişme ihtiyaçlarını karşılamak için gereklidir (Al-Hiyari, 2020: 21).

1.9. Covid-19 Salgınının Uzaktan Eğitim Üzerindeki Küresel Etkisi

Covid-19, 2019 yılının sonundan itibaren küresel bir pandemi haline gelmiştir. Pandemi karşısında çoğu ülke bazı önlemler almaya başlamıştır. Bu önlemler genellikle hükümet ve devletin yetkili kurumları tarafından yasaklama, karantina önlemleri ve olağanüstü hâl ilan etme gibi yöntemlerle yapılmıştır. Kararlar sosyal ve fiziki mesafenin korunması gibi tedbirleri içermiştir. Pandemi sürecinde vatandaşların hareket özgürlüğü kısıtlanmış, evde daha fazla vakit geçirmelerine ve aşılama yoluyla sürü bağışıklığı oluşturmaya odaklanan bir strateji izlenmiştir. Bu stratejiler tüm dünyada hükümetlerin uyguladığı zorunlu bir strateji haline gelmiştir. Pandeminin ve halk sağlığının en büyük etkisi eğitim üzerinde olmuş, salgının etkileri okullaşmanın tüm düzeylerini önemli ölçüde etkilemiştir. Enfeksiyon olasılığını ve hastalığın yayılma hızını azaltmak, farmakolojik tedavi ile başarıya ulaşmak ve aşı ile bağışıklık sağlamak için örgün eğitim yerine uzaktan eğitim sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) rakamlarına göre pandemi sürecinin başında dünya çapında okul ve diğer eğitim kurumlarının kapatılmasından yaklaşık 770 milyon kişi etkilenmiştir (Eroğlu, 2020: 215).

Küresel Covid-19 salgınının toplumsal yaşamda ortaya çıkardığı önemli etkilerden biri yüz yüze eğitime getirilen sınırlamalar olmuş ve yüz yüze eğitime ara verilmesi ile uzaktan eğitim zorunlu hale gelmiştir. Bununla birlikte eğitimin her alanında uzaktan eğitim uygulamaları yaygınlaşmış ve yükseköğretim öğrencileri de ders çalışma ve öğrenme süreçlerini uzaktan eğitimle gerçekleştirmeye çalışmışlardır (Bülbül vd., 2022: 444).

Yükseköğrenim açısından Çin Halk Cumhuriyeti dünyanın en kalabalık ve en büyük ülkesidir. Covid-19 salgınının ortaya çıktığı ve yaşandığı ülkelerden biri olan Çin’de ocak ayından itibaren tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerin örgün öğretim faaliyetleri sonlandırılarak, uzaktan eğitim sistemine geçiş yapılmıştır. Çin’in yaklaşık 30 milyon öğrencisi ve eğitim çalışanı bulunmaktadır. Yerleşim bölgelerindeki öğrencilerin çoğunun internete ve/veya bilgisayarlara erişimi olmasının, onların çevrimiçi eğitime katılmasına olanak tanıdığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra salgın nedeniyle vasıfsız mezun olmayacağı ancak kişiler arası iletişimde memnuniyetsizlik yaşanacağı ileri sürülmüştür. Salgının bu tür sonuçlarından endişe duyulduğu için de uzaktan eğitimdeki bu teknolojik geçiş tam hazırlıklı olunmadığı belirtilmiştir (Nicola vd., 2020: 184).

Amerika Birleşik Devletleri’ne bakıldığında; ABD’de Covid-19 salgını nedeniyle birçok kolejın derslere ara verdiğine ve uzaktan eğitime geçiş yaptığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Bazı kurumlar dünyanın her yerinden yaşça büyük öğrencilere uzaktan eğitim yoluyla çevrimiçi sertifika ve diploma programları sunmuştur. Ancak bazı uzmanlar, yeni bir alanı görmek ile video izlemek arasındaki farkı örnek göstererek, uzaktan eğitimin örgün eğitimin yerini alamayacağını savunmaktadır. Bununla beraber salgının yabancı öğrenci hareketliliği üzerindeki olumsuz etkisinin gelecek yıllarda da devam edeceği ileri sürülmektedir (Lau, 2020: 2).

İngiltere’de yükseköğretimde sürekli eğitim anlayışı hâkim olsa da okuldaki öğrenci ve öğretmen sayısı gibi faktörlere bağlı olarak bu senaryo değişebilmiştir. Ülkede salgının karantinanın hızla yayılması ve benzer ek önlemlerin uygulanmasıyla birlikte uzaktan eğitim sürecine öncelik verilmiş, yükseköğretim sınavları ertelenmiş ve uzaktan eğitim sistemine zorunlu bir geçiş yaşanmıştır (Yamamoto ve Altun, 2020: 26).

Covid-19’un ikinci dalgası, 2020 Mart ayının başında İtalya’da başlamıştır. Bu dalganın hızla yayılmasını önlemek amacıyla alınan sıkı tedbirler çerçevesinde her düzeydeki eğitim faaliyetleri geçici olarak durdurulmuştur. Öncelikle virüsün yayılması önlenmeye çalışılmış, sonrasında ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin yeniden başlaması açısından girişimlerde

bulunulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda pandemi olasılığının nasıl azaltılabileceği ve alınması gereken önlemlerin yer aldığı bilgilerin bulunduğu bir web sitesi oluşturulmuştur. Ayrıca programın ilk gününden bu yana yaklaşık 2.000 öğretim üyesinin uzaktan eğitim seminerlerine katılmasına olanak tanıyan uzaktan eğitim web sitesi oluşturulmuştur (Kıran vd., 2020: 21).

Daha önce uzaktan eğitim almış olan öğrencilerin büyük bir kısmının Covid-19 salgınının bir sonucu olarak uzaktan eğitime yönelik değişime kolayca uyum sağladıkları görülmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik en büyük endişeleri sosyal bağlantı eksikliği, akademik alanda yalnızlık, yetersiz internet ağı altyapısı da dahil olmak üzere evlerdeki eğitim ortamının uygun olmaması, bireysel istek ve çaba eksikliği olmuştur. Her ne kadar elde edilen veriler Covid-19 salgını sürecinde yüz yüze etkileşimin çoğunlukla bulunmadığını ortaya koysa da iyi planlanmış ve çeşitli dersler içeren bir uzaktan eğitim ile öğretim elemanları ve öğrenciler arasında iyi bir iletişimin sağlanması muhtemeldir. Uzaktan eğitimlerin gelişimi için öğrencilerin ve eğitim kurumlarının daha büyük bir teknolojik altyapıya ihtiyaç duydukları açıktır (Sangster, 2020: 525). Bu açıdan uzaktan eğitimin başarıya ulaşmasında bilgi teknolojileri büyük öneme sahiptir.

BÖLÜM II

2. BİLGİ TEKNOLOJİSİ VE UZAKTAN MUHASEBE EĞİTİMİ

Çalışmanın ikinci bölümünde insanların ve kuruluşların performansını iyileştirmeyi amaçlayan bilgi teknolojisinin önemi ve çevredeki sürekli değişen koşullar nedeniyle bilgi teknolojilerine olan eğilimin her geçen gün nasıl daha da hız kazandığı açıklanmıştır. Çeşitli alanlardaki gelişme, dijitalleşme ve büyüme şartları birçok avantajı nedeniyle kaliteyi artırmaya yönelik yenilikçi programlar ve uygulamalar tasarlayarak rekabet avantajı elde etmeye yardımcı olmaktadır. Bilgi teknolojisinin sunduğu tüm bu avantajlarla birlikte etrafi risklerle çevrilidir ve bu risklerin bilgi teknolojisinin sağlayacağı başarıyı olumsuz etkileme potansiyeli vardır. Muhasebe uygulamaları da günümüzde bilgi teknolojisi odaklıdır. Muhasebeyi, bilgi teknolojisinden ayrı düşünmek imkansızdır. Küreselleşme olgusunun yaygınlaşmasıyla birlikte bilgi ve iletişim teknolojisini günümüz şartlarına entegre eden yeni bir bilgi sistemine ihtiyaç duyulması sonucu elektronik muhasebe sistemleri ortaya çıkmıştır. Muhasebe ile ilgili her alanda etkili rol oynayan bilgi sistemlerinin uzaktan muhasebe eğitimi üzerinde de önemli etkileri olduğu açıktır (Smith, 2018: 126).

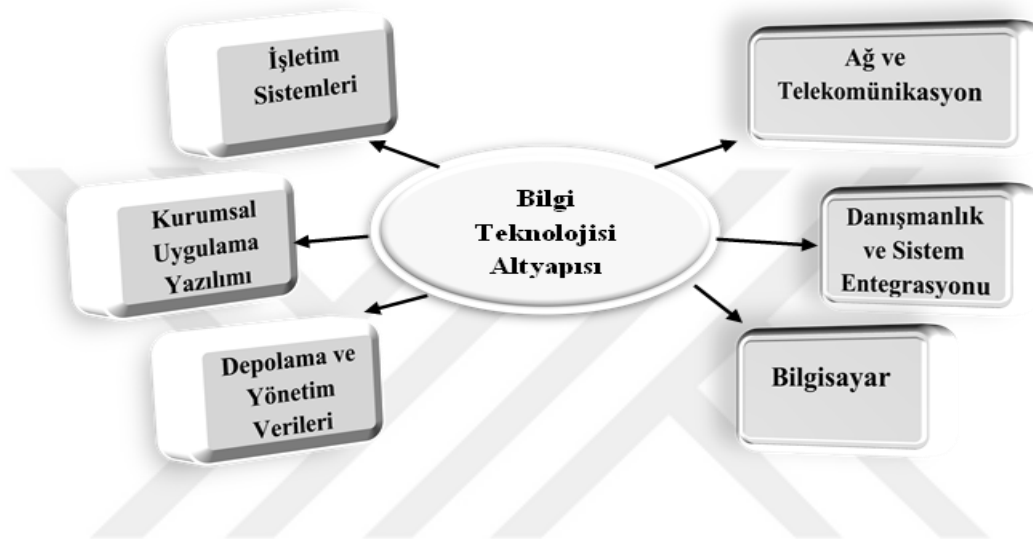
Bu bölümde öncelikle bilgi teknolojisi kavramından, teknolojik altyapısından, bilgi teknolojisine yönelimin hızlanmasının nedenlerinden, bilgi teknolojisinin avantajlarından, risklerinden ve muhasebe üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Sonrasında ise uzaktan muhasebe eğitimi ve önemi, bilgi teknolojisinin ve Covid-19 salgınının uzaktan muhasebe eğitimi üzerindeki etkisi, Irak'taki uzaktan muhasebe eğitimi ve özellikle de Shatt Al-Arab Üniversitesinde verilen uzaktan muhasebe eğitimi genel çerçevede açıklanarak ikinci bölümün tamamlanması planlanmıştır.

2.1. Bilgi Teknolojisi Kavramı ve Altyapısı

Bilgi teknolojisi, teknoloji yönetimi alanıdır ve süreçler, bilgisayar yazılımı, bilgi sistemleri, bilgisayarlar, programlama dilleri ve veri oluşturma gibi konuları içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan çok çeşitli alanları kapsar. Kısacası veriyi, bilgiyi veya algılanan bilgiyi herhangi bir multimedya dağıtım mekanizması aracılığıyla herhangi bir görsel formatta sunan her şey, bilgi teknolojisi (BT) olarak bilinen alanın parçası olarak kabul edilir. BT uzmanları, uygulamaların kurulumundan karmaşık bilgisayar ağlarının ve bilgi veri tabanlarının tasarlanmasına kadar çeşitli işleri gerçekleştirirler (Yüksel, 2005: 247). BT uzmanlarının gerçekleştirdiği görevlerden bazıları veri yönetimi, ağ oluşturma, bilgisayar donanım mühendisliği, veri tabanı ve yazılım tasarımının yanı sıra tüm sistemlerin idaresi ve

yönetimini içerebilir. Bilgi teknolojisi, geleneksel kişisel bilgisayar ve ağ teknolojisinin ötesine geçerek cep telefonu, televizyon, araba vb. kullanımı gibi diğer teknolojilerin entegrasyonu ile daha fazla yayılmaya başlamış ve bu da bu tür işlere olan talebin artmasına neden olmuştur (Tuna ve Türkmendağ, 2020: 3248).

Bilgi teknolojisi, bilgilerin doğru ve güvenli bir şekilde aktarılması, saklanması, gönderilmesi ve alınması için elektronik bilgisayarların ve bilgisayar yazılımlarının kullanılmasıyla ilgilidir. Bilgi teknolojisi altyapısı aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Şekil 2.1. Bilgi Teknolojisi Altyapısı Kaynak: (Al-Ani, 2009: 75).

Organizasyonlarda bilgi teknolojisi altyapısı, bağımsız elektronik bilgisayarlar aşamasından internet kurulumları aşamasına doğru evrilmiştir. Kurumların program satın almadığı, servis sağlayıcılar aracılığıyla programları paylaşarak takip, bakım vb. tüm sorunlardan kurtulduğu yeni bir aşamaya geçilmiştir. Kurum sürekli olarak internete ve hizmet sağlayıcılara bağlanarak, bilgiye eş zamanlı erişim sağlayabilmektedir (Al-Ani, 2009: 74).

İşletim Sistemleri: Uygulama programlarının yürütülmesini kontrol eden ve bilgisayar kullanıcısı ile bilgisayarlar arasında aracı görevi gören bir dizi programdır. Bu programlar aynı zamanda programların çalışması için bir ortam sağlamanın yanı sıra bilgisayarları da yönetir. Windows ve Linux işletim sistemlerine örnek olarak verilebilir. İşletim sisteminin amaçları arasında şunlar yer alır (Yılmaz, 2007).

- Kullanıcının bilgisayar sistemini kullanmasını kolaylaştırır.
- Kullanıcı programlarını uygular.
- Kullanıcının karşılaştığı sorunlara kolay çözümler üretir.

- Bilgisayarların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlar.

Kurumsal Uygulama Yazılımı: Organizasyonlar içerisinde günlük aktivite ve görevleri bireysel çaba ile gerçekleştirmek yerine, entegre otomasyon sistemi çerçevesinde tüm süreçleri tamamlamak için kullanılan programlardır. En önemli avantajlarından biri de tüm çalışanların aynı bilgiye aynı anda erişmesine olanak tanıyarak yanlış anlaşılmaların veya verimsizliklerin önlenmesidir. Oracle veri tabanı uygulamaları, Microsoft uygulamaları kurumsal uygulama yazılımlarına örnek olarak verilebilir (Kholoud, 2019: 6).

Depolama ve Yönetim Verileri: Veri depolama yönetimi, bir bilgi sisteminin önemli bileşenidir. Depolama, verilerin daha sonra kullanılmak üzere düzenli bir şekilde saklandığı faaliyettir. Örneğin kelimeler, cümleler, paragraflar ve belgelerle yazılan metinsel materyaller düzenlendiğinde veriler de düzenlenir. Kuruluşun bunları daha sonra işlemek veya geri almak için kullanmasını kolaylaştıran çeşitli veri öğeleri, veri tabanlarında depolanır (Prakash, 2018: 2).

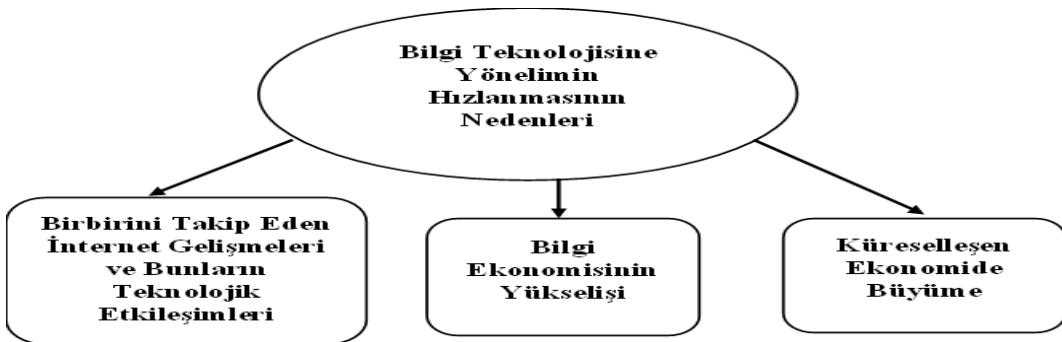
Ağ ve Telekomünikasyon: Donanım ve yazılım açısından ağ ve iletişim ile ilgili tüm hususları içerir.

Danışmanlık ve Sistem Entegrasyonu: Süreç ve prosedürlerdeki değişim ve gelişim, eğitim, öğretim ve yazılım entegrasyonu ile ilgili tüm danışmanlığı kapsar. (Al-Ani, 2009: 75).

Bilgisayarlar: Verileri işlemek ve depolamak için kullanılan araçlardır ve her türlü küçük ve büyük bilgisayarı, sabit ve mobil bilgisayarları içerir (Al-Wahidi ve Talaat, 2017: 49).

2.2. Bilgi Teknolojisine Yönelimin Hızlanmasının Nedenleri

Bilgi teknolojisinin çağdaş yaşamımızda artan eğiliminin nedenlerini çeşitli yönleriyle temsil edebilecek bir dizi husus vardır. Bunlar aşağıdaki şekil üzerinde gösterilmiş ve devamında açıklanmıştır.

Şekil 2.2. Bilgi Teknolojisine Yönelimin Hızlanmasının Nedenleri **Kaynak:** (Kandilji ve Al-Janabi, 2005: 34).

Birbirini Takip Eden İnternet Gelişmeleri ve Bunların Teknolojik Etkileşimleri:

İnternet artık insanların hayatını kolaylaştıran araçlardan biri haline gelmiştir. İnternet iletişim, bilgiye erişim, arama ve oyun gibi çeşitli amaçlar için kullanılabilir. Dünyanın her yerinden insanlar için devasa bir kütüphane ve bilgi deposu haline gelen internetin kullanımı her geçen gün daha da artmaktadır. Mart 2019 verilerine göre dünya nüfusunun yüzde 56,8'i, Avrupa'nın yüzde 86,8'i ve Türkiye'nin yüzde 68,4'ü internet kullanmaktadır. Türkiye'deki internet kullanıcı sayısı 56 milyon kişidir. İnternetin aktif olarak kullanılması internet ve bilgisayar okuryazarlığını ön plana çıkarmıştır (Yorgancı, 2013: 58). Dünyanın her yerinden insanların internete erişebiliyor olması, bilginin daha kolay paylaşımına, bilgiye erişimin daha hızlı olmasına ve bilginin korunmasına imkân veren yeni bir teknoloji ile mümkündür (Rıza, 2001: 2).

Geleneksel iş modellerinin aksine e-işletme yönetimi, e-ticaret, e-devlet, e-vergi, e-beyanname gibi yeni teknolojilerin ortaya çıkması ve bu teknolojilerde hızlı değişim ve gelişim yaşanması bazı yazarların bilgi ağları alanında devrim olarak adlandırdığı radikal dönüşümlerin ortasında olduğumuzu göstermektedir. Bilgisayarlaşma ve iletişim, internet ve internetin bağlı olduğu teknoloji merkezlidir. Geçtiğimiz on yıldaki teknolojik veya dijital etkileşimler hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Donanım, yazılım ve tüketici elektroniği endüstrileri olmak üzere ortak platformlar ve temeller oluşturmaya doğru ilerleyen geniş bir endüstri ağına doğru yönelim vardır (Kandilji ve Al-Janabi, 2005: 33).

Bilgi Ekonomisinin Yükselişi: Enformasyona ve bilgiye dayalı ekonomilerin ortaya çıkması ve birimler halinde üretim ve birikim dalgalarının hızlanması ile temsil edilir. Bilgi devrimi, bilgi patlamasını veya bilgi teknolojisi ve ağlardaki sürekli büyümeyi yansıtır. İletişim ve bunun dijitalleşmeye, minyatürleşmeye, hıza, esnekliğe artan dönüşümünü yansıtır; diğer bir deyişle bilgi, temel üretken bir stratejik varlık haline gelmiştir (Balqidom, 2013: 131).

Küreselleşen Ekonomide Büyüme: Dünya ekonomileri giderek birbirleriyle bütünleşmekte ve uluslararası ticari faaliyetlerdeki karşılıklı bağımlılık çemberi, bu ekonomiler arasındaki uluslararası ticareti, bilgi ve iletişim teknolojilerini benzeri görülmemiş bir şekilde genişletmektedir. Küreselleşmenin ekonomik boyutundaki imajı, çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması ve bunların gelişmiş dünya ekonomileri üzerindeki artan etkileriyle netleşmektedir. Küresel rekabet, tüm ticari kuruluşlar üzerinde büyük bir baskı haline gelmiştir ve bu rekabet, hükümetlerin sübvansiyonlar kullanarak veya vergi politikaları ve ihracat teşvikleri yoluyla müdahale etmesi durumunda güçlüdür. Küresel rekabet sadece fiyatlara dayalı olmayıp, aynı zamanda kalite, hizmet seviyesi ve teslimat hızı, satış sonrası hizmet ve müşterinin talep ettiği

hizmet ve ürünlerin sağlanmasına da odaklanmaktadır. Verimliliğin artırılmasına, hizmet kalitesi düzeyinin yükseltilmesine ve kârlılığın artırılmasına katkıda bulunduğundan, bilgi teknolojisinin küreselleşmenin faydalarını elde etmelerinde ticari kuruluşlara yardımcı olmada önemli ve hayati bir rol oynadığı ifade edilebilir (Balqidom, 2013: 138).

2.3. Bilgi Teknolojisinin Avantajları ve Riskleri

Bilgi teknolojisi temel avantajlara sahip olduğu gibi, bilgi teknolojisinin temel riskleri de bulunmaktadır. Aşağıda bilgi teknolojisinin avantajları ve riskleri ayrı başlıklarda maddeler halinde sıralanmış ve açıklanmıştır.

2.3.1. Bilgi Teknolojisinin Avantajları

Ticari kuruluşlarda bilgi teknolojisinin kullanımındaki hızlı gelişme, bu kuruluşlar için aşağıda belirtilen birçok avantajın elde edilmesine yol açmıştır.

Şekil 2.3. Bilgi Teknolojisinin Avantajları **Kaynak:** (Farghali ve Musa, 2008: 36).

• **Satışları ve kârı artırmak:** Bilgi teknolojisi, kuruluşun tüketicilerin ihtiyaç ve isteklerini karşılmasına yardımcı olarak satışları artırmaya çalışmaktadır ve satışlardaki bu artış, özellikle bilgi teknolojisi kullanılarak elde edilen maliyetlerin azaltılması sonucunda kârlılığın artmasına yol açmaktadır.

• **Rekabet avantajı sağlamak:** Birçok kuruluş, daha etkin rekabet edebilmeyi sağlayacak yenilikçi program ve uygulamalar tasarlayarak rekabet ortamındaki konumlarını geliştirmek ve rekabet avantajı elde etmek için bilgi teknolojilerini yaygın bir şekilde kullanmaktadır (Abdawi, 2016: 81).

• **Maliyetleri azaltmak:** Maliyetlerin azaltılması, ticari kuruluşların bilgi ve iletişim teknolojilerini çeşitli alanlarda kullanmalarından elde ettikleri en önemli faydalardan biridir.

Ticari iş ve işlemlerin (üretim, stok kontrolü, muhasebe gibi) otomatik bir şekilde yerine getirilmesinde bilgi teknolojilerinin payı büyüktür (Balqidom, 2013: 135).

• **Kaliteyi iyileştirmek:** Çıktıların kalitesini artırmak için bilgi teknolojisinin kullanılması ve bilgisayar destekli tasarımın yapılması en önemli hususlardan biridir. Örneğin, kuruluşların diğer kuruluşlarla elektronik olarak iletişim kurmak için kullandığı elektronik veri alışverişi, hata olasılığını azaltarak kalitenin iyileştirilmesine katkıda bulunur. Bilgi teknolojisinin bu sıralanan temel avantajlarına ek olarak, ticari kuruluşlarda bilgi teknolojisini kullanmanın aşağıdakiler de dahil olmak üzere başka birçok ek avantajı vardır (Farghali ve Musa, 2008: 35).

- Operasyonel süreçlerin üretkenliğini ve verimliliğini artırmak,
- Yaratıcılığın ve yenilikçiliğin artırılması,
- Dış tehditlere karşı koymak,
- Doğru bilgiyi doğru zamanda sağlamak,
- Karar verme sürecini desteklemek ve geliştirmek,
- İletişimin iyileştirilmesi ve etkinleştirilmesi,
- Kuruluşun stratejisini formüle etmek ve uygulamaktır.

2.3.2. Bilgi Teknolojisinin Riskleri

Kuruluşlarda bilgi teknolojisi kullanımına ilişkin temel riskler insan hataları ve bilgisayar suçları olmak üzere iki gruba ayrılarak Şekil 2.4. üzerinde gösterilmiş ve aşağıda açıklanmıştır.

Şekil 2.4. Bilgi Teknolojisi Riskleri Kaynak: (Al-Dalahma, 2008: 426).

İnsan Hataları: Bilgi sistemlerini geliştiren, kuran ve kullanan insandır. Bu sebeple kaynağı insan olan hataların ortaya çıkması, bilgi sistemleri açısından risk teşkil eder. İnsan

hataları, muhasebe bilgi sistemlerinin uygulanmasında, programlama süreçlerinde, sistem test ve denemelerinde, verilerin girilmesinde, işlenmesinde veya alınmasında, hazırlık ve tasarım sürecinde ve iletişim kanallarında ortaya çıkabilir. Bu hatalar bilgi güvenliği ile ilgili sorunların veya nedenlerin büyük bir kısmını oluşturur.

Bilgisayar Suçları: Bu suçların kaynağı kuruluş içinden veya dışından bilgisayar kullanarak veya çeşitli iletişim ağları aracılığıyla muhasebe bilgi sistemlerine sızan kişiler olabilir (Al-Dalahma, 2008: 426).

2.4. Bilgi Teknolojisinin Muhasebe Üzerindeki Etkisi

Sunucular, internet, kablosuz ve kişisel dijital cihazlar, işletmelerin iş yapma biçimini önemli ölçüde değiştirmiştir. Yazılım paketleri aynı zamanda geleneksel operasyonları ve üretim süreçlerini de geliştirmiştir. Muhasebe, bilgi teknolojisinin büyümesi ve sürekli gelişmesi sayesinde muazzam ilerlemeler kaydetmiştir. Muhasebe yazılımları geleneksel kayıt tutma tekniğini değiştirmiş ve fiziki defterleri ortadan kaldırmaya başlamıştır. Muhasebe yazılımları artık günümüzde muhasebe defterlerinin elektronik olarak tutulmasına imkân sağlamaktadır. Bu yazılım paketleri, çeşitli özel özelliklerle veya mevcut iş operasyonlarına göre özelleştirilebilen genel bir programla birlikte kullanılmaktadır. İşletmeler genellikle muhasebe programlarını operasyonlarının büyüklüğüne ve sisteme erişen kullanıcı sayısına göre seçmektedir. Büyük işletmeler kurumsal kaynak planlama sistemi gibi işletmenin tamamını kapsayan bütünleşik yazılım paketlerini tercih edebilmektedirler. Bilgi teknolojisi, muhasebe departmanları için çok önemli faydalar ortaya çıkarmıştır. Bilgi teknolojisi ağları ve bilgisayar sistemleri, muhasebecilerin finansal bilgileri hazırlamak ve yönetime ve paydaşlara sunmak için ihtiyaç duyduğu teslim süresini önemli ölçüde kısaltmıştır. Bilgi teknolojisi yalnızca finansal bilgilerin sunulması için gereken teslim süresini kısaltmakla kalmamış aynı zamanda finansal bilgilerin faydasını ve doğruluğunu da olumlu yönde etkilemiştir (Celebi, 2010: 221).

Bilgi teknolojisinin muhasebe üzerinde yaptığı en büyük etki, işletmelerin finansal işlemlerini izlemek ve kaydetmek için bilgisayarlı sistemler geliştirme ve kullanma imkânı sağlamasıdır. Kâğıt defterler, manuel doldurulmuş muhasebe belgeleri ve elle yazılarak oluşturulmuş mali tabloların tümü, bu işlemleri hızlı bir şekilde yapabilen ve eş zamanlı mali raporlara aktarabilen bilgisayar sistemlerine dönüştürülmüştür. Söz konusu muhasebe sistemlerinin çoğu belirli sektörlerle veya işletmelere göre de uyarlanabilmektedir. Böylece işletme yönetimlerinin karar vermesi için hızlı ve kolay bir şekilde finansal raporların

oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Bilgi teknolojilerinin imkân sağladığı muhasebe sistemlerinin diğer avantajları şu şekilde özetlenebilir:

- Bilgisayar destekli muhasebe sistemleri, muhasebe bilgilerinin güncelliğini artırarak muhasebe departmanlarının işlevselliğini geliştirmiştir. Muhasebecilerin, işletme yönetimine mevcut faaliyetlerin doğru bir resmini sunan raporlar hazırlamalarına ve faaliyet analizleri yapmalarına imkân sağlamıştır. Finansal raporların sayısı da bilgisayarlı sistemlerle artırılmıştır. İşletmelerin finansal durum tabloları, nakit akış tabloları, kar veya zarar tabloları, özkaynak değişim tabloları ve pazar payı raporları artık bilgisayarlı sistemlerle daha kolay hazırlanabilir ve ulaşılabilir hale gelmiştir (Elliott, 1998: 82).

- Çoğu bilgisayarlı muhasebe sistemi, finansal tablolar hazırlanmadan önce tüm işlemlerin ve hesapların uygun şekilde dengelenmesini sağlamak için iç kontrol önlemlerine sahiptir. Bilgisayarlı sistemler ayrıca yevmiye kayıtlarının deftere aktarılırken dengesiz olmasına izin vermeyecek ve yapılan bireysel işlemlerin düzgün şekilde kaydedilmesini sağlayacaktır. Finansal bilgilere erişimi olan kişilerin sistem tarafından sınırlandırılması bilgilerin doğruluğunu artırmaya yardımcı olmakta ve finansal bilgilerin yalnızca denetçiler tarafından incelenmesini sağlamaktadır.

- Bilgisayarlı muhasebe sistemi, muhasebecilerin büyük miktarlardaki finansal bilgiyi kaydetmesine ve muhasebe sistemi aracılığıyla hızlı bir şekilde finansal tablolara dönüştürmesine olanak tanır. Bireysel işlemler için daha hızlı işlem süreleri, her hesap dönemini kapatmak için gereken süreyi de azaltmaktadır. Ay veya yıl sonu kapanış dönemleri özellikle muhasebe departmanları için yorucu olabilir, bu da daha uzun çalışma saatlerine ve daha yüksek işçilik giderlerine neden olabilir. Bu sürenin kısaltılması, işletmelerin maliyet kontrolüne yardımcı olur ve karlılığını artırır (Gogan ve Nolan, 1995: 5).

- İşletme yönetiminin işletmenin dış paydaşlarına aktardığı bilgiler bilgisayarlı muhasebe sistemleriyle iyileştirilmiştir. Sayısı ve içeriği zenginleştirilen kurumsal raporlar yatırımcıların, işletmenin iyi bir yatırım olup olmadığını ve yüksek değerli bir işletme olma potansiyeline sahip olup olmadığını belirlemesine olanak tanır. İşletmeler bu yatırımcıları işletmeye yatırım yapmaya çekerek, özsermaye finansmanı için kullanabilirler.

Günümüz şartları muhasebecilerin, muhasebe fonksiyonlarını daha etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olacak yazılım araçlarına aşina olmalarını gerektirmektedir. Bilgisayar teknolojisinin imkân sağladığı muhasebe yazılımları girdi, süreç ve çıktıdan oluşan muhasebe bilgi sisteminin tüm aşamalarını kapsar ve temel muhasebe

fonksiyonlarının tamamını içerir. Muhasebe yazılımının alt seviye ve üst seviye olarak iki sınıflandırması vardır. Alt seviye, bir diğer ifade ile düşük seviye, muhasebe sisteminin tüm fonksiyonlarının tek bir yazılım içerisinde gerçekleştirildiği anlamına gelir. Bu nedenle küçük işletmeler için düşük seviyeli yazılımlar kullanılır. Gelir Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu gibi muhasebeyi doğrudan ilgilendiren yasal düzenlemelerin sık sık değişmesi manuel vergi hesaplamayı ve beyanname düzenlemeyi giderek daha zor ve zaman alıcı hale getirmektedir. Neyse ki işletmeler için vergi hesaplama yazılımları mevcut olduğu için, vergiyi manuel olarak işlemek yerine aynı işlevler bu yazılımlar aracılığıyla daha kolay bir şekilde yapılabilmektedir.

2.5. Uzaktan Muhasebe Eğitimi ve Önemi

Uzaktan eğitim ve e-öğrenme, eğitim teknolojilerinin temel direklerinden biri olarak kabul edilir ve muhasebe eğitimi alanında kullanılması birçok avantajlar sağlar. Bunlardan en önemlisi, öğrencilerin öğrenimleri sırasında bilgi teknolojileriyle baş etme konusundaki kişisel becerilerinin geliştirilmesidir. Bunun yanı sıra gelecekte ihtiyaç duyulması beklenen mesleki çalışmalarda uygulamalı muhasebe programlarından yararlanılması ve bunların muhasebe eğitimi alanına uyarlanması hem öğrenciler hem de işverenler açısından büyük fayda sağlayacak potansiyele sahiptir (Al-Saqqa ve Al-Hamdani, 2013: 2).

Uzaktan muhasebe eğitimi; muhasebe alanında bilgisayarlar, ses ve video gibi multimedya, grafikler, arama mekanizmaları, elektronik kütüphaneler ve ayrıca internet portalları gibi modern iletişim mekanizmalarını uzaktan kullanan ve muhasebe ile ilgili bilgileri karşı tarafa aktarmayı amaçlayan eğitim yöntemlerinden biri olarak tanımlanabilir. Muhasebe bilgisinin öğrenciye en kısa sürede, en az çabayla ve en büyük faydayla sağlanması için her türlü teknolojinin kullanılması olarak da açıklanabilir (Al-Hafız, 2013: 14).

Muhasebe eğitimi, işgücü piyasasının, ülkelerin ulaşmayı amaçladığı ekonomik ve sosyal kalkınma planlarına ayak uydurabilecek nitelikli, bilimsel ve pratik olarak eğitilmiş insan gücü ihtiyacını karşılamak açısından büyük önem taşımaktadır. Muhasebe eğitimi aşağıdaki faktörlerden dolayı mevcut durumun gerektirdiği bir zorunluluk haline gelmiştir.

- Küreselleşme çağının ihtiyaçlarıyla daha uyumlu olması için yenilenme ve modernizasyon çağrısında bulunan bilişsel gelişim,

- Toplumsal talebin karşılanmasını ve yüksek öğrenimin yaygınlaştırılmasını gerektiren nüfus patlaması,

- Belirli becerilere göre uyum sağlama yeteneğine sahip bir işgücüne olan ihtiyacı teyit eden, kesin uzmanlaşma ile bilimsel ve pratik deneyimlerin çeşitliliği ile eşleşen, iş için gerekli olan yüksek düzeyde nitelikler.

Muhasebe alanında uzaktan eğitimin başarıya ulaşabilmesi için aşağıdaki özelliklerin yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

- Öğrenmenin birçok kaynağının olduğu zengin bir eğitim ortamı sağlanmalıdır.
- Muhasebe eğitimindeki gelişmeler doğrultusunda öğretim elemanlarının ve öğrencilerin rollerinin dikkate alınması gerekmektedir.
- Öğretim elemanları, öğrenciler ve yerel topluluk arasındaki iletişim gibi eğitim süreci sistemi arasındaki iletişim teşvik edilmelidir.
- Öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve ilgili tüm tarafların tartışıp fikir alışverişinde bulunabileceği iletişim kanalları oluşturularak muhasebe deneyim ve becerilerinin paylaşımı sağlanmalıdır.
- Derslerin örnek muhasebe uygulamaları içerecek şekilde verilmesi gerekmektedir.
- Öğretim elemanları ve öğrenciler teknik araçlar ve bilgi teknolojisi konusunda eğitilmeli ve yeterli seviyeye getirilmelidir (Al-Kanaan, 2008: 580).

Muhasebe eğitiminin önemi, her toplumda muhasebe uygulamalarına sürekli ve kalıcı olarak ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmaktadır. Toplumun muhasebeye yönelik ihtiyaçlarının karşılanması için, sürekli olarak meydana gelen gelişmelere bağlı olarak artan muhasebe talebinin ihtiyaçlara uygun şekilde cevaplanması gerekmektedir. Bu da akademik ve mesleki kadroları yetiştiren her kademedeki eğitim kurumunda muhasebe eğitimi sürecine gereken önemin verilmesi ile gerçekleşebilir. Öğrencilere mesleki bilgi, yetenek ve beceriler kazandırmaya odaklanan eğitim yöntemlerine uyum sağlayarak, mesleki, teknik ve teknolojik becerilere sahip nitelikli muhasebeciler yetiştirmek, yükseköğretim kurumlarının en önde gelen sorumlulukları arasında yer almaktadır. İşyerlerinde bilgi teknolojilerini kullanma ihtiyacının artması karşısında öğrenci ve öğretim elemanlarının nitelik kazanması ve bunlardan faydalanması için de çalışmalar yapılması gerekmektedir. Özellikle bilgi teknolojileri ortamında muhasebe çalışmalarına olan ihtiyacın artması sonrasında, e-öğrenme araç ve yöntemlerinin muhasebe eğitiminin doğasına uyumlu olacak şekilde nasıl uyarlanabileceği üzerinde düşünmek gerekmektedir. Bununla başa çıkmak muhasebecinin teknolojilere hazırlıklı olmasını gerektirir.

Muhasebe eğitiminin verimliliğini ve etkililiğini artırmak için e-öğrenme yöntemlerinden yararlanılabilir. Muhasebe eğitiminin amacına ulaşması ve fayda sağlaması için, muhasebe eğitiminin birbirine bağlı bir grup unsurdan oluşan bütünleşik bir sistem olarak görülmesi gerekmektedir (Ajeela ve Gneyh, 2016: 38). Muhasebe eğitim sürecinde aşağıdakiler de dahil olmak üzere, hedeflere ulaşmak için birbirine bağlı unsurların birlikte etkin olması gerekmektedir.

- **Girdiler:** Muhasebe bilgisini çeşitli şekil ve türlerde uygulamaya hazırlanabilen öğrencilerdir.

- **Operasyonel süreçler:** Öğrencilere muhasebe bilgi ve becerilerini kazandırabilmek için kullanılacak eğitim araçlarıyla temsil edilen süreçlerdir.

- **Çıktılar:** Muhasebeyi uygulayabilen nitelikli öğrencilerdir.

- **Geribildirim:** Önceki unsurların izlenmesi, değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve bunlardan herhangi birinde meydana gelen sapmaların düzeltilmesine çalışılmasıdır.

Muhasebe eğitimi alanında nitelikli öğrencilerin yetiştirilmesi ve çalışma hayatına muhasebe sürecinin tüm aşamalarını doğru şekilde uygulayabilecek başarılı muhasebeciler kazandırabilmek için uzaktan muhasebe eğitiminin çok önemli olduğu açıktır. Ancak muhasebe alanında uzaktan eğitimi olumsuz etkileyen bazı faktörlerden de bahsetmek mümkündür. Aşağıda maddeler halinde sıralanan bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik atılacak her adım uzaktan muhasebe eğitim sürecinin başarısına önemli katkılar sağlayacaktır.

- Uzaktan eğitim için modern teknolojilerin sağlanmasında mali engellerin varlığı ve eğitim kurumlarının veya öğrenci ailelerinin gerekli teknik ve teknolojik gereksinimlerin maliyetini karşılayabilme kapasitesinin boyutu,

- Bazı muhasebe derslerine yönelik eğitim programlarının temin edilmesinde yaşanan zorluk,

- Uzaktan muhasebe eğitiminin; iletişim ağlarının verimliliği, muhasebe yazılımlarının mevcudiyeti ve içeriğin iyi üretilebilmesi gibi diğer bazı teknik faktörlerle bağlantılı olması,

- Uzaktan eğitimde izolasyonun, diğer bir ifade ile öğrencilerin kendilerini çevreleyen topluluktan izole edilmesi ve öğrencilerin öğretim üyeleri ve diğer öğrencilerle doğrudan iletişim kurmasının zor olması,

- Uzaktan muhasebe eğitiminde yetkin öğretim elemanlarının azlığı ve bu tür bir eğitimin sürekli eğitim gerektirmesi nedeniyle öğretim elemanlarının belirli aralıklarla eğitilmelerine ve desteklenmesine duyulan ihtiyaçtır (Hamdan, 2007: 1).

2.6. Bilgi Teknolojisinin ve Covid-19 Salgınının Uzaktan Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkisi

Önceki bölümde (başlık 2.4.) bilgi teknolojisinin muhasebe üzerindeki etkisi ortaya koyulduktan sonra, bu bölümde bilgi teknolojisinin ve Covid-19 salgınının uzaktan muhasebe eğitimi üzerindeki etkisinin ele alınması planlanmıştır. Yapılan bu çalışmada diğer ülkelerde ve özellikle de Irak Devletinde yer alan Shatt Al-Arab Üniversitesinde bilgi teknolojisinin uzaktan muhasebe eğitimi üzerindeki etkisinin boyutu incelenmiştir.

Covid-19 salgını bulaşma şekliyle tüm dünyadaki eğitim sürecini derinden etkilemiş ve çoğu durumda hastayla doğrudan temas veya kontamine yüzeylerle temas yoluyla insanlara bulaşan virüs, karar vericileri belirli bir alanda toplanma gerektiren eğitsel ve sosyal etkinlikleri engellemek zorunda bırakmıştır. Eğitim kurumları çok sayıda öğrencinin fiziki bir mekânda toplanmasına neden olduğu için de salgının büyümesi açısından büyük tehdit olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple Covid-19 salgınının büyümesini önlemek ve salgınla mücadele etmek için dünyanın tüm ülkeleri her kademedeki eğitim ve öğretimi tamamen durdurmak ya da alternatif elektronik yöntemlere başvurmak tercihleri arasında kalmıştır. Dolayısıyla bu salgının üstesinden gelmek ve bu süreçte öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmek için bilgi teknolojisinin imkân sağladığı uzaktan eğitim tercih edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecini geliştirmede bilgi teknolojisinin sağladığı avantajlar şu şekilde açıklanabilir:

- **Eğitim için gerekli araçların kolaylıkla ve çeşitli yerlerde kullanılabilmesi:** Modern dijital teknoloji araçları, kişisel bilgisayardan başlayarak dizüstü bilgisayara, tabletlere, esneklik ve kullanım kolaylığı sağlayan akıllı telefona kadar boyutları bakımından uygun olmaları ile karakterize edilmektedir.

- **Sağladığı uygulamaların çeşitliliği:** Aynı uzmanlığa ve bilimsel içeriğe hitap eden birçok uygulama bulunduğu için, dijital teknoloji cihazlarını kullanarak çalışan birçok uygulama vardır ve uygulamalar çeşitlilikle karakterize edilmektedir.

- **Farklı dijital içerik türlerini desteklemesi:** Ses, görüntü, video, animasyon, hareket, metin, ses ve renkler gibi birçok multimedya bileşenini içerir. Bu bileşenler, akademik konuların eğitim içeriğinin, insanın birçok duyusuna hitap eden, ilgilerini çekmesine ve

öğrenmeye yönelik inanç ve eğilimlerini değiştirmesine katkıda bulunan, çeşitli ve etkileşimli dijital içeriğe dönüştürülmesine katkıda bulunur.

- **Yüksek iletişim yeteneği:** Dijital cihazların kablolu ve kablosuz ağlar da dahil olmak üzere birçok medya aracılığıyla birbirleriyle iletişim kurma yeteneğini içerir.

- **Eğitim ortamlarının çalışmalarını simüle etme yeteneği:** Dijital teknoloji, normal sınıflarda var olanlara çok benzeyen sanal eğitim ortamları oluşturabildiğinden, bu ortamlar öğretmen, öğrenci ve eğitim müfredatını bir araya getirir.

- **Bulut bilişim ve depolama hizmetlerinin sağlanması:** Bulut bilişim kavramı, kullanıcıya (öğretmen ve öğrenciye) yönelik veri, bilgi, komut ve ayarların aktarılması, işlenmesi ve saklanmasına dayanan teknolojiyi ifade eder.

- **Uygulamaların entegrasyonu ve uyumluluğu:** Entegrasyon ve uyumluluk kavramı, bilgisayar veya akıllı telefon veya tablet türünden bağımsız olarak dijital uygulamaların kullanılma olasılığının yanı sıra, özellikleri veya işletim sistemleri ne olursa olsun çeşitli cihazlarda çalışabilme yeteneğini ifade eder.

Bilgi teknolojisinin sağladığı imkanlarla uzaktan verilmesi planlanan muhasebe eğitiminin, eğitimi alacak ve mezun olduğunda muhasebe alanında çalışacak bir öğrenciye çeşitli bilgi ve beceriler kazandırması beklenmektedir. Uluslararası Muhasebeciler Birliği, çağdaş iş ortamının, muhasebe mesleğini uygulamasına yardımcı olacak bir dizi mesleki yeterliliği edinerek, muhasebe işini gerçekleştirmek ve bunu işgücü piyasasında uygulamak için nitelikli bir mezun gerektirdiğini doğrulamıştır. Bu beceriler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Bilişsel Beceriler: Teknik beceriler, analitik ve yaratıcı beceriler, değerlendirme becerileri ve uzun vadeli muhasebe eğitimi becerilerini içerir.

- *Teknik beceriler:* Öğrencinin çeşitli teknik becerilerle donatılmış olması gerekir; Bunlardan en önemlileri mesleki bilgiyi kullanma ve uygulama becerileridir. Mesleki bilgiyi kullanma becerileri; muhasebe programlarını, muhasebe bilgi teknolojilerini, istatistiksel ve matematiksel bilgileri kullanma becerilerini içerir. Mesleki bilgiyi uygulama becerileri ise muhasebe teorisini uygulama becerileri, muhasebe ölçüm becerileri, profesyonel rapor yazma becerileri ve bütçe hazırlama becerilerini kapsar.

- *Analitik ve yaratıcı beceriler:* Verileri ve muhasebe bilgilerini analiz etme ve bunları çeşitli amaçlar için sınıflandırma becerileri, yardımcı muhasebe sistemleri tasarlama, karar modellerini tasarlama ve analiz etme ve risk derecesini analiz etme becerileri ile temsil edilir.

- *Değerlendirme becerileri:* Belirsiz durumlarda tahmin yapabilme becerileri, karar verme becerileri, muhasebe sistemlerini ve çıktılarını değerlendirme becerileri, eleştirel düşünme becerileri ve muhasebe problemlerini çözme becerilerini içerir.

- *Uzun vadeli muhasebe eğitimi becerileri:* Muhasebe bilgisindeki son gelişmeleri anlamayı ve kendi kendine öğrenme yeteneğini gerektirir.

Davranışsal Beceriler: Kişisel beceriler, sosyal beceriler, organizasyonel beceriler ve sorumluluk becerilerini içerir.

- *Kişisel beceriler:* Karşılıklı ilişki, diyalog, iyi rehberlik ve muhasebe mesleği ile ilgili olan herkesle iyi iletişim kurma ve düzenli çalışma alışkanlığına ilişkin becerilerdir.

- *Sosyal beceriler:* İletişim becerileri, bilgi sunma, uyum sağlama ve motive etme, bir takım içinde çalışma, soru sorma, eleştiriye kabul etme ve başkalarıyla ilgilenme becerisini içerir.

- *Organizasyonel beceriler:* Organizasyonel planlama dahil tüm zihinsel becerileri kapsar.

- *Sorumluluk becerileri:* Bunlar etkili çalışma becerilerini, sorumlu davranmayı ve mesleğin etik ilkelerini takip etmeyi içerir (Al-Farra, 2018: 582).

Muhasebe alanında iş yaşamına hazır hale gelmek ve muhasebe konusunda yeterli bilgi ve beceriyi kazanarak mezun olmaları açısından öğrencilerin üniversitelerde alacağı muhasebe eğitimi büyük öneme sahiptir. Yüz yüze eğitim salgın hastalık ya da depresyon gibi olağanüstü bazı şartların gerçekleşmesi durumunda eğitime ara vermek yerine uzaktan eğitim seçeneği ile eğitime kaldığı yerden devam etmek her alanda eğitim gören öğrenciler için çok gereklidir. Olağanüstü durumlar son yıllarda tüm dünyada uzaktan eğitimin ne derece kritik bir öneme sahip olduğunu göstermiştir. Sadece söz konusu durumlar için değil, ihtiyaç duyulması halinde de her üniversitenin ya da eğitim kurumunun teknolojik alt yapısını güçlendirerek uzaktan eğitime her an için hazırlıklı olması son derece önemlidir.

2.7. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Uzaktan Muhasebe Eğitimine İlişkin Temel Bilgiler

Modern eğitim terimi giderek artan bir şekilde çeşitli e-öğrenme biçimlerini, diğer bir ifade ile “uzaktan eğitimi” ifade etse de Irak’ta eğitimde teknolojinin aktif olarak uygulanması yeni başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri eğitim kurumlarının uygun teknik donanıma sahip olmamasıdır, diğer taraftan bilgi teknolojilerinin uygulanmasını ek bir yük olarak gören

öğretim elamanlarının da eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin sıklıkla direnç gösterdiklerine şahit olunmaktadır. Ancak, bahsedilen sınırlamalara bakılmaksızın, veriler, yükseköğretim sistemi derslerinde, öğrencilerin çeşitli formatlardaki çevrimiçi öğretim içeriğini benimsemelerine olanak tanıyan farklı çevrimiçi sistemlerin tanıtıldığını göstermektedir (Akca ve Abd, 2020: 331).

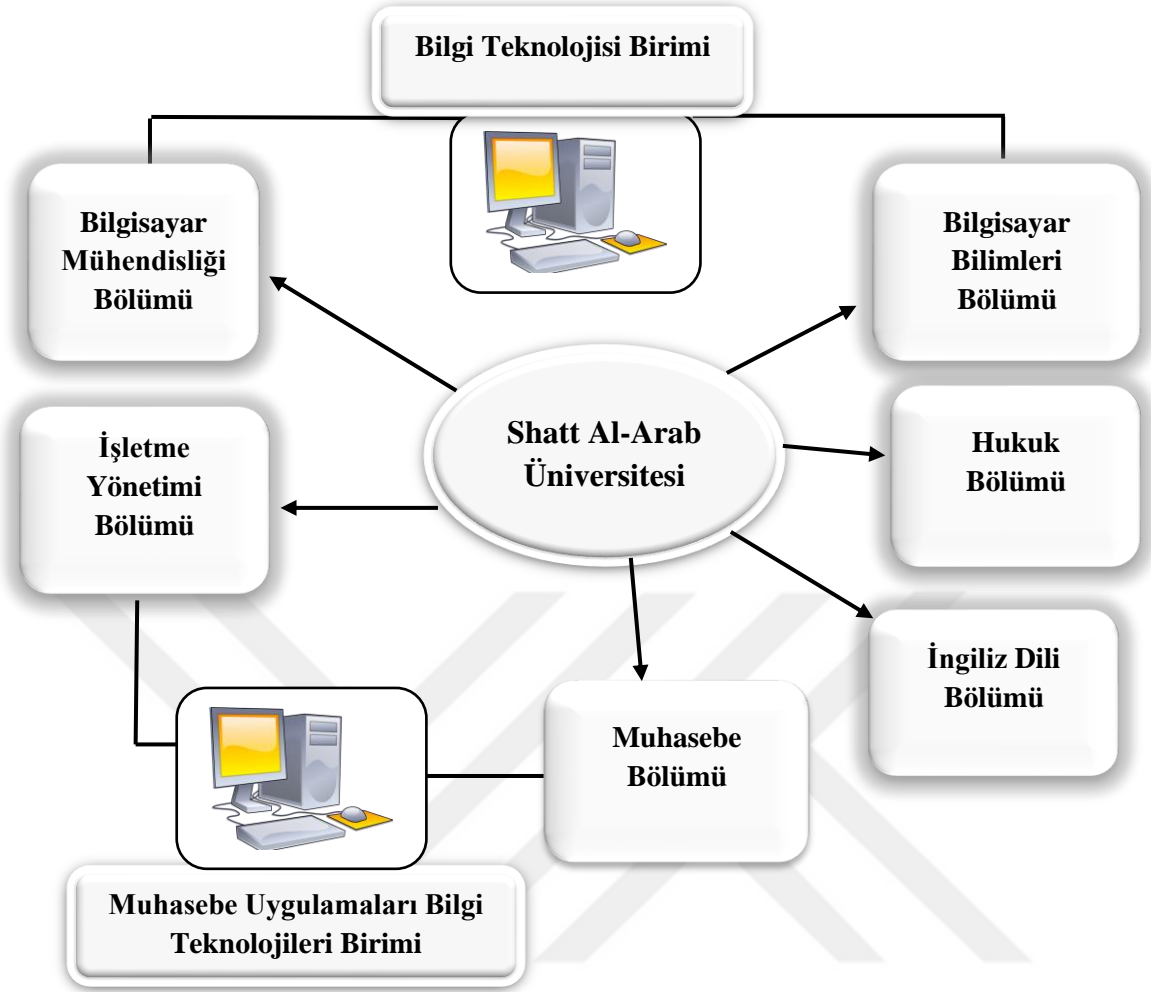
Yapılan bu çalışma Irak'taki Shatt Al-Arab Üniversitesinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin tutumlarını araştırmayı amaçladığı için izleyen bölümde bu üniversiteye ve bu üniversitedeki eğitime yönelik bilgiler verilmesi planlanmıştır.

2.7.1. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Akademik Birimler ve Uzaktan Eğitim

Shatt Al-Arab Üniversitesi, Irak'ın güneyindeki Basra şehrinde 1993 yılında kurulmuş olan özel bir üniversitesidir. Eğitim sürecini sürekli olarak geliştirmeyi amaçlayan üniversite oluşturduğu nitelikli öğretim elemanı kadrosu ile tüm bilim ve eğitim alanlarında küresel gelişime ayak uydurmayı ilke edinmiştir. Üniversitenin gelir kaynağı öğrencilerin yıllık olarak ödediği öğrenim ücretlerinden elde edilen gelirler ve bazı hayırseverlerden alınan yardımlardan sağlanmaktadır. Bilimsel ve idari olarak Yüksek Öğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Üniversitenin eğitim müfredatı dört yıl boyunca takip edilmekte olup, kamu üniversitelerinde ve benzer eğitim birimlerinde kullanılan müfredatla aynıdır. Üniversite, öğrenciler için tek tip ve standart bir sistem takip etmektedir. Shatt Al-Arab Üniversitesi, ülkedeki diğer üniversitelerde de geçerli olan akademik takvimine göre eğitim sürecini belirler. Üniversitenin lisans düzeyinde eğitim veren akademik birimleri şunlardır: (Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

1. Hukuk bölümü.
2. İşletme yönetimi bölümü.
3. İngiliz dili bölümü.
4. Bilgisayar bilimleri bölümü.
5. Muhasebe bölümü.
6. Bilgisayar mühendisliği bölümü.

Aşağıdaki şekil Shatt Al-Arab Üniversitesinin merkezini ve bu üniversitedeki aktif bölümleri göstermektedir (Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Şekil 2.5. Shatt Al-Arab Üniversitesine Bağlı Akademik Birimler

Muhasebe ve işletme yönetimi bölümleri arasında bağlantı bulunduğu için, diğer bir ifade ile bu iki bölüm birbiri ile yakın ilişkili olduğu için muhasebe uygulamaları bilgi teknolojileri biriminde her iki bölümün öğrencileri ders sürecinde aldıkları teorik bilgileri uygulama, daha iyi öğrenme ve kendilerini geliştirme fırsatı yakalamaktadırlar. Bu birim ayrıca bölümlerin sınavlarını uygulamalı bir şekilde yapmalarına imkân sağlamaktadır.

Bilgisayar Bilimleri ve Bilgisayar Mühendisliği bölümlerinin uygulamaların yapılması ise Bilgi Teknolojileri Birimi'ne bağlı olarak gerçekleştirilmekte ve burada öğrencilerin teorik olarak aldığı bilgiler uygulamaya yansıtılmakta ve öğrencilerin bilgisayarda karşılaştıkları bazı engellere uygun çözümler bulma becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olunmaktadır.

Bölümlerden başarı ile mezun olan öğrencilere lisans diploması verilir ve öğrenci bu diplomanın devlet dairelerine atanırken sağladığı tüm ayrıcalıklardan yararlanır. Lisans eğitime yurt içinden ve yurt dışından başvuru yapılması durumunda, Shatt Al-Arab Üniversitesinin vermiş olduğu diploma, ülkedeki resmi üniversitelerin verdiği diplomaların

sağladığı avantajlardan farklı değildir. Üniversitede altısı Bilgisayar Bilimleri ve Bilgisayar Mühendisliği bölümleri ve iki tanesi üniversitenin diğer bölümleri için olmak üzere toplam sekiz adet özel bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır.

Shatt Al-Arab Üniversitesi tarafından mezun olan öğrencilere verilen lisans derecesi, Irak içinde ve dışında tanınır. Üniversite, mevcut bölümlere göre oluşturulmuş çeşitli bilimsel uzmanlıkları olan seçkin bir akademik kadroya sahiptir. Üniversitenin temel amacı ülkedeki bilimsel ve kültürel sürecin gelişmesine hizmet edecek şekilde bir üniversite kültürü oluşturmak ve bilimsel araştırmalarla ilgilenmektir. Ekonomik kalkınma planının yukarıda belirtilen uzmanlık alanlarında lisans derecesine sahip kadrolar ve bilimsel uzmanlıklarla desteklenmesine katkıda bulunmak da üniversitenin amaçları arasında yer alır. Küresel gelişmelere ayak uydurmak ve ülkedeki eğitim sürecini teşvik ederek çeşitli alanlarda kullanmak amacıyla uzmanlar yetiştirmek ülkenin ihtiyaçları ile tutarlıdır (Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Shatt Al-Arab Üniversitesi, uzaktan eğitimde SAUC uzaktan eğitim portalını kullanmaktadır. Bu portal tüm üniversitenin bölümlerini içermekte olup öğrencilerin bilgilerini ve notlarını öğrenmek için giriş yaptıkları sistem aşağıdaki şekilde gösterildiği gibidir.

Şekil 2.6. Shatt Al-Arab Üniversitesi Uzaktan Eğitim Portalı

Shatt Al-Arab Üniversitesi tarafından öğrencilerle internet üzerinden iletişim kurmak amacıyla uzaktan eğitimin başlangıcında öğrencilerle iletişim kolaylığı sağlamak ve zaman zaman zayıf internet gücünü tolere etmek için “Zoom” uygulaması kullanılmıştır. Ancak üniversitede meydana gelen büyük gelişme ve öğrencilerin kaydolma konusundaki büyük istekleri sonrasında “Google Meet” uygulamasının kullanılmasına karar verilerek üniversite

SAUC uzaktan eğitim portalına dahil edildi. Söz konusu portal, derslere devam etmeyen öğrencileri tespit etmek ve otomatik olarak devamsız listesine kaydetmenin yanı sıra, derslere katılmak için oturum açılmasıyla otomatik bağlantı oluşturmak amacıyla geliştirilmiştir (Muhasebe Bölümü Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Şekil 2.7. Shatt Al-Arab Üniversitesi Uzaktan Eğitim Ders Platformu

Öğrencilerin üniversitenin web sayfasında yer alan platforma giriş yaparak uzaktan eğitim programına dahil olması ve dersleri takip etmesi mümkündür.

2.7.2. Shatt Al-Arab Üniversitesinde Muhasebe Bölümü

Muhasebe Bölümü, işletme ve iktisat fakültelerinin uzmanlaşmış ve temel bilimsel bölümlerinden biridir. Muhasebe bölümünün program çıktılarının toplumun özellikleriyle daha yakından bağlantılı olması ve toplumun ihtiyaç ve hedeflerini karşılaması amaçlanmaktadır. Bölümün çıktılarını gerçek hayatla ilişkilendirmede, amaçlarını gerçekleştirmede ve etkinliğinin artırılmasında iş hayatında faaliyet gösteren çeşitli sektörlerle belirli faydaların sağlanmasının büyük önemi vardır. Muhasebe, finans ve denetim işlerinde profesyonel olan muhasebe bölümleri, dört (4) yıllık bir süre boyunca, iş sektörüne hizmet etmeye katkıda bulunabilecek mezunlar yetiştirmeye odaklanır ve hem teorik hem de uygulamalı olarak ileri düzeyde bilimsel müfredatı karşılamaya çalışır (SAUC E-learning, Shatt Al-Arab University, 2023).

Muhasebe bölümünün temel amaçları (hedefleri) şunlardır:

- Bilimsel sürece hizmet eden ve muhasebe alanında meydana gelen gelişmelere uyum sağlayabilen bir nesil yaratmak,

- Muhasebe alanı hem teorik hem de uygulamalı bilgiyi içerdiğinden ayrıca diğer bilimlerle de bağlantısı olduğundan, öğrenciyi öğrenim gördüğü yıllar boyunca çok yönlü geliştirmesine katkıda bulunmak,

- Muhasebe bölümü muhasebe, finans ve denetim alanını kapsar. Bu nedenle bölüm içeriğinin dört yıllık süre boyunca tüm bu bilgileri kapsayacak şekilde oluşturulmasına dikkat etmek,

- Muhasebe alanında kamu veya özel sektörde çalışan kişilere yönelik açılan ikinci öğretim muhasebe bölümünde bu kişilerin yeteneklerini geliştirmeye ve onlara muhasebe alanını daha kapsamlı şekilde tanıtmaya katkı sağlamaktır (SAUC E-learning, Shatt Al-Arab University, 2023).

Shatt Al-Arab Üniversitesi, Muhasebe Bölümü'nün en önemli avantajları arasında; öğrencinin kişiliğini oluşturmak, kurumların çeşitli merkezlerinde çalışmaya uygun hale getirecek yeteneklerini geliştirmek ve onları özellikle muhasebe ve denetim alanında ortaya çıkan en güncel bilgilere ulaşmalarını sağlayacak seviyeye getirmektir. Öğrencilerin teorik olarak aldığı bilgiyi uygulayabilecekleri şartların sağlanması, öğrenciye muhasebe ve denetim alanında iyi bir eğitim vermenin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Muhasebe bölümünün yukarıdaki belirtilen amaçları gerçekleştirebilmesi için iyi hazırlanmış bir plana ihtiyacı vardır. Öncelikle bölümde verilecek derslerin öğretim elemanları arasında uzmanlık ve istekleri doğrultusunda dağıtılma yönteminin belirlenmesi gerekir. Bölümde söz konusu dersleri verebilecek yeterli sayıda ve nitelikte öğretim elemanı bulunmuyorsa, dışardan muhasebe alanında uzman kişilerden faydalanılabilir. Bölümün derslik ve öğrenci kapasitesi uyumu iyi bir şekilde dengelenmelidir. Bölümde hem öğretim elemanları arasında hem de öğretim elemanları ile öğrenciler arasında iyi bir iletişim ve koordinasyonun sağlanmasına özen gösterilmelidir. Öğrencilerin dönem içinde ziyaret edebilecekleri bölüm ve kurumların isimleri belirlenip, iş birliği girişiminde bulunulmalıdır. İyi planlanmış ve her açıdan eğitime hazır hale getirilmiş olan muhasebe bölümü, öğrencileri meslek hayatına iyi hazırlamak açısından önemlidir.

2.7.3. Öğrencilerin Becerilerini Geliştirmede Uzaktan Muhasebe Eğitiminin Rolü

Dünya, insan aklının ürettiği bilgi ve teknoloji ürünlerinin her geçen gün çoğaldığına tanıklık etmektedir. Yirmi birinci yüzyıl, dünyanın birbirine bağlılığı ve etkileşimi, karşılıklı uluslararası ilişkilerin kapsamının genişlemesi ve yalnızca bilginin üretimi, depolanması, bilgiye erişilmesi ve bilgilerin kullanılmasında aktif olan yeni endüstrilerin oluşmasıyla

bunlara ilave olarak elektroniklerin çeşitli makinelerde kullanılması, bilgi ve bilimsel araştırma alanına yatırımın yönlendirilmesi ve rekabetin artması ile karakterize edilmektedir. Ekonomi, insan becerilerinin geliştirilmesini ve çağın çıktılarıyla baş edebilecek, gelişmelere uyum sağlayabilecek kadro ve yeteneklerin geliştirilmesini gerektiren ileri bilim alanlarına girmek için insanlığın bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla muhasebe eğitiminin geliştirilmesinden bahsetmek, gelişim ve modernleşmenin temellerini atma, yaratıcılık ve yenilikçilik unsurlarını sağlama isteğini içermektedir (Muhasebe Bölümü Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Uzaktan muhasebe eğitimi deneyimi, internet kullanılarak uygulanabilirliğini ve yaygınlığını kanıtlamıştır; öyle ki bazı üniversiteler, interneti uzaktan muhasebe eğitimi amacıyla kullanmanın ve onların hizmetine sunulan programların öğrenciler için değerli bir araç haline geldiğini ileri sürmüştür. Bunlardan biri de Shatt Al-Arab Üniversitesi'dir. Üniversite uzaktan muhasebe eğitiminin avantajlarından birinin mevcut bilginin bolluğu ve çekiciliği olduğuna inanmaktadır. Bunun yanısıra uzaktan eğitime öğrencinin uygun gördüğü zamanda ve yerde katılması ve bilimsel materyale her an erişim imkanının olması da büyük avantajdır.

Shatt Al-Arab Üniversitesi'ndeki teknoloji geliştirme ve uzaktan eğitim (e-öğrenme) birimi, üniversitedeki elektronik hizmetlerden ve programlardan sorumlu birimdir. Bir yandan üniversitedeki e-öğrenme platformlarını yönetmekte, diğer yandan elektronik kurslar ve çalıştaylar düzenlemekte ve bunların çeşitli bölümler için organizatörlüğünü yapmaktadır. Birimin vizyonu; mevcut en son teknolojileri, eğitimsel ve akademik sistemleri kullanma konusunda akademik ve idari birimlere yardımcı olmaktır. Misyonu ise dijital sistemlere dayalı çalışmaların geliştirilmesi ve dönüştürülmesi, eğitim sistemlerinin yönetilmesinde akademik birimlere yardımcı olmak, derslerin kaydedilmesine ve uzaktan seminer ve çalıştayların düzenlenmesine katkıda bulunmak ve öğrencilerin yanı sıra öğretim elemanlarına da akademik platformların kullanımını öğretmeye yardımcı olmaktır.

Uzaktan eğitim birimi; öğretim elemanlarına, öğrencilere ve idari kadroda çalışanlara akademik elektronik hizmetlerin sağlanması, eğitimsel kurs, seminer ve diğer faaliyetlerde yardımcı olunması amacıyla oluşturulmuştur. Üniversitede dijital sistemlerin geliştirilmesine katkıda bulunmak, bölümlere yönelik akademik sistemlerin kullanımını sağlamak, dijital dönüşümde kadronun geliştirilmesine katkıda bulunmak ve öğretim elemanlarının uzaktan derslere, seminerlere ve çalıştaylara katılımını sağlayacak elektronik programlar sunmak birimin diğer amaçlarıdır (Muhasebe Bölümü Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023).

Shatt Al-Arab Üniversitesinde verilen uzaktan eğitim, muhasebe bölümü öğrencilerine aşağıdaki becerileri kazandırmayı amaçlar:

- İyi düşünme becerileri ve problem çözme yeteneği
- Her yönüyle iletişim becerileri
- İşin gerçekleştiği ortam hakkında bilgi
- Mesleki ve etik beceriler
- Eğitime devam etme motivasyonu
- Zorluk ve baskılarla etkili bir şekilde başa çıkma becerileri
- Öğrencinin muhasebe uygulamalarıyla baş etme becerisi
- Bilgisayarda muhasebe tabloları oluşturma, muhasebe eşitliği ve girişlerini uygulamadaki kişisel beceri sağlamaktır.

Öğretim elemanlarının muhasebe konusunu geleneksel yöntemlere göre daha iyi ve öğrencilerle etkileşim halinde anlatmasına katkıda bulunabilecek şekilde sunmaları açısından da uzaktan eğitime ihtiyaç vardır. Muhasebe uygulamalarına yönelik bilgi teknolojileri laboratuvarlarının, öğrencilerin herhangi bir zorluk durumunda tüm muhasebe yöntem ve kurallarını anlamalarına yardımcı olacak uzman kadroyla güçlendirilmesi de önemlidir.

Birçok muhasebe müfredatı matematiksel eşitliklere ve yasalara dayandığından, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, muhasebe bölümü öğrencilerinin elektronik tablolarda matematiksel ve istatistiksel olarak temsil edilen sayısal uygulamaları kullanmasına ve çözümlere kolaylıkla erişmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda Shatt Al-Arab Üniversitesi uzaktan muhasebe eğitimi ile muhasebe konularının e-posta, web, point power ve excel aracılığıyla öğretilmesinde modern bilgi teknolojisi yöntemlerinin etkin kullanıldığı bir üniversitedir. Öğrencilerin ders içeriğini tam ve eksiksiz olarak öğrenmelerinde, eğitim seviyelerinin ilerlemesinde ve ders konularını anlama yeteneklerinin geliştirilmesinde uzaktan eğitimin payı olduğu düşünülmektedir.

Üniversite tarafından geleceğin muhasebeci olarak yetiştirilen öğrencilerin, muhasebe, denetim, e-ticaret, elektronik veri alışverişi, internet güvenliği vb. alanlardaki çeşitli kavram ve uygulamaları bilme konusunda yetkinliğe ve teknik yeteneğe sahip olması beklenmektedir. Muhasebe eğitiminin gelişimi teknolojik gelişmeler ışığında beklenen güncel ilerlemelere ayak uydurabilen mezunlar yetiştirmeyi mümkün kılmaktadır. Onlara işgücü piyasasının

gereksinimlerine uyum sağlamalarını sağlayacak bir dizi bilgi, beceri ve deneyim kazandırmak en temel amaçtır.

Öğrencinin bilgi teknolojisi sistemlerini ve araçlarını kullanabilmesi, bunları işletme ve muhasebe problemlerinin çözümünde kullanabilmesi, bu sistemlerin işleyişini anladığını göstermesi ve bunların geçerliliğini ve doğruluğunu saptayabilmesi gerekmektedir. Öğrencinin bu becerileri kazanmasıyla bu sistemleri yönetmek, değerlendirmek veya kontrol etmek için çalışan bir ekibin parçası olması gerekmektedir. Öğrencinin, uzun ve karmaşık problemleri çözmeye teknik ve organizasyonel bilgiyi uygulayarak, çözümler üreterek ve bunlara deneyim yoluyla ulaşarak bilişsel ve algısal becerilerini zihinsel ve sanatsal olarak geliştiren tasarımı, ona çözümü öğretmekten ziyade doğru çözüme ulaşmayı öğretir. Bu da öğrenciye yaşam boyu öğrenme avantajı sağlar.

Meslek kuruluşları ve uluslararası federasyonlar, muhasebecileri önümüzdeki on yılın gereksinimlerine uygun hale getirmek için muhasebe eğitim müfredatına dahil edilmesi gereken önemli konuları vurgulamaya çalışmaktadır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, ulusal ve uluslararası ölçekte iş yapan muhasebecilerin genel olarak modern teknolojileri kullanmalarına, bunlarla başa çıkmalarına ve bunların muhasebe mesleği üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olmak amacıyla teknoloji ve bilgi sistemleri için kalıcı bir komite oluşturmuştur.

Shatt Al-Arab Üniversitesi muhasebe bölümü için devletin ve hükümetin kısa ve uzun vadeli vizyonunu yansıtan uzaktan eğitime dayalı bir program geliştirmek için daha fazla çaba harcamayı hedeflemektedir. Bu hedefler şunlardır (Muhasebe Bölümü Shatt Al-Arab Üniversitesi, 2023) :

- Bilgi ve iletişim teknolojisi ve bunun öğretme ve öğrenme süreci üzerindeki etkisi konusunda olumlu bir tutum geliştirmek ve farkındalık yaratmak,
- Eğitimin verimliliğini ve kalitesini artırarak muhasebe eğitim sisteminde liderliğe ulaşmak,
- Tüm eğitim sistemi tarafından modern iletişim araçlarının kullanılması yoluyla Irak'ta eğitim hedeflerine etkili ve sorunsuz bir şekilde ulaşmak,
- Üniversite eğitiminin ve işgücü piyasasının zorluklarını karşılayabilecek eğitim çıktılarına ulaşmak,

- Öğrencilerin motivasyonunu artıran ve onları yaratıcı olmaya teşvik eden heyecan verici bir öğrenme ortamı yaratmak,
- Öğrencilerin istedikleri zaman, istedikleri yerde öğrenmelerini sağlamak,
- Öğrenciler arasında araştırma ve kendi kendine öğrenme becerilerini geliştiren bağımsızlık ve kendine güven ruhunu geliştirmek,
- Öğrencilerin farklı ihtiyaç ve beklentilerini karşılayan öğretim yöntemleri sunarak öğretim elemanının işini verimli ve yaratıcı bir şekilde gerçekleştirmesini sağlamak,
- Eğitim sisteminde taraflar arasındaki iletişimin artırılması,
- Öğrencilerin ihtiyaçlarını yeteneklerine uygun şekilde karşılamaktır.

Uzaktan muhasebe eğitiminin yukarıda belirtilen tüm hedefleri gerçekleştirme potansiyeline sahip olduğu ifade edilebilir.

2.7.4. Uzaktan Muhasebe Eğitiminde Shatt Al-Arab Üniversitesinin Karşılaştığı Zorluklar

Uzaktan eğitimin sadece muhasebe alanında değil, genel olarak karşı karşıya kaldığı çeşitli ekonomik, teknolojik ve toplumsal zorluklar vardır. Birçok ülkenin, eğitim kurumlarının ve meslek kuruluşlarının uzaktan eğitimi geliştirmek için gösterdikleri çabalara rağmen hala uzaktan eğitimin önünde birçok engel bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda gerekli finansmanın tahsis edilmesi, bilgisayar ve malzemelerin sağlanması, iletişimin kolaylaştırılması ve kalıcı internet bakımının sağlanması açısından imkânın yetersiz ve teknik altyapının zayıf olması,
- Öğretim elemanlarının, eğitim sürecindeki rollerinin azaltılacağından ve rollerinin eğitim yazılım tasarımcılarına ve eğitim teknolojisi uzmanlarına devredileceğinden endişe duymaları,
- Bazı ülkelerdeki resmi makamların üniversitelerin uzaktan eğitim kapsamında verdikleri sertifikaları tanımamaları,
- Öğretim elemanlarının ve öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli teknolojik beceriler konusunda farkındalık, yeterlilik ve bilgi eksikliğinin olması,
- Uzaktan eğitim konusunda deneyim ve bilgi alışverişi açısından üniversiteler arasında iş birliğinin olmaması,

▪ Uzaktan eğitimde güvenlik eksikliğinin olması ve web sitelerinin bilgisayar korsanlığına karşı güvence altına alınmasının kritik öneme sahip olmasıdır (Mansoura University, 2023).

Yukarıda sayılan zorluklarla uzaktan eğitim veren birçok üniversitenin karşı karşıya kalması muhtemeldir. Shatt Al-Arab Üniversitesinde uzaktan muhasebe eğitiminin en belirgin zorluklarının başında öğretim elemanlarının diğer üniversitelerden mezun olmaları ve bilgisayarlı muhasebe uygulamalarını kullanma konusunda biraz zayıf bir temele sahip olmaları gelmektedir. Üniversitenin modern eğitim yöntemlerini kullanması nedeniyle öğretim elemanlarının muhasebe derslerini elektronik ortamda uzaktan anlatmaya başlaması ile muhasebe uygulamalarına ilişkin bilgileri öğrencilere aktarmalarında bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Bunun yanısıra internetin zaman zaman zayıf olması öğretim elemanlarının öğrencilerle olan iletişimini aksatıp geciktirebilmektedir (SAUC E-learning, Shatt Al-Arab University, 2023).

BÖLÜM III

3. ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARI

Çalışmanın bu bölümünde Shatt Al-Arab Üniversitesinin muhasebe bölümünde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin tutumları nicel araştırma yöntemi kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket yöntemi kullanılarak araştırmaya ilişkin verilerin elde edildiği çalışmada öncelikle araştırmanın problemi tanımlanmıştır. Daha sonra literatürde uzaktan muhasebe eğitimi ile ilgili yer alan çalışmalar özetlenmiştir. Devamında araştırmanın amacı, önemi, evreni, örnekleme, kısıtları ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Araştırmanın bulgularının ortaya konulması ile bölüm tamamlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Problemi

Uzaktan eğitim (e-öğrenme) ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde; bu çalışmaların büyük çoğunluğunun eğitim alanındaki araştırmacılar tarafından yapıldığı görülmektedir (Al-Sharif, 2016: 902; Saleem, 2018: 45). Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalarda işletme sahipleri açısından ilgi gören muhasebe uzmanlıklarına, uzaktan eğitimin istihdama etkisine ve muhasebe derslerinde geleneksel eğitim yöntemleri ile uzaktan eğitimin karşılaştırılmasına odaklanılmış, geleneksel eğitim ile uzaktan eğitimin birleştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Daha önce yapılan çalışmalara dayanarak ve özellikle de Covid-19 salgınının gelişip çok daha kötü boyutlara ulaşması sonucunda küresel bir tehdit olarak kabul edilmesi ile uygulamaya geçirilen uzaktan eğitimin her yönüyle incelenmesi ve öğrenci bakış açısıyla ortaya koyulması büyük önem arz etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün Covid-19'u pandemi olarak ilan etmesine dayanarak birçok dünya ülkesinin ve Irak'taki tüm üniversitelerin özellikle uzaktan eğitim mekanizmalarını ve araçlarını benimseme eğilimine girdikleri ifade edilebilir. Birçok çalışma, özellikle salgın gibi olağanüstü durumlarda uzaktan eğitim yöntemlerinin etkinliğini doğrulamış olsa da bu çalışmada da muhasebe açısından uzaktan eğitimin etkin bir eğitim yöntemi olup olmadığının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

3.2. Literatür Özeti

Uzaktan eğitim konusunu ele alan önceki çalışmalar, muhasebe derslerinde işverenlerin (işletme sahiplerinin), muhasebecilerin, öğrencilerin veya akademisyenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutum ve görüşlerinin ölçülmesiyle ilgili olmaları açısından farklılık göstermektedir. Uzaktan muhasebe eğitimi ile ilgili yabancı literatürde yer alan söz konusu bu çalışmalara ilişkin özet bilgiler sistematik olarak aşağıda sunulmuştur.

Braun ve diğeri (2020) tarafından yapılan çalışmada ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 546 muhasebeciden oluşan bir örneklem kullanılmış ve iş başvurusu yapan adayların değerlendirilmelerinde çevrimiçi olarak alınan derslerin fark yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Daha sonra, uzaktan eğitimde alınan ders türünün aday değerlendirmede bir fark yaratıp yaratmadığını test etmek için 286 muhasebeciden oluşan ek bir örneklem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda muhasebe derslerini uzaktan (çevrimiçi) almanın aday değerlendirmelerini olumsuz yönde etkileme eğiliminde olduğu ancak muhasebe dışı işletme derslerinin veya işletme dışı derslerin çevrimiçi olarak alınmasının aday değerlendirmelerinde aynı etkiyi yaratmadığı tespit edilmiştir.

Al-Awamleh ve diğeri (2020), uzaktan eğitimin akademisyenler ve öğrenciler arasındaki iletişim üzerinde olumsuz bir etkisinin olup olmadığını, uzaktan eğitimin öğrencilerin üretkenlik düzeylerini etkileyip etkilemediğini araştırdıkları çalışmada profesörler ve öğrenciler arasındaki uzaktan etkili iletişimi geliştirmenin yollarını değerlendirip öneriler sunmuşlardır. Çalışma sonuçları öğrencilerin uzaktan eğitim alırken karşılaştıkları sorunlar nedeniyle yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Motivasyon eksikliği, materyalin düşük düzeyde anlaşılması, profesörler ve öğrenciler arasındaki düşük düzeyde iletişim ve öğrencilerin kendilerini güvende hissetmemeleri uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar olarak belirlenmiştir.

Malan (2020), öğrenci katılımı ve etkileşiminin derecesini belirleyen ve uzaktan muhasebe derslerinin her birinden beş çalışma konusu entegre ederek performanslarını iyileştirmeye çalışan bir grup öğrenciye ilişkin vaka çalışması yapmıştır. Öğrencilerden alınan sonuçların olumlu olduğu vaka çalışması, tüm konuların başarıyla tamamlanmasıyla sonuçlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri muhasebe konularının entegrasyonunun bilgi edinmenin çekici bir yolu olduğunu ortaya koymuştur. Bu şekilde öğrencilerin uzaktan muhasebe derslerine sürekli katılımı da sağlanabilmiştir. Yapılan bu çalışmanın sonuçlarının tüm uzaktan eğitim muhasebe derslerinde uygulanabileceği öneri olarak sunulmuştur.

Herrador-Alcaide ve diğeri (2020) çalışmalarında öğrencilerin mobil cihazlarla erişilebilen bir uzaktan eğitim ortamında çevrimiçi öğrenme araçlarından bekledikleri faydayı araştırmışlardır. Çalışmada tamamlayıcı bir amaç olarak faydayı etkileyebilecek değişkenler analiz edilmiştir. Değişkenlerin analizinde, öğrencilerin muhasebe konularına karşı tutumu veya dersin öğretim elemanının eğitim sürecindeki rolü gibi bazı kişisel faktörlere odaklanılmıştır. Veriler anketler yoluyla toplanmış ve öğrencilere her değişken için puanları tahmin etmek amacıyla derecelendirme göstergeleri uygulanmıştır. Analiz, uzaktan muhasebe

programlarındaki öğrencilerin uzaktan eğitime ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecindeki rolüne yüksek düzeyde zaman ve dikkat ayırdıklarını göstermiştir. Çalışmada, bu tasarımın üniversite öğrencilerinin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilebileceği de belirtilmiştir.

Engel (2019), muhasebe alanında geleneksel eğitim ortamından lisans derecesi ile mezun olan öğrencileri muhasebe alanında uzaktan eğitim ortamından lisans derecesi ile mezun olan öğrenciler ile karşılaştırmayı amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Sonuçlar, muhasebe ve denetim firmalarının, sınıfta sunulan dersler sonucu lisans diplomasına sahip olan adayları, uzaktan eğitim ile sunulan dersler sonucu lisans diplomasına sahip adaylardan daha fazla işe aldıklarını göstermiştir. Öğrenci ve öğretim elemanlarının yüz yüze sınıf etkileşimi, öğrencilerin iş dünyasında başarı için ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri geliştirmenin geleneksel yöntemi olarak görülmüştür. Ancak çalışmada sınıflardaki yüz yüze eğitimin daha yüksek maliyetli olmasından dolayı uzaktan eğitime yönelik eğilimin arttığına ve bunun Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı öğrenciler için en iyi çözüm haline geldiğine dikkat çekilmiştir. Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının, çevrimiçi öğrenmenin kalıcı olduğunu gösterdiği, yakın geleceğin işgücü ihtiyaçlarını karşılamak için öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve profesyonellerin bu değişimi benimsemesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Mauldin ve diğerleri (2018), 936 muhasebeciden elde edilen verilerin analizi sonucunda muhasebecilerin geleneksel kampüsü olmayan bir üniversiteden çevrimiçi diploma alan bir adaya kıyasla, geleneksel kampüsü olan bir üniversiteden diploma alan bir adayı takip etme olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Muhasebeciler yüz yüze eğitimi beceri gelişiminin çeşitli boyutları açısından üstün görmüş ve yüz yüze eğitim almış bir adayın akademik dürüstlüğüne ve kariyer hazırlık düzeyine daha fazla güvenmiştir. Çalışma sonuçları aynı zamanda muhasebecilerin geleneksel kampüsü olmayan üniversiteler yerine geleneksel üniversiteler tarafından verilen çevrimiçi derecelere daha fazla güven duyduklarını göstermiştir. Uzaktan eğitimin muhasebe eğitiminde önemli olacağına ve giderek daha büyük bir rol oynayacağına dair çok az şüphe olsa da yapılan çalışmanın sonuçları muhasebecilerin çevrimiçi diplomayı sınıfta kazanılan bir diploma ile aynı yeterlilikte görmediğini göstermiştir.

McCarthy ve diğerleri (2019) yaptıkları çalışmada, aynı öğretim elemanı tarafından verilen iki muhasebe dersinin (muhasebe ve denetim) birden fazla öğretim yöntemiyle (yüz yüze, karma ve uzaktan eğitim) öğretilmesini karşılaştırılmalı olarak incelemişlerdir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, sunum şeklinin her iki dersin sınav sonuçları ile ortaya çıkan öğrenci performansı arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Uzaktan eğitim ve karma eğitimin kullanıldığı iki derste muhasebe öğrencileri, yüz yüze eğitimde sınıf arkadaşlarından

önemli ölçüde daha iyi performans göstermiştir. Çalışmada muhasebe derslerinde uzaktan eğitim ve karma eğitim kullanılarak verilecek eğitimin benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Richards ve diğerleri (2018) tarafından yapılan ve muhasebe eğitiminin uzaktan öğrenme ortamına doğru ilerlediğinin, uzaktan muhasebe eğitimi veren birçok üniversite olduğunun belirtildiği çalışmada, işverenlerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin eğilimlerini ve görüşlerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmanın en önemli sorularından biri uzaktan eğitim sonucu alınan muhasebe diplomasının, adayların işe alınma durumlarını etkileyip etkilemeyeceği olmuştur. Anketler 220 sertifikalı muhasebeciye dağıtılmıştır. Bulgular, ankete katılan 220 muhasebecinin %41,6'sının uzaktan eğitim sonucu alınan muhasebe diplomasının işe alım kararlarını etkileyeceğini kabul ettiğini ortaya koymuştur. Bu kararı önemli ölçüde etkileyen tek demografik özellik yaş olmuştur. Eğitim düzeyi, cinsiyet, istihdam durumu ve endüstri gibi diğer faktörlerin karar üzerinde önemli bir etkisi olmamıştır. Çalışmada ayrıca müfredat bütünlüğü, doğrudan etkileşim fırsatları ve müfredatın gerekli kalitede tasarlanması gibi dikkate alınması gereken bazı hususlara da değinilmiştir. Hem akademisyenler hem de öğrenciler tarafından etkili uzaktan ders pedagojisi bilgisinin edinilmesinin ve daha sonra potansiyel işverenlere aktarılmasının, uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin endişelerin üstesinden gelinmesine yardımcı olmak için gerekli olduğu belirtilmiştir.

Lento (2018) tarafından yapılan çalışmada, finansal muhasebe konusunda e-öğrenme platformlarından elde edilen veriler analiz edilmiş ve üç ana sonuç vurgulanmıştır. Çevrimiçi öğrenme kaynakları; değerlendirmeye yakından ilişkilidir, çalışma alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilerken final sınavlarındaki performansla olumlu yönde ilişkilidir. Ayrıca görsel-işitsel çevrimiçi öğrenme kaynakları öğrencilerin final sınavlarındaki performansını ve sonuçlarını olumlu yönde etkilemiştir. Çalışmada, muhasebe bölümündeki akademisyenlerin karma öğrenmede benimseyebilecekleri bazı stratejiler öneri olarak sunulmuştur.

Massoudi ve diğerleri (2017), finansal muhasebeye giriş dersindeki uzaktan öğrenme kaynaklarının etkinliğini çoktan seçmeli sorular kullanarak incelemeyi amaçladıkları çalışmada, uzaktan öğrenme kaynaklarının varlığının ve kullanışlı olmasının, uzaktan öğrenme kaynaklarını kullanan öğrencilerin sınav performansında artışa yol açtığı sonucuna ulaşımlardır. Ayrıca çoktan seçmeli sorular ile finansal muhasebe dersi müfredat içeriği arasında da pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Bununla birlikte, daha iyi sınav performansının önceki akademik performans, derslere katılım, cinsiyet ve üniversiteye uluslararası öğrenci olarak devam etme gibi faktörlerle de bağlantı olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Türkçe literatürde de akademisyenlerin ve öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin tutum ve algılarını araştıran çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalara ait özet bilgiler aşağıdaki sunulmuştur.

Ektik ve Ünkaya (2023), muhasebe eğitiminde temel kavramların algılanmasında yaşanan zorlukları yüz yüze ve çevrimiçi eğitim açısından karşılaştırmalı olarak inceledikleri çalışmada; aktif olarak kullanılan çevrimiçi eğitim araçları ile teorik muhasebe eğitiminde yüz yüze eğitimde elde edilen başarının sağlanamadığı ve teorik muhasebe eğitiminde yüz yüze eğitimin, çevrim içi eğitimden daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe teorik eğitiminin uzaktan eğitim sürecinde verimli olabilmesinde yenilikçi eğitim metotlarının kullanmasının önemli olduğu ileri sürülmüştür.

Yağmurlu ve Sektioğlu (2023), lisans düzeyinde öğrenim gören “Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü” öğrencilerinin uzaktan muhasebe ve finans eğitime yönelik bakış açılarını tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Bu kapsamda 341 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen verileri SPSS 25 ve Amos 22 Paket Programı ile analiz etmişlerdir. Faktör analizi sonuçlarına göre öğrencilerin uzaktan eğitime olumlu ve olumsuz tutumları, teknolojiye yatkınlık düzeyleri ve muhasebe mesleğine yönelimleri olmak üzere dört faktör belirlenmiştir. Faktörler arası korelasyon sonuçları; öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin olumsuz tutumları mesleğe yönelim ve teknolojiye yatkınlığı ile ters yönde; olumlu tutumları ise mesleğe yönelim ile aynı yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Covid-19 sürecinde önemi artmaya başlayan uzaktan eğitimin gün geçtikçe daha başarılı olacağına ileri sürüldüğü çalışmada, gelecek dönemlerde uygulama alanının genişletileceği belirtilmiştir.

Atasel (2023), Covid-19 sürecinde uzaktan muhasebe eğitimi alan öğrencilerin, muhasebe dersine ve uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada anket tekniği kullanarak Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü’nde Muhasebe-2 dersini uzaktan eğitim ile almış olan 62 öğrenciye sorular yöneltmiştir. Analiz sonuçlarına göre; cinsiyet ile “ders memnuniyeti”, “özyeterlilik”, “uzaktan eğitime bakış açısı” ve “uzaktan eğitimin olumlu yönleri” boyutlarında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Muhasebe dersini ilk defa alan öğrenciler ile tekrar alan öğrenciler arasında ölçeğin tüm boyutları bakımından anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Kaya (2023), açık ve uzaktan muhasebe eğitiminin sürdürülebilirliğine ve Covid-19 pandemi deneyimine ilişkin yaptığı çalışmada, eğitim kurumlarındaki ve muhasebe mesleğindeki yaşananların, muhasebe eğitiminde açık ve uzaktan eğitim imkanlarından çok

daha fazla yararlanılması gerektirdiğini ileri sürmüştür. Bu kapsamda muhasebe eğitiminde açık ve uzaktan eğitimden yararlanma imkanlarının geliştirilmesi, ölçme-değerlendirmede iyileştirme yapılması ve kurumsal iş birliğine önem verilmesi ön plana çıkmıştır. Eğitimde sürdürülebilirliğin sağlanması için, açık ve uzaktan eğitim fırsatları hakkında farkındalığa sahip olmanın, eğitim içeriklerinin güncel tutulması için akademik ve uzman insan kaynağını yetiştirmenin ve teknolojik olanakları tüm kullanıcılar için yeterli kapasitede ve erişilebilir kılmanın önemli olduğu belirtilmiştir.

Özbek (2023), üniversite öğrencilerinin e-muhasebe çevrimiçi öğrenmeye yönelik algılarının, uzaktan eğitim memnuniyetleri üzerine etkisinin saptanması amacıyla ilişkisel tarama modeli esasıyla 324 öğrenciye anket uygulamıştır. Çalışmanın korelasyon analizi sonuçlarına göre çevrimiçi öğrenme ile uzaktan eğitim memnuniyeti arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre ise çevrimiçi eğitimin uzaktan eğitim memnuniyeti üzerinde etkisi saptanmıştır. Çalışma sonucunda; *“çevrimiçi eğitimin yüz yüze eğitime göre dezavantajlarının giderilmesine yönelik adımların atılması, defter ve kitap taşımaya gerektirmeyen çevrimiçi eğitimin dijital platformlar aracılığıyla tekrar izlenebilirliğinin yüksek kalitede olmasının sağlanması, isteyen öğrencilere belirli kotalar dahilinde çevrimiçi eğitim imkanlarının sürdürülmesinin sağlanması, çevrimiçi eğitimlerin daha verimli geçmesi adına öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini yükseltmesi ve yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan öğrencilere yönelik çevrimiçi ders sayısının artırılabilmesi”* öneri olarak sunulmuştur.

Bülbül ve diğerleri (2022), en az bir tane muhasebe dersi almış olan öğrencilerin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime ilişkin karşılaştırma yapmalarını ve muhasebe derslerine ilişkin öğrenme ve ders verimliliğini değerlendirmeyi amaçladıkları çalışmada; işletme bölümünde öğrenim gören öğrencilere anket uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde sayısal temelli derslerin ortalama süresinin 40 dakika olmasını tercih etmiş, uzaktan eğitimde derslerin verimli ve faydalı olduğu görüşüne katılmamış ve salgın bittiğinde tüm muhasebe derslerini yüz yüze görmek istediklerini ileri sürmüşlerdir. Bunun yanı sıra uzaktan eğitime ilişkin alt yapı sorunlarının olduğu, bazı öğretim elemanlarının e-maillerine zamanında yanıt vermediği, ödev şeklinde ya da çevrimiçi olarak yapılan sınavlarda ölçme ve değerlendirme açısından haksızlıklar yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Aslan ve diğerleri (2022), Covid-19 salgın sürecinde lisans öğrenimi gören öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açılarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada işletme bölümünde okuyan ve en az bir muhasebe dersi almış olan 129

öğrenciye anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin uzaktan eğitime en çok akıllı cep telefonları ile katılım sağladıklarına ve muhasebe derslerinin takibinde internete ulaşamamanın en büyük dezavantaj olduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir. Öğrenciler, uzaktan eğitim sisteminde ders kayıt videolarının yanı sıra PDF, PPT, Word gibi materyallere kolaylıkla ulaşmak istediklerini belirtmiş ve uzaktan eğitim sürecindeki derslerin işleme tarzını “ilgi çekici” olarak değerlendirmişlerdir. Ancak salgın bittikten sonra muhasebe derslerinin yüz yüze yapılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Süklüm (2021), yüz yüze ve uzaktan eğitim almış üniversite öğrencilerinin Covid-19 sürecindeki uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmanın sonucunda, öğrencilerin hem olumlu hem de olumsuz düşünceleri olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu internete girememe, teknik sorun, sosyal ortamlardan uzak kalma, anlaşılamayan konuları soramama gibi gerekçelerden dolayı muhasebe derslerini okula gitmeden uzaktan takip etmenin zor olduğunu ifade etmiştir. Aynı şekilde öğrenciler, uzaktan eğitim yönteminin kullanımının kolay olduğunu, sistemi kullanmakta sorun yaşamadıklarını, ödevlerini hazırlama ve ders materyallerini kullanmada zorlanmadıklarını düşünmektedir. Dersleri tekrar izleme imkanlarının olmasının, dersi öğrenmek için faydalı olduğunu düşünen öğrencilerin oranı oldukça fazla çıkmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile dersi takip etme yöntemi ve dersi takip etme sıklığı arasında da anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Ezin (2021), pandemi döneminde üniversitelerde uzaktan muhasebe eğitimini SWOT analiz tekniği ile değerlendirdiği çalışmasında muhasebe dersi alan 406 üniversite öğrencisine anket uygulamıştır. Aynı zamanda açık uçlu sorular ile öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine yönelik görüş ve önerilerini sorgulamıştır. Çalışmanın sonucunda uzaktan eğitimde fırsat olarak değerlendirilebilecek unsurların, uzaktan eğitimde muhasebe derslerinde kendini geliştirme, muhasebe derslerinin uzaktan eğitime uygun olması, ders kalitesinin yüz yüze eğitime göre daha iyi olması, dijital okuryazarlık alanında kendini geliştirme, muhasebe derslerinde analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesi yönündeki ifadeler olumlu yönde katılım olmadığı tespit edilmiştir. Öğrenciler sadece öğretim elemanı ile hızlı ve kolay iletişim kurabilme ifadesine ve uzaktan eğitim sürecinde daha çok ödev ve sınavlarda araştırma yaptıkları ifadelerine olumlu yönde katılım sağlamışlardır. Tehdit olarak algılanabilecek dijital sistem kullanımının öğrenciler için bir sorun oluşturmadığı sadece eğitim ile ilgili öğretim elemanına soru sormakta zorlanma ve dolayısıyla yetersiz bilgi ile gelecekte iş alanlarında sorun yaşanacağı yönünde görüşler tespit edilmiştir.

Bağdat (2021), Covid-19 döneminde uzaktan muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim yöntemlerini tespit etmek ve yeni bir model geliştirmek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, altı üniversitede görev yapan ve muhasebe dersleri veren 12 akademisyen ile mülakat yapmıştır. Muhasebe derslerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesinde; öğrencilerin derse katılımının az olması, uygulamalı derslerde pratik yapma imkânının sağlanamaması, ders ortamlarının interaktif eğitime uyumlu olmaması, ölçme-değerlendirme sistemlerinin objektif olmaması ve öğrencilerin yeterli düzeyde ders çalışmaması karşılaşılan temel sorunların başında gelmiştir. Çalışma sonucunda, muhasebe derslerinde uygulamanın ve öğrenci ile etkileşimin gerekli olmasından dolayı muhasebe eğitiminin yüz yüze verilmesinin daha verimli olduğu belirtilmiştir.

Kurnaz ve Serçemeli (2020), Covid-19 salgını sürecinde muhasebe eğitimi veren akademisyenlerin uzaktan eğitim sistemine bakış açılarını belirlemek amacıyla yaptıkları anket çalışmasının sonucunda akademisyenlerin sistemin kullanımı ile ilgili sorun yaşamadıklarını ancak uzaktan eğitim sistemini benimsememe eğiliminde olduklarını tespit etmişlerdir. Uzaktan eğitim sisteminin akademisyen ve öğrenci arasındaki etkileşim, teorik ve pratik bilgiyi bir arada sunamama açılarından eksiklikleri olduğu belirlenmiştir. Çalışmada öneri olarak muhasebe eğitiminin geleneksel ve uzaktan eğitim yöntemlerini birlikte benimseyen harmanlanmış bir şekilde verilmesi sunulmuştur.

Akgün (2020), lisans öğrencilerinin Muhasebe II dersinde uzaktan öğrenmeye ilişkin tutumlarını incelemiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, kız öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitiminin maliyet avantajı sağladığını, erkek öğrencilerin ise uzaktan muhasebe eğitiminin standart bir eğitim programı sağlamaya katkıda bulunduğunu düşündüğünü göstermiştir. Ayrıca, kız ve erkek öğrenciler uzaktan muhasebe eğitiminin örgün eğitime kıyasla gelecekte katkısı olmayacağı yönünde bir görüşe sahiptir.

Özer ve diğerleri (2019), muhasebe akademisyenlerinin muhasebe eğitiminde uzaktan eğitim uygulamaları kullanımına yönelik algılarını inceledikleri çalışmalarında 78 muhasebe akademisyeninden anket tekniği ile veriler elde etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda akademisyenlerin %38,5'inin uzaktan eğitim sisteminde ders verdiği, %61,5'inin ise gelecekte bu eğitim sisteminde ders vermeyi düşündüğü ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra muhasebe akademisyenlerinin uzaktan eğitim sistemini kullanışlı ve kolay uygulanabilir olarak algılamaları durumunda, kendilerinde uzaktan eğitim sistemini kullanma yönünde tutum oluşturacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Ülker ve diğerleri (2006), muhasebe öğretim elamanlarının uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumlarını araştırdıkları çalışmanın sonucunda, Türkiye’de uzaktan eğitimin yeterince bilinmediğini, uzaktan eğitim yoluyla alınan diplomaların toplum tarafından saygın karşılanmadığını, uzaktan eğitime ilişkin çalışmaların yetersiz olduğunu ve üniversitelerin bu konu ile ilgili yeterli tanıtım yapmadıklarını tespit etmişlerdir. Muhasebe öğretim elemanları uzaktan muhasebe eğitiminin kendilerini heyecanlandırdığını ve bu sistem ile ilgili faaliyet içinde yer almak istediklerini belirtmiş olmalarına rağmen uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını ileri sürmüşlerdir.

3.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, özellikle Covid-19 salgını ile birlikte tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Irak’ta da uzaktan eğitime geçiş yapan Basra şehrindeki Shatt Al-Arab Üniversitesinin muhasebe bölümünde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin görüş ve tutumlarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

- Öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine yönelik genel tutumlarını belirlemek,
- Öğrencilerin uzaktan eğitim sistemini akademik başarı açısından nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek,
- Öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimini tercih edip etmemeye ilişkin görüşlerini değerlendirmek,
- Uzaktan muhasebe eğitim ortamını öğrenci bakış açısı ile ortaya koymak,
- Uzaktan muhasebe eğitimini kullanılabilirlik, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik açısından değerlendirmek,
- Uzaktan muhasebe eğitime yönelik tutumların demografik değişkenlere (cinsiyet, öğretim programı, sınıf ve yaş) göre değişiklik gösterip göstermediğini incelemektir.

Yapılan bu araştırmanın, öğrencilerin muhasebe derslerinde uzaktan eğitime yönelik tutumlarını değerlendirmeye odaklanarak, bilimsel açıdan bu alandaki çalışmaların eksikliğini gidermeye katkıda bulunması beklenmektedir. Bunun yanı sıra araştırma sonuçlarının, Eğitim Bakanlığının Irak Eyaletinde bulunan üniversiteler ve okullarda uzaktan eğitim programlarını iyileştirme ve dönüştürme amacını desteklemek açısından önem taşıdığı ifade edilebilir. Bu çalışmanın, uzaktan eğitimde muhasebe derslerinin kalitesini artırmak için öneriler geliştirme sürecine katkıda bulunarak, eğitimdeki iyileştirmeler için önemli bir kaynak olması beklenmektedir. Aynı zamanda Shatt Al-Arab Üniversitesinin Muhasebe bölümü

öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını anlamak ve ortaya koymak, bu öğrencilere daha iyi bir eğitim deneyimi sunma konusunda üniversite yönetimine rehberlik sağlayabilir.

3.4. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Shatt Al-Arab Üniversitesinin öğrenim süresi dört yıl olan muhasebe bölümünün birinci ve ikinci öğretim programlarına kayıtlı toplam 850 lisans öğrencisi vardır. Araştırmanın evrenini yüz yüze ve uzaktan muhasebe eğitimi almış olan muhasebe bölümünün 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 550 öğrenci oluşturmaktadır. 1. sınıf öğrencileri uzaktan eğitim almadıkları için araştırmanın kapsamına dahil edilmemiştir. Örneklem büyüklüğü %95 güven düzeyi ve %5 hata payı dikkate alınacak şekilde hesaplandığında 226 tespit edilmiştir (<https://etikarastirma.com/tr/icerik/bilgi-merkezi/10>). Araştırmada daha güvenli sonuçlar elde edebilmek amacıyla evreninin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak öğrencilerin bir kısmına derslere devam etmemeleri (devamsız olmaları) sebebi ile ulaşılamamıştır. Araştırma sorularını gönüllü ve eksiksiz olarak yanıtlayan 357 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü, evreninin yaklaşık %64,9’udur.

3.5. Araştırmanın Kısıtları

Araştırma Shatt Al-Arab Üniversitesinin muhasebe bölümüne kayıtlı olan ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim ile almış oldukları muhasebe derslerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Muhasebe birinci sınıf öğrencileri uzaktan muhasebe eğitimi almadıkları için ankete dahil edilmemişlerdir. Yapılan bu araştırmanın Irak’ta bulunan tüm üniversiteleri kapsamaması, Irak’ın Basra şehrindeki sadece bir özel üniversitenin muhasebe bölümünde gerçekleştirilmiş olması, araştırmanın saha çalışmasının 2023-2024 Eğitim Öğretim yılının birinci döneminde yapılması ve elde edilen bulguların sadece araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerini yansıtması en temel kısıtlardır.

3.6. Araştırmanın Yöntemi, Modeli ve Hipotezleri

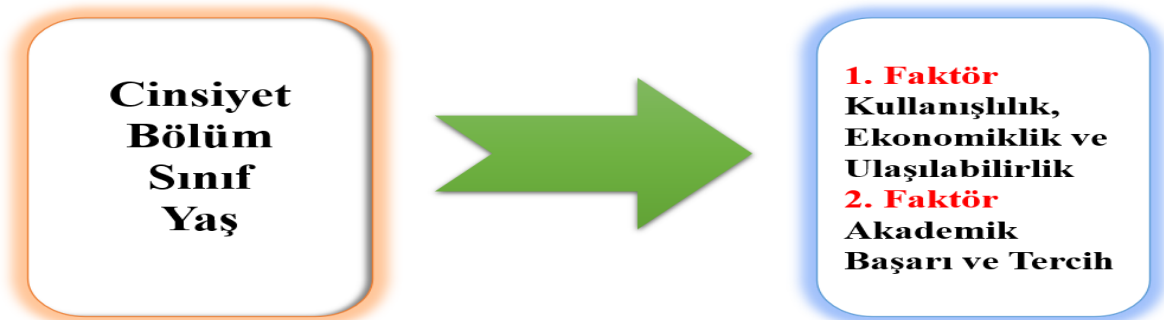
Nicel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen bu çalışmada verilerin elde edilmesinde Olcay ve Döş (2016) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin cinsiyet, bölüm, sınıf ve yaş bilgilerini tespit etmeye yönelik demografik sorular, ikinci bölümünde ise öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin görüşlerini ve tutumlarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Anket formunun ikinci bölümündeki 5’li likert formatında hazırlanmış toplam 18 ifadeye öğrencilerin “1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum” cevaplarından birini vermeleri istenmiştir. Likert

ölçeği, öğrencilerin belirli ifadelerle ne kadar katıldıklarını veya katılmadıklarını derecelendirmelerini sağlayan bir ölçüm aracıdır. Bu şekilde hazırlanan anket soruları, sosyal bilimler alanında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır ve katılımcıların eğilimlerini ve tutumlarını değerlendirmek için etkili bir araç olarak kabul edilmektedir. Anket formu, Shatt Al-Arab Üniversitesinde muhasebe bölümünde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilere yüz yüze sunulmuştur. Öğrencilere anket sorularını cevaplamadan önce araştırma hakkında detaylı açıklama yapılmış ve ankete katılımları için onayları alınmıştır.

Araştırma modeli, öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizini içermekte, ayrıca demografik değişkenlere göre tutumların incelenmesi ve gruplara göre farklılıkların değerlendirilmesi adımlarını içermektedir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) yazılımı kullanılmıştır. Yapılan analizler arasında keşfedici faktör analizi, tek yönlü varyans analizi, t-testi, Levene testi ve Tukey HSD testi bulunmaktadır.

Faktör analizi, “bir dizi madde üzerindeki yanıtların modelin daha az sayıda altta yatan faktör tarafından açıklanıp açıklanamayacağını ortaya çıkarmak için tasarlanmış istatistiksel bir tekniktir”. Analizi yapılan değişkenlerin altında yatan korelasyon ve yapıları ortaya çıkarmak için kullanılan faktör analizinin “Keşfedici Faktör Analizi” ve “Doğrulayıcı Faktör Analizi” olmak üzere literatürde sıklıkla kullanılan iki çeşidi vardır. Keşfedici faktör analizinin amacı faktör adı verilen bazı değişkenleri ortaya çıkarmak ve bu değişkenler için faktör yapısını veya modelini tanımlamaktır (Karaman, 2023: 47). T-testi (bağımsız gruplarda t-testi) iki grup arasındaki farklarının incelemesinde, Varyans Analizi (One-way ANOVA), ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında kullanılan tekniklerdir (Tektaş, 2014: 243).

Araştırmanın modeli aşağıdaki gibidir:

Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın hipotezleri (H0) şunlardır:

- **Hipotez 1:** Öğrencilerin cinsiyetleri açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 2:** Öğrencilerin cinsiyetleri açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “akademik başarı ve tercih” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 3:** Öğrencilerin bölümleri açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 4:** Öğrencilerin bölümleri açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “akademik başarı ve tercih” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 5:** Öğrencilerin sınıfları açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 6:** Öğrencilerin sınıfları açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “akademik başarı ve tercih” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 7:** Öğrencilerin yaşları açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- **Hipotez 8:** Öğrencilerin yaşları açısından, uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “akademik başarı ve tercih” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3.7. Araştırmanın Bulguları

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet, bölüm, sınıf ve yaşları hakkında bilgi veren demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	193	54.1
	Kız	164	45.9
Toplam		357	100
Bölüm	Muhasebe (Gündüz)	247	69.2
	Muhasebe (Gece)	110	30.8
Toplam		357	100
Sınıf	2. sınıf	80	22.4
	3. sınıf	125	35.0
	4. sınıf	152	42.6
Toplam		357	100

Yaş	20-25	308	86.3
	26 yaş ve üstü	49	13.7
Toplam		357	100

Tablo 3.1’deki demografik veriler, Shatt Al-Arab Üniversitesinde uzaktan eğitim almış olan muhasebe bölümü öğrencilerinin frekans ve yüzde profilini açıklamaktadır. Ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri analiz edildiğinde; öğrencilerin yaklaşık %54’ünün erkek, %46’sının ise kızlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Muhasebe bölümünün gündüz öğretiminden 247, gece öğretiminden ise 110 öğrenci ankete katılım sağlamıştır. Bu sonuç öğrencilerin büyük çoğunluğunun gündüz eğitim almakta olduğunu göstermektedir. Anketi cevaplayan muhasebe bölümü öğrencilerinin yaklaşık %22’si 2. sınıfta, %35’i 3. sınıfta ve kalan %43’ü ise 4. sınıftadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 20-25 yaş aralığındadır. Muhasebe bölümünün özellikle gece eğitim alan öğrencileri arasında 26 yaş ve üzerinde olanlar bulunmaktadır. Demografik özelliklere ilişkin tüm bu veriler, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını anlamak ve özel eğitim ihtiyaçlarına cevap vermek açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Öğrencilere yöneltilen anket formunun birinci bölümü yukarıda açıklanan demografik özelliklere yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümünde ise araştırmaya katılan muhasebe bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla oluşturulmuş toplam 18 ifade yer almıştır. Aşağıdaki Tablo 3.2’de öğrencilerin söz konusu ifadelere verdikleri cevapların frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumları

No	İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma
		f %	f %	f %	f %	f %		
1	İnternete dayalı uzaktan eğitim yönteminin kullanımı kolaydır.	0	8 (2.2)	2 (0.6)	153 (42.9)	194 (54.3)	4.49	0.62
2	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemi öğrenciyi daha başarılı kılar.	0	8 (2.2)	2 (0.6)	155 (43.4)	192 (53.8)	4.48	0.62
3	Tüm derslerimi internete dayalı uzaktan eğitim ile almak isterim.	0	7 (2.0)	3 (0.8)	155 (43.4)	192 (53.8)	4.49	0.62
4	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini daha önce kullanmayanlara tavsiye ederim.	0	7 (2.0)	3 (0.8)	156 (43.7)	191 (53.5)	4.48	0.62

5	İnternete dayalı uzaktan eğitim klasik sınıf ortamı eğitiminin bir alternatifidir.	0	8 (2.2)	2 (0.6)	154 (43.1)	193 (54.1)	4.49	0.62
6	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini istediğim yer ve zamanda kullanmak oldukça yararlı ve avantajlıdır.	0	7 (2.0)	4 (1.1)	157 (44.0)	189 (52.9)	4.47	0.62
7	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha yaygın ve etkin kullanılmalıdır.	0	7 (2.0)	3 (0.8)	151 (42.3)	196 (54.9)	4.50	0.62
8	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha çok tekrar yapma imkânı sağlar.	0	6 (1.7)	4 (1.1)	157 (44.0)	190 (53.2)	4.48	0.61
9	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha kolay bir öğrenme sağlar.	0	6 (1.7)	4 (1.1)	156 (43.7)	191 (53.5)	4.49	0.61
10	İnternete dayalı uzaktan eğitim günümüz teknolojik koşullarında üniversitelerin kullanması gereken bir yöntemdir.	0	7 (2.0)	3 (0.8)	164 (45.9)	183 (51.3)	4.46	0.61
11	İnternete dayalı uzaktan eğitim her üniversitede uygulanmalıdır.	0	8 (2.2)	3 (0.8)	187 (52.4)	159 (44.5)	4.39	0.62
12	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha hızlı bir öğrenme sağlar.	0	7 (2.0)	4 (1.1)	192 (53.8)	154 (43.1)	4.38	0.61
13	İnternete dayalı uzaktan eğitim kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlar.	0	8 (2.2)	2 (0.6)	198 (55.5)	149 (41.7)	4.36	0.61
14	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha eğlenceli bir öğrenme sağlar.	0	7 (2.0)	4 (1.1)	201 (56.3)	145 (40.6)	4.35	0.60
15	İnternete dayalı uzaktan eğitim dersin ve konunun ileri gelen uzmanları tarafından verilmesine imkân sağlar.	0	6 (1.7)	5 (1.4)	197 (55.2)	149 (41.7)	4.36	0.60
16	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin artan eğitim ihtiyaç ve çeşitliliğinin karşılanması açısından önemli bir fırsattır.	0	6 (1.7)	6 (1.7)	195 (54.6)	150 (42.0)	4.36	0.60
17	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere psikolojik açıdan daha rahat bir öğrenme sağlar.	0	8 (2.2)	4 (1.1)	192 (53.8)	153 (42.9)	4.37	0.62
18	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin öğretim maliyetlerini (seyahat, konaklama, yeme-içme, kırtasiye giderleri vb.) azaltır.	0	6 (1.7)	3 (0.8)	185 (51.8)	163 (45.7)	4.41	0.60

Tablo 3.2'deki veriler doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine ilişkin görüş ve tutumlarının genel anlamda olumlu olduğu ifade edilebilir. Tamamı olumlu cümlelerden oluşan ölçekte yer alan ifadeler hiçbir öğrencinin “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermemesi dikkat çekmiştir. Muhasebe bölümü öğrencilerinin büyük çoğunluğu ölçekte yer alan uzaktan eğitim ile ilgili ifadeler “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabı verme eğilimi göstermiştir. Ankete katılan öğrenciler en çok (%56.3) “internete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha eğlenceli bir öğrenme sağlar” ifadesini desteklemişlerdir. Öğrencilerin ölçekte yer alan tüm ifadelerine verdikleri cevapların ortalama

değerlerine bakıldığında ise en çok (4.50) “internete dayalı uzaktan eğitim daha yaygın ve etkin kullanılmalıdır” ifadesine en az ise “internete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha eğlenceli bir öğrenme sağlar” ifadesine katıldıkları görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin sadece yaklaşık %2’si ölçekte yer alan ifadelere “katılmıyorum” cevabı vermiştir. Ölçekteki ifadelere “kararsızım” cevabı veren öğrenci sayısı çok daha azdır. Bu sonuçlar, genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitime çok olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla kullanılan ve 18 ifadeden oluşan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach’s Alpha, bir ölçeğin güvenilirliğinin yaygın olarak kullanılan bir ölçüsüdür. 0’dan 1’e kadar aralığı vardır, 0 güvenilirliğin olmadığını, 1 ise mükemmel güvenilirliği gösterir. Genel olarak, 0,80 ile 1,00 arasındaki değerler yüksek güvenilirlik olarak kabul edilirken, 0,40 ile 0,60 arasındaki değerler düşük güvenilirlik olarak kabul edilmektedir. 0,40 altındaki değerler ise güvenilir olarak nitelendirilemez. Aşağıdaki Tablo 3.3’te Cronbach’s Alpha katsayısı değer aralıkları ve güvenilirlik düzeyleri yer almaktadır (Özdamar, 2004).

Tablo 3.3. Güvenilirlik Düzeyleri

$0,80 \leq \alpha \leq 1,00$	Ölçek yüksek güvenilirliktedir.
$0,60 \leq \alpha \leq 0,80$	Ölçek oldukça güvenilirdir.
$0,40 \leq \alpha \leq 0,60$	Ölçek düşük güvenilirliktedir.
$\alpha \leq 0,40$	Ölçek güvenilir değildir.

Ankete katılan öğrencilerin ölçekte yer alan ifadelere verdikleri cevapların uyum ve tutarlılığını anlamak için verilerin Cronbach’s Alpha değerlerine göre analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 3.4’te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi

Ölçek	İfade Sayısı	Cronbach’s Alpha Katsayısı
Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği	18	0.900

Tablo 3.4’teki ölçeğin güvenilirlik analizi sonucu, uzaktan eğitimle ilgili 18 ifadenin Cronbach’s Alpha katsayısının 0.900 olduğunu göstermektedir. Buna göre araştırmada kullanılan ölçeğin iyi derecede güvenilir olduğu ifade edilebilir. Ölçeklerin güvenilir olması, araştırmanın sonuçlarının güvenilir olduğunu ve ölçülen tutumların sağlam bir temele dayandığını göstermektedir.

Araştırmada verilerin faktör analizine göre uygunluğunu değerlendirebilmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçüsü ve Bartlett’in Küresellik testi yapılması gerekmektedir. Araştırmada kullanılan uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutum

ölçeğinin faktör analizi için uygunluğunun değerlendirilmesine ilişkin veriler aşağıdaki Tablo 3.5'te sunulmuştur.

Tablo 3.5. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği		.923
Bartlett Testi	Yaklaşık Ki-Kare	16677.519
	df	153
	P	.000

Tablo 3.5'te keşfedici faktör analizi için yapılan KMO ve Bartlett Testi sonuçları yer almaktadır. KMO, verilerin faktör analizine uygunluğunu ölçmek için tasarlanmış bir ölçü testidir. Başka bir deyişle, örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test etmektedir. Test, modeldeki her değişken ve modelin tamamı için örnekleme yeterliliğini ölçmektedir. Örnekleme yeterliliğinin KMO değerleri örneklem büyüklüğünün uygunluğunu belirlemek için 0,80 ile 1,0 arasında değer alırsa örneklemin yeterli olduğunu 0,70 ile 0,79 arasında değer alırsa orta, 0,60 ile 0,69 arasında değer alırsa vasat olarak bildirilmektedir (Karaman, 2023: 49). Analiz sonuçları Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliğinin .923; Bartlett's Test of Sphericity anlamlılık düzeylerinin ($p = .000$) olarak hesaplanmış olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre veri setinin faktör analizi için uygun olduğu ve faktörler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu ifade edilebilir.

Açıklanan varyans oranı, keşfedici faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutların ölçekteki tüm değişkenleri temsil ettiği oranı gösteren istatistiksel bir ölçüdür. Aşağıda Tablo 3.6'da sunulan açıklanan varyans verileri faktör analizi açısından önemli bir tablodur. Açıklanan varyansın toplam varyans üzerinden %50'yi geçmesi faktör analizinin önemli bir kriteridir. Çünkü oluşturulan faktör yapısı toplam değişken varyansının yarısından azını açıklıyor ise temsil yeteneğinden söz etmek yanlış olur (Yaşlıoğlu, 2017: 77).

Tablo 3.6. Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Karesel Yüklemelerin Çıkarma			Karesel Yüklemelerin Dönme		
	Toplam	Varyans yüzdesi	Kümülatif yüzde	Toplam	Varyans yüzdesi	Kümülatif yüzde	Toplam	Varyans yüzdesi	Kümülatif yüzde
1	10.751	59.728	59.728	10.751	59.728	59.728	9.631	53.503	53.503
2	6.182	34.344	94.072	6.182	34.344	94.072	7.302	40.569	94.072
3	.175	.973	95.045						
4	.161	.895	95.940						
5	.153	.851	96.791						
6	.133	.739	97.529						

7	.096	.535	98.064						
8	.080	.445	98.509						
9	.071	.395	98.905						
10	.060	.336	99.240						
11	.033	.185	99.425						
12	.030	.169	99.594						
13	.022	.123	99.717						
14	.014	.080	99.797						
15	.014	.076	99.873						
16	.011	.063	99.936						
17	.008	.044	99.980						
18	.004	.020	100.000						

Tablo 3.6'daki toplam varyans açıklamasına göre, ilk iki bileşen toplam varyansın büyük bir kısmını (%94.072) kapsamaktadır. Bu, faktör analizi bileşenlerinin veri setindeki temel yapıları iyi şekilde yansıttığını gösterir. Toplam 18 bileşenin toplam varyansın %100'ünü açıkladığı görülmektedir. Keşfedici faktör analizi sonucunda elde edilen döndürülmüş bileşen matrisi aşağıdaki Tablo 3.7'de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Döndürülmüş Bileşen Matrisi

	Bileşenler	
	Faktör 1	Faktör 2
İnternete dayalı uzaktan eğitim daha hızlı bir öğrenme sağlar.	.985	
İnternete dayalı uzaktan eğitim dersin ve konunun ileri gelen uzmanları tarafından verilmesine imkân sağlar.	.984	
İnternete dayalı uzaktan eğitim her üniversitede uygulanmalıdır.	.983	
İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin artan eğitim ihtiyaç ve çeşitliliğinin karşılanması açısından önemli bir fırsattır.	.982	
İnternete dayalı uzaktan eğitim günümüz teknolojik koşullarında üniversitelerin kullanması gereken bir yöntemdir.	.982	
İnternete dayalı uzaktan eğitim daha kolay bir öğrenme sağlar.	.977	
İnternete dayalı uzaktan eğitim kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlar.	.976	
İnternete dayalı uzaktan eğitim daha yaygın ve etkin kullanılmalıdır.	.973	
İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha çok tekrar yapma imkânı sağlar.	.971	
İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin öğretim maliyetlerini (seyahat, konaklama, yeme-içme, kırtasiye giderleri vb.) azaltır.	.948	
İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemi öğrenciyi daha başarılı kılar.		.964
Tüm derslerimi internete dayalı uzaktan eğitim ile almak isterim.		.955
İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere psikolojik açıdan daha rahat bir öğrenme sağlar.		.948
İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha eğlenceli bir öğrenme sağlar.		.945

İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini istediğim yer ve zamanda kullanmak oldukça yararlı ve avantajlıdır.		.943
İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini daha önce kullanmayanlara tavsiye ederim.		.942
İnternete dayalı uzaktan eğitim klasik sınıf ortamı eğitiminin bir alternatifidir.		.938
İnternete dayalı uzaktan eğitim yönteminin kullanımı kolaydır.		.937

Tablo 3.7’deki döndürülmüş bileşen matrisi, “İnternete dayalı uzaktan eğitim” ölçeğinde yer alan ifadelerin faktörlere olan yüklerini gösterir. Yüksek değerler, ifadelerin ilgili faktörle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu gösterir. Örneğin, “İnternete dayalı uzaktan eğitim daha hızlı bir öğrenme sağlar” ifadesi Faktör 1 ile yüksek bir ilişki gösterir (.985). Bu matris, faktör analizi sonuçlarını hızlıca değerlendirmek için kullanılır.

Yapılan tüm analizler sonucunda, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu faktörler “1. Faktör: Kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” ve “2. Faktör: Akademik başarı ve tercih” şeklinde isimlendirilmiştir. Shatt Al-Arab Üniversitesi muhasebe bölümünde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının sırası ile cinsiyete, bölüme, sınıfa ve yaşa göre farklılık gösterip göstermediğinin analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem için t-testi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3.8’de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Farklılık Durumunun Analizi

Faktörler	Grup	f	Ortalama	Standart sapma	Levene testi		t-testi		Ortalama Fark
					F	p	t	p	
Kullanışlılık, Ekonomiklik ve Ulaşılabilirlik	Erkek	193	4.4424	0.47939	3.194	0.075	2.280	0.027	0.14053
	Kız	164	4.3018	0.68029					
Akademik Başarı ve Tercih	Erkek	193	4.5409	0.49184	1.134	0.001	1.810	0.071	0.11715
	Kız	164	4.4238	0.72382					

Tablo 3.8’de uzaktan eğitim ölçeğinin cinsiyete göre alt boyutlarının değerlerinin analizi sunulmaktadır. Levene testi sonuçları kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik boyutunda erkek ve kız grupları arasındaki varyansların eşit olduğunu göstermektedir ($p > 0.05$). T-testi sonuçları 1. faktörde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğuna işaret

etmektedir ($0.027 < 0.05$). Bu sebeple Hipotez 1 reddedilir. Bu sonuçlar cinsiyetin kullanılşılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik boyutunda öğrenciler arasında belirgin farklılıklara neden olabileceğini göstermiştir. Söz konusu boyutta erkeklerin ortalaması kızlardan anlamlı derecede yüksektir.

Ölçeğin 2. faktörü olan akademik başarı ve tercih boyutunda Levene testi sonuçları erkek ve kız grupları arasındaki varyansların eşit olmadığını göstermektedir ($p < 0.05$). T- testi sonuçları; öğrencilerin akademik başarı ve tercih boyutunda cinsiyet değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığına işaret etmektedir ($0.071 > 0.05$). Bu kapsamda Hipotez 2 kabul edilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri ile uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem için t-testi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Bölüme Göre Farklılık Durumunun Analizi

Faktörler	Grup	f	Ortalama	Standart sapma	levene testi		t-testi		Ortalama Fark
					F	p	t	p	
Kullanışlık, Ekonomiklik ve Ulaşılabilirlik	Gündüz	247	4.3558	0.54836	2.544	0.112	-1.069	0.286	-0.07150
	Gece	110	4.4273	0.65630					
Akademik Başarı ve Tercih	Gündüz	247	4.5619	0.56777	0.808	0.369	3.520	0.001	0.24285
	Gece	110	4.3191	0.67232					

Tablo 3.9’deki analiz sonuçları, uzak eğitim ölçeğinin alt boyutları ile muhasebe bölümünün gündüz ve gece grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını göstermektedir. Levene testi, gruplar arasındaki varyansların homojen olduğunu göstermiştir ($p > 0.05$). T-testi sonuçlarına göre “kullanışlık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” boyutunda öğrencilerin bölümleri bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($0.286 > 0.05$). Bu kapsamda Hipotez 3 kabul edilir. “Akademik başarı ve tercih” alt boyutunda ise bölüme göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($0.001 < 0.05$). Hipotez 4 reddedilir. Grup ortalamaları muhasebe (gündüz) programında öğrenim gören öğrencilerin (gece) programında öğrenim gören öğrencilere göre uzaktan eğitimin “akademik başarı ve tercih” boyutuna yönelik daha olumlu tutum içinde olduklarına işaret etmektedir ($4.5619 > 4.3191$).

Karşılaştırması yapılacak grup sayısı ikiden fazla olması durumunda bağımsız örneklem t-testi yerine ANOVA testinin yapılması gerekmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ile uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucu elde edilen bulgular Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Sınıfı Göre Farklılık Durumunun Analizi

Tukey HSD testi	Sınıf I	Sınıf J	Ortalama fark (I-J)	p
Kullanışlılık, Ekonomiklik ve Ulaşılabilirlik	2.sınıf	3.sınıf	-0.13519	0.222
		4.sınıf	0.18166	0.055
	3.sınıf	4.sınıf	0.31685*	0.000
Akademik Başarı ve Tercih	2.sınıf	3.sınıf	0.11080	0.416
		4.sınıf	0.10355	0.439
	3.sınıf	4.sınıf	-0.00725	0.995

Tablo 3.10’deki analiz, uzak eğitim ölçeğinin alt boyutlarının sınıflar arasındaki farklılıklarını ortaya koymaktadır. ANOVA sonucunda aralarında anlamlı farklılık bulunan grupların karşılaştırılmasında Tukey HSD testi kullanılmıştır. Ölçeğin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutunda 3. sınıf ile 4. sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($0.000 < 0.05$). Hipotez 5 reddedilir. Farkın 3. sınıf öğrencileri lehine olduğu ifade edilebilir. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p > 0.05$). “Akademik başarı ve tercih” boyutunda ise sınıflar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p > 0.05$). Bu kapsamda Hipotez 6 kabul edilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını tespit etmek amacıyla uygulanan t-testi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3.11. Uzaktan Eğitim Ölçeği Alt Boyutlarının Yaşa Göre Farklılık Durumunun Analizi

Faktörler	Grup	f	Ortalama	Standart sapma	Levene testi		t-testi		
					F	p	t	p	Ortalama Fark
Kullanışlılık, Ekonomiklik ve Ulaşılabilirlik	20-25	308	4.5429	0.52337	16.473	0.000	4.644	0.004	0.44068
	26-üstü	49	4.1022	0.95691					
Akademik Başarı ve Tercih	20-25	308	4.4036	0.50547	32.769	0.000	2.258	0.156	0.20918
	26-üstü	49	4.1944	0.95479					

Tablo 3.11'deki analiz sonuçlarına göre ölçeğin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutunda yaş grupları arasında 20-25 yaş aralığındaki öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır ($0.000 < 0.05$). Bu sonuca göre Hipotez 7 reddedilir. “Akademik başarı ve tercih” alt boyutunda ise yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Hipotez 8 kabul edilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Uzaktan eğitim son yıllarda Covid-19 salgınının başlaması ile yüz yüze eğitime devam edilememesi sonucu tüm dünyada yaygınlaşan zorunlu bir tercih olmuştur. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için ülkeler tarafından alınan kararlar doğrultusunda ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyindeki öğrenciler uzaktan eğitim tecrübesini Covid-19 sürecinde yaşamıştır. Ayrıca Türkiye’de Şubat 2023’de yaşanan deprem felaketi sonrasında da üniversitelerde belirli bir süre uzaktan eğitim ile dersler yürütülmüştür. Bu uygulamalar uzaktan eğitimin, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yüzyüze olarak yerine getirilmesinin mümkün olmadığı şartlarda alternatif bir yöntem olarak kullanıldığını göstermektedir.

Olağanüstü şartlarda uzaktan eğitime geçiş, öğrencilerin uzaktan eğitim tecrübesi yaşamalarına ve yüzyüze eğitim ile uzaktan eğitimi karşılaştırma yapmalarına imkân vermiştir. Bu araştırma, Irak’ın Basra şehrinde özel kurum statüsünde olan Shatt Al-Arab Üniversitesinde uzaktan muhasebe eğitimi almış olan öğrencilerin demografik özelliklerini, uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini ve demografik özelliklere göre muhasebe bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını içeren kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

Araştırmaya Shatt Al-Arab Üniversitesinin muhasebe bölümünde öğrenim gören toplam 357 öğrenci katılım göstermiştir. Örneklem olarak belirlenen bu sayı evreninin yaklaşık %64,9’ünü oluşturmaktadır. Araştırmanın başlangıcında öğrencilerin cinsiyet, bölüm, sınıf ve yaş gibi demografik özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, uzaktan muhasebe eğitimine katılan öğrencilerin genel profilini ortaya koymakta ve cinsiyet, bölüm, sınıf ve yaş grupları arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitime çok olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir. Uzaktan eğitim tutum ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve uygulanabilirlik” ve “akademik başarı ve tercih” alt boyutlarının her ikisinde de öğrencilerin olumlu görüşleri belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli bölümü, keşfedici faktör analizi sonuçlarını yansıtmaktadır. Bu analiz, ölçümlerin altında yatan temel yapıları anlamamıza yardımcı olur. Elde edilen sonuçlar, faktörler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu ve ölçeğin öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin algılarını etkileyen temel faktörleri yansıttığını göstermektedir.

Son olarak, demografik değişkenlere göre ölçeğin alt boyutlarının t-testi ve ANOVA testi analiz sonuçları cinsiyet, bölüm, sınıf ve yaşı grupları arasındaki önemli farklılıkları ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular uzaktan eğitime yönelik algıların söz konusu demografik faktörlere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Çalışma sonuçları, uzaktan eğitim ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” boyutunda erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğunu ortaya koymuştur. Aynı şekilde muhasebe (gündüz) programında öğrenim gören öğrencilerin (gece) programında öğrenim gören öğrencilere göre uzaktan eğitimin “akademik başarı ve tercih” boyutuna yönelik daha olumlu tutum içinde oldukları araştırma sonucunda ulaşılan bir diğer önemli bulgu olarak değerlendirilebilir.

Çalışma sonuçlarına göre uzaktan eğitim ölçeğinin “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutunda 3. sınıf ile 4. sınıf öğrencileri arasında, 3. sınıf öğrencileri lehine, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yaşı gruplarına göre ise “kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik” alt boyutunda 20-25 yaşı grubu ile 25 yaşı üstü grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. 20-25 yaşı grubundaki öğrencilerin 25 yaşı üstündeki öğrencilere göre uzaktan eğitimde kullanışlılık, ekonomiklik ve ulaşılabilirlik konusunda daha olumlu bir tutuma sahiptir.

Araştırmanın genel sonuçları, Shatt Al-Arab Üniversitesinde uzaktan muhasebe eğitimi almış öğrencilerin profillerini ve uzaktan eğitime yönelik algılarını anlamamıza önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu sonuçlar, eğitim kurumlarına ve öğrencilere daha etkili bir uzaktan eğitim deneyimi sağlamak için politika ve uygulamalarını şekillendirmede rehberlik edebilir.

Bu araştırmanın sınırlamaları da bulunmaktadır. Araştırma sadece bir üniversite örneği üzerinde gerçekleştirilmiştir ve sonuçların genellenmesi konusunda dikkatli olunmalıdır. Ayrıca, araştırma öğrencilerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar sonucu elde edilen verilere dayandığı için subjektif olabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma Shatt Al-Arab Üniversitesinde öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumlarını anlamak için önemli bir adımdır. Elde edilen bulgular, uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi ve öğrenci memnuniyetinin artırılması için değerli bilgiler sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, farklı üniversitelerde ve farklı öğrenci grupları üzerinde benzer çalışmaların yapılmasını içerebilir.

Bu çalışmanın sonuçları literatürde yer alan diğer çalışmalar ile karşılaştırıldığında bazı dikkat çeken farklılıklar tespit edilmiştir. Al-Awamleh ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları öğrencilerin uzaktan eğitim alırken karşılaştıkları sorunlar nedeniyle yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Aynı doğrultuda Ektik ve Ünkaya (2023) teorik muhasebe eğitiminde yüz yüze eğitimin, uzaktan eğitimden daha verimli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akgün (2020) öğrencilerin uzaktan muhasebe eğitiminin örgün eğitime kıyasla gelecekte katkısı olmayacağı yönünde bir görüşe sahip olduğunu tespit etmiştir.

Bülbül ve diğerleri (2022) yaptıkları çalışma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun uzaktan eğitimde derslerin verimli ve faydalı olmadığını düşündüklerini ve salgın bittiğinde tüm muhasebe derslerini yüz yüze görmek istediklerini tespit etmişlerdir. Aslan ve diğerleri (2022) çalışmasında öğrencilerin uzaktan eğitim sürecindeki derslerin işlenme tarzını “ilgi çekici” bulduklarını, ancak salgın bittikten sonra muhasebe derslerinin yüz yüze yapılmasını istediklerini tespit etmiştir. Bağdat (2021) yaptığı çalışma sonucunda, muhasebe derslerinde uygulamanın ve öğrenci ile etkileşimin gerekli olmasından dolayı muhasebe eğitiminin yüz yüze verilmesinin daha verimli olduğunu vurgulamıştır.

Literatürde bu çalışmanın sonuçları ile aynı yönde sonuçlar elde eden çalışmalar da olmuştur. Yağmurlu ve Sektioğlu (2023) Covid-19 sürecinde önemi artmaya başlayan uzaktan eğitimin gün geçtikçe daha başarılı olacağını ve gelecek dönemlerde uygulama alanının genişletileceğini ileri sürmüştür. Kaya (2023) çalışmasında, eğitim kurumlarındaki ve muhasebe mesleğindeki yaşananların, muhasebe eğitiminde açık ve uzaktan eğitim imkanlarından çok daha fazla yararlanılması gerektirdiğini belirtmiştir. Muhasebe eğitiminin yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemlerinin birlikte kullanılarak karma şekilde verilmesini öneri olarak sunan çalışmalar da göze çarpmıştır (McCarthy vd., 2019; Kurnaz ve Serçemeli, 2020).

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, uzaktan eğitimde öğrenci deneyimini iyileştirmek için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1- Öğrenim Materyali ve Deneyim Geliştirmeleri: Öğrencilerin öğrenim materyali ve deneyimlerine daha olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmak için, ders içeriği ve materyalleri iyileştirilebilir. Bu, daha etkileşimli öğrenim materyallerinin kullanılması, öğrencilere daha fazla öğrenme fırsatı sunulması ve öğrenme deneyimlerinin kişiselleştirilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir.

2- İletişim ve Etkileşimi Güçlendirmek: İletişim ve etkileşimin öğrenci deneyimini olumlu yönde etkilediğini göz önünde bulundurarak, uzaktan eğitimde öğretim elemanları

öğrencilerle daha sık ve etkili iletişim kurmalıdır. Ayrıca, çevrimiçi etkileşim araçları ve platformları daha etkili bir şekilde kullanılarak öğrencilerin birbirleriyle ve öğretim elemanları ile daha fazla etkileşime girmeleri teşvik edilebilir.

3- Erişilebilirlik ve Kolaylık Sağlamak: Erişilebilirlik ve kolaylık, özellikle uzaktan eğitimde önemlidir. Eğitim materyalleri ve platformlar, öğrencilerin kolayca erişebilmesi ve kullanabilmesi için tasarlanmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin özel ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir ve erişilebilir olmalıdır.

4- Yaş Gruplarına Göre Yaklaşım: Araştırma, yaş grupları arasında tutum farklılıkları olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, farklı yaş gruplarındaki öğrencilere yönelik özelleştirilmiş destek ve kaynaklar sunmak, öğrenci deneyimini daha iyi hale getirebilir. Bunun yanı sıra hem bir işte çalışan hem de eğitim almak isteyen ileri yaş gurubundaki kişilere yönelik uzaktan eğitim programlarının oluşturulması, eğitimin yaygınlaştırılması ve herkes tarafından daha ulaşılabilir hale getirilmesi açısından önemlidir.

5- Araştırma ve Geri Bildirim: Eğitim kurumları, öğrenci memnuniyetini ve deneyimini sürekli olarak izlemeli ve geri bildirim toplamalıdır. Bu, eğitim programlarını ve uygulamalarını geliştirmek için önemli bir araçtır.

Bu öneriler, uzaktan eğitimde öğrenci deneyimini geliştirmek isteyen eğitim kurumları ve eğitimciler için faydalı olabilir. Her bir öneri, öğrencilerin uzaktan eğitimden daha fazla fayda sağlamalarına yardımcı olabilir ve uzaktan eğitimdeki başarıyı artırabilir.

KAYNAKÇA

- Abbas, H. (2018). The importance of applying e-learning in higher education in Iraq. *Lark Journal of Philosophy, Linguistics and Social Sciences*, 6 (6), 206-217.
- Abdawi, H. (2016). A contribution to defining the role of information and communication technology in giving the organization a competitive advantage. Doctoral Thesis. Faculty of Economics and Management Sciences, The University of Mohamed Khider Biskra.
- Abdel Naeem, R. (2007). Online learning platforms tailored for online courses. Dar Al Uloom for publication and distribution.
- Abdul Hamid, M. (2009). Education system via networks. World of Books.
- Abu Al-Rawi, N. (2020). Obstacles to distance education at the university from the point of view of faculty members. *Journal of Studies in the Humanities and Social Sciences*, 3(4), 259-290.
- Abu Shaaban, S. (2009). Obstacles to the use of e-learning in Palestinian universities. The Second International Conference of the E-Learning Center at the University of Bahrain. Accounting Department Shatt Al-Arab University (2023). <https://acd.sa-uc.edu.iq/> (Erişim Tarihi: 02.03.2023).
- Ajeela, M. & Gneyh, A. (2016). The contribution of electronic accounting education to the development of the skills of the students of accounting departments. *The Algerian Journal of Accounting and Financial Studies*, (3), 37-47.
- Akgün, A. İ. (2020). Covid-19 sürecinde acil durum uzaktan eğitimi yoluyla verilen muhasebe eğitimine yönelik öğrenci görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 208-236.
- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(2), 79-96.
- Aksu, H. & İrgil, E. (2003). İnternetin Uludağ Üniversitesi tıp fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin hayatındaki yeri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(2), 19-23.
- Al-Ani, M. (2015). Interactive e-learning. Amman: Academic Book Center.
- Al-Ani, M. S. (2009). Management Information Systems (Technological Perspective), 1. Edition, Wael Publishing House, Amman, Jordan.
- Al-Ashi, F. (2018). Strategies for activating the e-learning system at the university. *Journal of Human Sciences*, 18(2), 92-107.
- Al-Atribi, S. (2019). Learning by imagining. E-learning strategy and learning tools. Cairo: Al-Arabi Publishing and Distribution.
- Al-Awamleh, M., Al-Twait, L., & Al-Saht, G. (2020). The effect of online learning on communication between instructors and students during Covid-19 pandemic. *Asian Education and Development Studies*.
- Al-Dalahma, S. M. (2008). Basics of accounting information systems and information technology, (Jordan, Amman, Al-Warraaq Publishing and Distribution Foundation). 423-429.

- Al-Dwikat, S. (2017). Obstacles to distance learning, learning methods article.
- Al-Farra, A. M. (2018). The reality of accounting education in Palestinian and Jordanian universities from the point of view of accountants and operators in commercial companies, a comparative study. Master's thesis from the Faculty of Economics and Administrative Sciences at the Islamic University of Gaza.
- Al-Gharib, I. (2009). E-learning from application to professionalism and quality. Cairo: World of Books.
- Al-Hafiz, M. A. S. (2013). E-learning and the degree to which university teaching staff members are able to apply their skills. Arab Journal for Quality Assurance in University Education.
- Al-Hiyari, I. (2020). The pros and cons of distance learning, learning methods article.
- Al-Kanaan, H. M. (2008). Using e-learning in teaching. A working paper presented to the e-learning forum. Riyadh.
- Almendingen, K., Sparboe-Nilsen, B., Gravdal, L. K. & Šaltytė Benth J. (2021). Interprofessional learning in a large-scale blended learning course among Norwegian teacher education, health and social care students nine weeks ahead of the Covid-19 forced digitalisation due to campus lockdown.
- Al-Otaibi, S. (2012). E-learning competencies and the degree of their availability among teachers of the Ministry of Education in the Kingdom of Saudi Arabia, a field study at the Office of Education in North Taif, unpublished master's thesis, Omdurman Islamic University, Sudan.
- Al-Saqqa, Z. H. & Al-Hamdani, K. I. M. (2013). The role of e-learning in increasing the efficiency and effectiveness of accounting education. *Journal of the Performance of Algerian Institutions*, 1-5.
- Al-Shahran, S. (2012). Open and distance education in the Arab world: towards development and creativity. The Fourteenth Conference of Ministers Responsible for Higher Education and Scientific Research in the Arab World.
- Al-Sharif, M. (2016). Shaqra University students' attitudes towards e-learning. *Journal of the College of Education*, 43-171
- Al-Wahidi, S. R. & Talaat, A. N. (2017). The impact of the use of information technology on the efficiency of modern management accounting methods in industrial companies in the Gaza Strip, Master's thesis. Faculty of Commerce, Islamic University.
- Alyan, R. (2007). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization UNESCO. Security and Life Magazine, (305), 56-99.
- Amer, T. (2013). Distance and open education. Amman: Dar Al-Yazuri for Publishing and Distribution.
- Aslan Çetin, F., Öztürk, S., & Akarsu, O. N. (2022). Pandemi sürecinde öğrencilerin “uzaktan eğitim” ve “uzaktan muhasebe eğitimi”ne yönelik bakış açıları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 498-510.
- Atasel, O. Y. (2023). Uzaktan eğitim ile alınan muhasebe dersine yönelik bir araştırma: KTÜ İİBF örneği. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 3(1), 61-87.
- Badraneh, A. (2020). The role of digital education in confronting current crises and challenges, a research paper presented at the electronic conference on virtual education and quality

of life in sustainable development.

- Bağdat, A. (2021). Covid-19 pandemisinde muhasebe derslerinde uygulanan uzaktan eğitim yöntemlerinin incelenmesi ve bir model önerisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(Özel sayı), 20-34.
- Balay, R., Kaya, A., & Çevik, M. N. (2014). Öğretmenlerin internete yönelik tutumları ve eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inanç düzeyleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, 1(23), 16-31.
- Baldwin, S., & Jesus, T. (2017). Evaluation instruments and good practices in online education. *Online Learning*, 21(2), 1-4.
- Ballada, W. & Ballada, S. (2011). Basic accounting. DomDane Publishing, 20, 88-90.
- Balqidom, S. (2013). The impact of modern information and communication technology on management Strategic Economic Institutions. A thesis Dict., Faculty of Economics and Management Sciences, University of Constantine.
- Basilaia, G., & Kavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a sars-cov-2 coronavirus (covid-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 53-61.
- Berg, G., & Simonson, M. (2018). Distance learning. Britannica. <https://www.britannica.com/topic/distance-learning> (Erişim Tarihi 15.10.2023).
- Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 1(2), 24-40.
- Braun, R. L., Boldt, M. N., Mauldin, S., & Viosca, C. (2020). Accounting graduates with both online and traditional coursework: impact on hiring decisions. *Accounting Education*, 340-355.
- Bülbül, S., Ayanoğlu, Y. & Yanık, S. S. (2022). COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim ve muhasebe eğitimine ilişkin öğrenci algılarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25 (25. Yıl Özel Sayısı), 444-458.
- Celebi, N. (2010). Public high school teachers' opinions on school administrators' supervision duty in Turkey. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 5(3), 212-231.
- Chen, C., Jones, K. T., & Moreland, K. (2017). How learning compares to the traditional classroom. *The CPA Journal*, September, 44-47.
- Conn, N. (1978). Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises. *Statement of Financial Accounting Concepts*, (1), 4-15.
- Cory, N. (2011). Emerging trends in online accounting education at colleges. *In Pennsylvania CPA Journal*, 28-37.
- Crawford, J., Butler-Henderson, K., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M. & Burton, R. (2020). COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1-20.
- Dağlar, N. (2023). COVID-19 pandemi sürecinin uzaktan eğitim yöntemlerine etkisi: ulusal alan yazın taraması. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 16-37.
- Ektik, D. & Ünkeya, G. (2023). Muhasebe eğitiminde temel kavramların algılanmasında yaşanan zorluklar: yüz yüze eğitim - çevrimiçi eğitim karşılaştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (97), 1-12.

- E-Learning Magazine at Mansoura University, Obstacles to E-Learning 2016/10. <http://emag.mans.edu.eg/index.php?sessionID=10&page=news&task=show&id=170> (Erişim Tarihi: 04.02.2023).
- Elliott, R. K. (1998). Who are we as a profession? And what must we become? *Journal of Accountancy*, February 1, 79-85.
- Engel, C. J. (2019). The acceptability of online degrees in accounting: a literature review. *Global Journal of Business Pedagogy*, 3(1), 10-26.
- Eroğlu, E. (2020). Covid-19'un ekonomik etkisinin ve pandemiyle m¼cadele s¼recinde alınan ekonomik tedbirlerin değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 5(2), 211-236.
- Ertuğrul, İ. & Özdemir, S. (2014). Muhasebe dersi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin derse yönelik tutumlarının tespiti: ege bölgesinde bir uygulama. *Niğe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 204-214.
- Ezin, Y. (2021). Covid 19 s¼recinde üniversitelerde uzaktan muhasebe eğitiminin SWOT analiz tekniği ile değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 73-90.
- Farghali, A. & Musa, A. (2008). Information technology and its role in e-marketing. Trak for printing, publishing and distribution.
- Ferreiman. J. (2014). 10 Benefits of Using E-Learning. <https://www.learndash.com/10-benefits-of-using-eLearning/> (Erişim Tarihi: 2.12.2023).
- Gogan, J., L. M. Applegate, & R. Nolan. 1995. KPMG Peat Marwick: The shadow partner. Harvard Business School Teaching Note 5-196-066. (Dec. 1). Cambridge, MA: Harvard Business School.
- Hamdan, M. & Al-Obaidi, Q. (2007). E-learning concept and characteristics. Amman: Network for Open and Distance Learning, 1(1).
- Hamdan, M. S. (2007). Arab international experiences in the field of e-learning. The Palestinian Journal of Open Education.
- Herrador-Alcaide, T. C., Hernández-Solís, M., & Hontoria, J. F. (2020). Online learning tools in the era of m-learning: Utility and attitudes in accounting college students. *Sustainability (Switzerland)*, 12(12).
- Hetsevich, I. (2017). Advantages and Disadvantages of E-Learning Technologies for Students. <https://www.joomlалms.com/blog/guest-posts/elearningadvantages-disadvantages.html>. (Erişim Tarihi: 14.07.2023).
- Hjelsvold, R., Lorås, M., Bahmani, A., Nykvist, S. S., & Krokan, A. (2020) First impressions from educators as NTNU transitions to an online only mode of learning, 5-46.
- Hussein, T. (2011). Perceptions of faculty members and staff at Yarmouk.
- Kandilji, A. & Al-Janabi, A. Q. (2005). Management information systems. 1. Dar Al Masirah for Publishing, Distribution and Printing, 32-36.
- Karaman, M. (2023). Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi: kavramsal bir çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 47-63.
- Kaya, E. (2023). Açık ve uzaktan muhasebe eğitiminin sürdürülebilirliği ve Covid-19 pandemi deneyimi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 408-431.
- Kholoud, M. (2019). Learning about enterprise application programs. <http://www.ileadco.com>.

(Erişim Tarihi: 16.08.2023).

- Kıran, Y. Akçapar, B. Ulutaş, U. Özcan, M. Erkan, S. Temikan, Y. Başer, N. Günay, M. & Yılmaz, E. (2020). Covid-19 sonrası dünya işbirliği mi rekabet mi? SAM yayınları, Ankara.
- Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21) 73-94.
- Kurnaz, E. & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 262-288.
- Kurtlar, M. & Yıldız, E. (2020). Muhasebe dersine yönelik tutumların bireysel ve bölümsel farklılıklarının belirlenmesi: Mersin Üniversitesi örneği. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 52-67.
- Lau, J., Yang, B. & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral? <https://www.timeshighereducation.com> (Erişim Tarihi: 24.10.2023).
- Lento, C. (2018). Student usage of assessment-based and self-study online learning resources in introductory accounting. *Issues in Accounting Education*, 33(4), 13–31.
- Mahdi, H. (2018): E-learning towards a digital world. Amman: Dar Al Masirah for Publishing and Distribution.
- Malan, M. (2020). Engaging students in a fully online accounting degree: an action research study. *Accounting Education*, 29(4), 321–339.
- Marija, B. (2012) Distance Learning – concepts and contributions. *Prethodno priopćenje. Oeconomica Jadertina*, 1, 23-34.
- Massoudi, D., Koh, S., Hancock, P. & Fung, L. (2017). The effectiveness of usage of online multiple-choice questions on student performance in introductory accounting. *Issues in Accounting Education*, 32(4), 1-17.
- Mauldin, S., Braun, R. L., Viosca, C. & Boldt, M. N. (2018). CPAs' evaluations of accounting graduates: an empirical investigation of face-to-face and online degrees. *The Accounting Educators' Journal*, (28), 99-115.
- McCarthy, M., Kusaila, M., & Grasso, L. (2019). Intermediate accounting and auditing: does course delivery mode impact student performance? *Journal of Accounting Education*, 46(December 2018), 26–42.
- Moawad, R. A. (2020). Online learning during the covid- 19 pandemic and academic stress in university students. *Revista romaneasca pentru educatie multidimensionala - Journal for Multidimensional Education*, (12), 100-107.
- Morgan, J. D. (2015). Online versus face-to-face accounting education: a comparison of CPA exam outcomes across matched institutions. *In Journal of Education for Business*, 90(8), 420–426.
- Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., & Iosifidis, C. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): a review. *International Journal of Surgery*, (78), 93-185.
- Olçay, A., & Döş, B. (2016). Turizm eğitimi alan öğrencilerin internete dayalı uzaktan eğitim yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 727-750.

- Omar, M. (2020). Distance learning between need and effectiveness. <https://www.alaraby.co.uk> (Erişim Tarihi: 04.06.2023).
- Özbek, A. (2023). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin e-muhasebe çevrimiçi öğrenmeye yönelik algılarının, uzaktan eğitim memnuniyetleri üzerine etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4), 3199-3214.
- Özdamar, K. (2004). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özer, G., Günlük, M. & Özcan, M. (2019). Muhasebe akademisyenlerinin muhasebe eğitiminde uzaktan eğitim uygulamaları kullanımına yönelik algılarının teknoloji kabul modeli çerçevesinde incelenmesi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 65-90.
- Petrosyan, A. (2023). Topic: Internet Usage Worldwide. www.statista.com/topics/1145/internet-usage-worldwide/#topicOverview (Erişim Tarihi: 26.04.2023).
- Prakash, S. (2018). What is data storage management? <https://www.quora.com> (Erişim Tarihi: 01.04.2023).
- Richards, R., Stevens, R., Silver, L. & Metts, S. (2018). Overcoming employer perceptions of online accounting education with knowledge. *Administrative Issues Journal: Connecting Education, Practice and Research*, 8(2), 70–80.
- Rıza, E. T. (2001). Eğitimde Bilgisayar Teknolojisi (2. Baskı). İzmir: Anadolu Matbaası.
- Sabry, M. (2009). From educational aids to educational technology, Part 1-2, Arab University Book Series, Cairo: Egypt.
- Saleem, T. (2018). Attitudes of students at Al-Balqa Applied University towards blended learning, Jordan. *Higher Educational Studies*.
- Salem, A. (2014). Educational technology and e-learning. Riyadh: Al Rushd Library.
- Sangster, A, Stoner, G., & Flood, B. (2020). Insights into accounting education in a COVID-19 world. *Accounting Education*, 29(5), 421–562.
- Sawalhia, I. (2020). Integrating e-learning and legal education in light of crises. *Journal of Studies in the Humanities and Social Sciences*, 3(4), 115-132.
- Shatt Al-Arab University (2023). Shatt al-Arab University is shifting to e-learning and distance learning. SAUC E-Learning. <https://sites.google.com/view/sauc-elearning/> (Erişim Tarihi: 04.02.2023).
- Shatt Al-Arab University (2023). Accounting department, e-learning and distance learning. SAUC E-Learning. <https://acd.sa-uc.edu.iq/> (Erişim Tarihi: 04.02.2023).
- Shehata, H. (2003). Towards developing education in the Arab world. Beirut: Egyptian Lebanese Publishing House.
- Smith, J. A. (2018). The impact of information technology on accounting practices. *Journal of Accounting Technology*, (5), 123-145.
- Süklüm, N. (2021). Muhasebe dersi alan öğrencilerin Covid-19 pandemi dönemi uzaktan muhasebe eğitimi hakkındaki görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 16(1), 76-90.
- Sunil, K. (2015). 5 common problems faced by students in e-learning and how to overcome. https://elearningindustry.com/5-common-problems-faced-by-students-in-elearning-overcome#google_vignette (Erişim Tarihi: 11.12.2023).

- Tate, S., Reinstein, A., & Churyk, N. T. (2017). The impact of online education on accounting recruiting. *In The CPA Journal*, 87(9), 9-14.
- TDK-Türk Dil Kurumu (2023). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).
- Tektaş, N. (2014). Üniversite mezunlarının kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı, 243-253.
- Tuna, A. A., & Türkmendağ, Z. (2020). Covid-19 pandemi döneminde uzaktan çalışma uygulamaları ve çalışma motivasyonunu etkileyen faktörler. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 3246-3260.
- Ülker Ayyıldız, S., Günlük, M., & Erbey, S. N. (2006). Muhasebe öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (32), 1-14.
- Akca, Ü. & Abd, H. H. A. (2020). Kriz koşullarında Irak toplumunda insani güvenlik ve gelişimi üzerine bir analiz. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 327-341.
- UNESCO (2020a). COVID-19 educational disruption and response. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse%0ABiographical>. (Erişim Tarihi: 15.10.2023).
- UNESCO (2020b). Education: from disruption to recovery. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. (Erişim Tarihi: 15.10.2023).
- Yağmurlu, N. & Sektioğlu, İ. (2023). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan muhasebe ve finans eğitimi: lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 1413-1442.
- Yamamoto, G. T. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, (46) Özel Sayı, 74-85.
- Yılmaz, G. (2007). Muhasebe denetiminde bilgisayar destekli denetim tekniklerinin incelenmesi ve bir uygulama. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Yorgancı, S. H. (2013). The effects of web-based distance mathematics instruction on mathematics attitudes and achievements: the case of Erzurum vocational school. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 54-66.
- Yüksel, F. (2005). Bilgi teknolojileri ve yerel yönetimler. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 246-259.
- Yulia, H. (2020). Online learning to prevent the spread of pandemic corona virus in Indonesia. *English Teaching Journal*, 11(1), 1-25.

EKLER

Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket çalışması, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI tarafından hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sadece bilimsel amaç için kullanılacak olup çalışmanın başarıya ulaşabilmesi sizlerin düşüncelerinizi doğru olarak aktarabilmesine bağlıdır.

Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

Yüksek lisans Öğrencisi

BİRİNCİ BÖLÜM: Demografik Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

Erkek

Kız

2. Bölümünüz:

Muhasebe (Gündüz programı)

Muhasebe (Gece programı)

3. Sınıfınız:

2. Sınıf

3. Sınıf

4. Sınıf

4. Yaşınız:

20-25

25 üstü

İKİNCİ BÖLÜM: Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri

No	İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	İnternete dayalı uzaktan eğitim yönteminin kullanımı kolaydır.					
2	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemi öğrenciyi daha başarılı kılar.					
3	Tüm derslerimi internete dayalı uzaktan eğitim ile almak isterim.					

4	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini daha önce kullanmayanlara tavsiye ederim.					
5	İnternete dayalı uzaktan eğitim klasik sınıf ortamı eğitiminin bir alternatifidir.					
6	İnternete dayalı uzaktan eğitim yöntemini istediğim yer ve zamanda kullanmak oldukça yararlı ve avantajlıdır.					
7	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha yaygın ve etkin kullanılmalıdır.					
8	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha çok tekrar yapma imkânı sağlar.					
9	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha kolay bir öğrenme sağlar.					
10	İnternete dayalı uzaktan eğitim günümüz teknolojik koşullarında üniversitelerin kullanması gereken bir yöntemdir.					
11	İnternete dayalı uzaktan eğitim her üniversitede uygulanmalıdır.					
12	İnternete dayalı uzaktan eğitim daha hızlı bir öğrenme sağlar.					
13	İnternete dayalı uzaktan eğitim kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlar.					
14	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere daha eğlenceli bir öğrenme sağlar.					
15	İnternete dayalı uzaktan eğitim dersin ve konunun ileri gelen uzmanları tarafından verilmesine imkân sağlar.					
16	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin artan eğitim ihtiyaç ve çeşitliliğinin karşılanması açısından önemli bir fırsattır.					
17	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilere psikolojik açıdan daha rahat bir öğrenme sağlar.					
18	İnternete dayalı uzaktan eğitim öğrencilerin öğretim maliyetlerini (seyahat, konaklama, yeme-içme, kırtasiye giderleri vb.) azaltır.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı : Ahmed Ali Majeed AL-HAMMADI

Yabancı Dili : Arap dili (anadil), İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans : Shatt Al-Arab Üniversitesi - Muhasebe Bölümü

Yüksek Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD

Mesleki Deneyim

Defaf Al Khaleej Security Şirketi: Yönetici